

Årsredovisning 2018

KF 20190423

Innehållsförteckning

Organisation och övergripande kommentarer .....

Ordförande har ordet.....	4
Organisation	6
Kommunens nämnder organisation	7

Förvaltningsberättelse .....

Omvärld och befolkning	11
Målredovisning strategiska inriktningsområden	14
Driftredovisning	28
Investeringsredovisning.....	32
God ekonomisk hushållning	33
Personalredovisning	37
Kommunkoncernen	43

Kommunens verksamhet.....

Kommunstyrelsen.....	
- Kommunledningsförvaltningen.....	46
- Teknisk förvaltning	47
- Teknisk förvaltning renhållning	50
Lokala säkerhetsnämnd	51
Barn- och utbildningsnämnd	52
Socialnämnd	65
Bygg- och miljönämnd	78
Kultur- och fritidsnämnd.....	82
Hållbarhetsbokslut.....	89
Resultaträkning	109
Kassaflödesanalys	110
Balansräkning.....	111
Noter	112
Redovisningsprinciper	118
Revisionsberättelse.....	119

Organisation och övergripande kommentar

Ordförande har ordet

Häromdagen blev jag kritiserad av en politiker från oppositionen för att använda ordet utmaningar. Hen menade att det var ett sätt att försöka dölja problem i en språklig "rökrida". Självt tycker jag att utmaningar är ett betydligt mer positivt sätt att beskriva aktuella problem. En utmaning liksom ett problem kräver lösningar för förändring.

Just nu har Östhammars kommun – liksom hela kommunsektorn – mycket stora utmaningar när det gäller framför allt två saker:

- Verksamhetskostnader
- Kompetensförsörjning

Läsaren av årets årsredovisning kommer snart att inse att dessa utmaningar återspeglas i alla olika verksamhetsområden som kommunen verkar i. På kostnadssidan ser vi det i form av stigande kostnader för personal och inköp, beroende av ett flertal faktorer. Organisation, effektivitet, samutnyttjande av lokaler med flera frågor spelar stor roll för den totala kostnadsbilden. Tillgång på rätt kompetens, det vill säga duktiga medarbetare med rätt kompetens är ibland svårt att styra rätt. Kommunen har idag svårigheter att rekrytera medarbetare med rätt kompetens (något vi delar med den privata sektorn), oavsett om det är specialister med högre utbildningar eller medarbetare med lägre formell kompetens. Det blir dessutom ännu mer svårlöst, då behoven av välfärd och därmed antalet medarbetare ökar, och utbudet av ny arbetskraft minskar. Kommunsektorn har och kommer att uppleva ett än större gap mellan behov och möjligheter att attrahera tillräcklig kompetens. Inget är ödesbestämt utan måste adresseras i ett metodiskt och strategiskt arbete vilket återspeglas i denna årsredovisning.

Hur de av kommunfullmäktige beslutade fyra strategiska inriktningsområdena har uppfyllts redovisas i detta dokument. Begreppet hållbarhet har med rätta fått ett stort fokus i kommunens styrning. Ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet är centrala för att få en kommun som kan möta framtidens utmaningar. Vårt huvudsakliga uppdrag är att leverera välfärd till kommunens medborgare 24 timmar om dygnet, 365 dagar om året, vilket jag menar att vi gör med stor framgång. Det finns mycket som kan och ska förbättras. Tack vare mycket engagerade medarbetare på alla nivåer och i alla verksamheter, har vi under 2018 uppfyllt många av de mål vi satte i budget- och planeringsarbetet när det gäller välfärdsproduktionen.

Det ekonomiska resultatet är inte tillfredsställande med en ekonomi som i princip går jämnt upp. Det nödvändiga ekonomiska överskottet om minst 2 %, dvs. 25 mkr, har ej uppnåtts. För att kommunen ska kunna möta framtiden på ett ekonomiskt hållbart sätt måste överskottsmålet uppnås, helst redan under 2019. Överskottet ska kunna finansiera delar av investeringsbehovet och även kunna utgöra en buffert om de ekonomiska förutsättningarna snabbt försämras.

Till sist. Tack alla kommunens medarbetare, förtroendevalda och samarbetspartners för ett fint arbete under 2018.

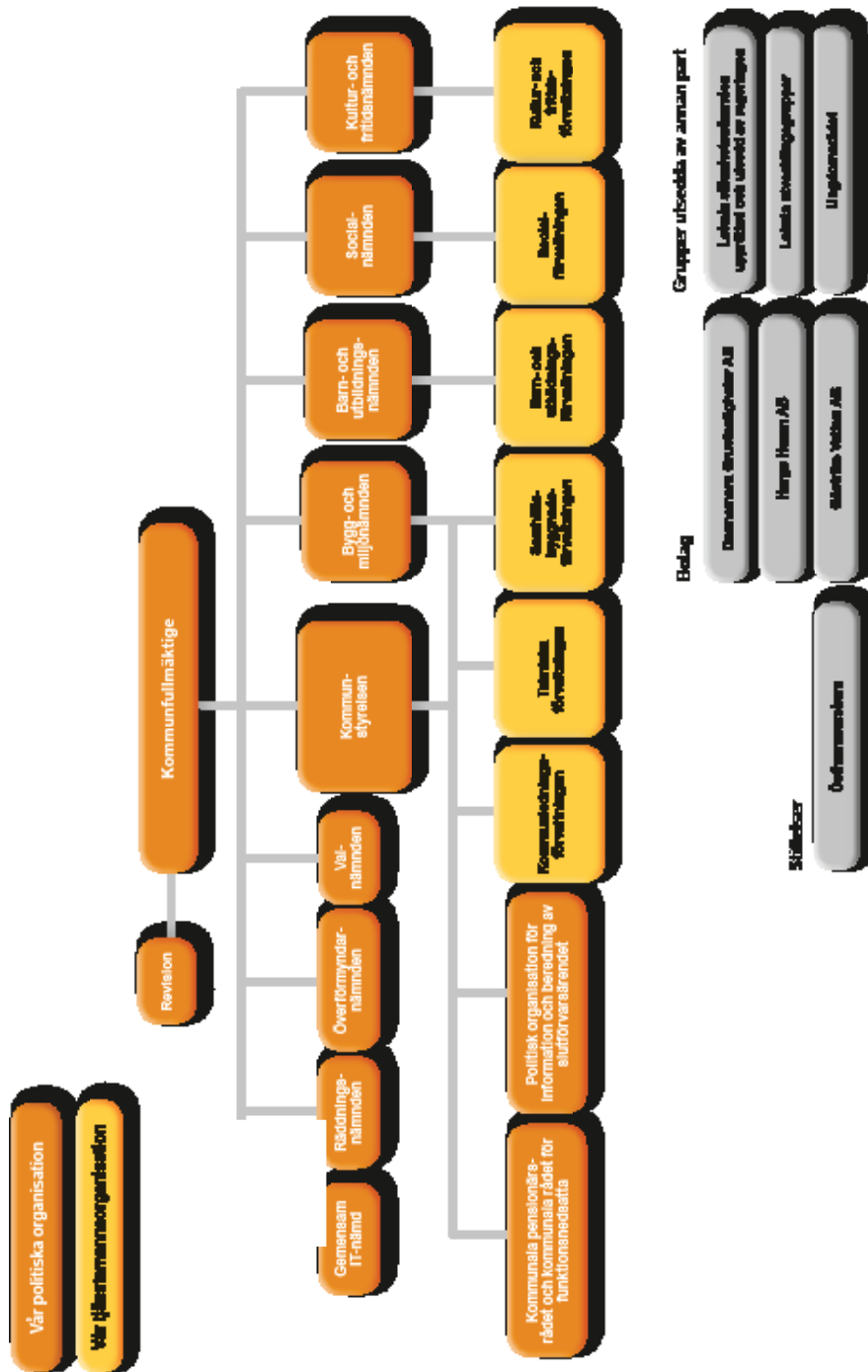
Jacob Spangenberg (C)

Ordförande i kommunstyrelsen

Organisation

Nämnder och verksamhet

Kommunfullmäktige

Roger Lamell	Ordförande	S
Lisa Landberg	1:e vice ordf.	C
Lennart Owenius	2:e vice ordf.	M
Margareta Widén-Berggren	Ledamot	S
Tomas Bendiksen	Ledamot	S
Sanne Lennström	Ledamot	S
Lisa Norén	Ledamot	S
Jonas Lennström	Ledamot	S
Anna Frisk	Ledamot	S
Jonas Svensson	Ledamot	S
Caroline Schnell	Ledamot	S
Mika Muhonen	Ledamot	S
Suzan Karagöz	Ledamot	S
Örjan Mattsson	Ledamot	S
Ann-Charlotte Grehn	Ledamot	S
Thomas Näslund	Ledamot	S
Désirée Mattsson	Ledamot	S
Linus Westin	Ledamot	S
Martin Wahlsten	Ledamot	SD
Mats Olsson	Ledamot	SD
Hans Westerman	Ledamot	SD
Bo Persson	Ledamot	SD
Håkan Sjöblom	Ledamot	SD
Sirlis Persson	Ledamot	SD
Lennart Dahlberg	Ledamot	SD
Stefan Larsson	Ledamot	SD
Anna-Lena Söderblom	Ledamot	M
Pär-Olof Olsson	Ledamot	M
Gunilla Delwall	Ledamot	M
Fabian Sjöberg	Ledamot	M
Christer Lindström	Ledamot	M
Allan Kruukka	Ledamot	M
Jacob Spangenberg	Ledamot	C
Bertil Alm	Ledamot	C
Inger Abrahamsson	Ledamot	C
Håkan Dannberg	Ledamot	C
Cecilia Bernsten	Ledamot	C
Josefine Nilsson	Ledamot	C
Sabina Stål	Ledamot	KD

Lena Hagman	Ledamot	KD
Madelene Alpsjö	Ledamot	KD
Lars O. Holmgren	Ledamot	BOA
Ingemar Adén	Ledamot	BOA
Fredrik Jansson	Ledamot	BOA
Ingeborg Sevastik	Ledamot	V
Mohammad Sabur	Ledamot	V
Julia Andersson	Ledamot	L
Irmeli Bellander	Ledamot	L
Kerstin Dreborg	Ledamot	MP

Kommunstyrelse

Jacob Spangenberg	Ordförande	C
Margareta Widén-Berggren	1:e vice ordf.	S
Pär-Olof Olsson	2:e vice ordf.	M
Tomas Bendiksen	Ledamot	S
Roger Lamell	Ledamot	S
Lisa Norén	Ledamot	S
Bertil Alm	Ledamot	C
Lennart Owenius	Ledamot	M
Lars O. Holmgren	Ledamot	BOA
Martin Wahlsten	Ledamot	SD
Ylva Lundin	Ledamot	SD

Nämndernas ordförande och vice ordförande

Barn- och utbildningsnämnden

Josefine Nilsson	Ordförande	C
Matts Eriksson	1:e vice ordf.	S
Christer Lindström	2:e vice ordf.	M

Bygg- och miljönämnden

Tomas Bendiksen	Ordförande	S
Inger Abrahamsson	1:e vice ordf.	C
Lars O Holmgren	2:e vice ordf.	BOA

Kultur- och fritidsnämnden

Jonas Lennström	Ordförande	S
Lisa Landberg	1:e vice ordf.	C
Maria Nyström	2:e vice ordf.	KD

8 | ORGANISATION OCH ÖVERGRIPANDE KOMMENTAR

Socialnämnden

Lisa Norén	Ordförande	S
Cecilia Bernsten	1:e vice ordf.	C
Anna-Lena Söderblom	2:e vice ordf.	M

Valnämnden

Håkan Högström	Ordförande	S
Lennart Owenius	Vice ordf.	M

Lokal säkerhetsnämnden

Margareta Widén-Berggren	Ordförande	S
Lennart Owenius	Vice ordf.	M

Gemensam nämnd för Räddningstjänsten i Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner

Margareta Widén-Berggren	Ledamot	S
Lennart Owenius	Ledamot	M

Överförmyndarnämnd för Heby, Knivsta, Tierp, Uppsala, Älvkarleby och Östhammars kommuner

Christer Lindström	Ledamot	M
--------------------	---------	---

Gemensam nämnd för IT i Heby, Knivsta, Tierp, Älvkarleby och Östhammars kommuner

Anders Beckman	Ledamot	C
----------------	---------	---

Gemensam nämnd för kunskapsstyrning för socialtjänst och angränsade hälso- och sjukvård

Lisa Norén	Ledamot	S
------------	---------	---

Kommunfullmäktigevalet 2018

	Antal röster	Procent	Mandat
Moderaterna	2167	14,69	7
Centerpartiet	2166	14,68	7
Liberalerna	514	3,48	2
Kristdemokraterna	902	6,11	3
Arbetarepartiet-			
Socialdemokraterna	4596	31,15	16
Vänsterpartiet	589	3,99	2
Miljöpartiet de gröna	354	2,40	1
Sverigedemokraterna	2218	15,03	8
Feministiskt initiativ	42	0,28	0
Lokalpartiet BOA	841	5,70	3
Landsbygdspartiet			
Oberoende	263	1,78	0
Övriga partier	101	0,68	0
Totalt	14753	100,00	49

Östhammars kommuns ledningsgrupp

Peter Nyberg	kommundirektör
Linn Sunnelid	administrativ chef
Helen Åsbrink	teknisk chef
Elin Dahm	kultur- o fritidschef
Lisbeth Bodén	barn-o utbildningschef
Håkan Dahlqvist	socialchef
Ulf Andersson	samhällsbyggnadschef
Marie Bergren	enhetschef

Förvaltningsberättelse

Förvaltningsberättelse

I årsredovisningen redogörs för hur Östhammars kommuns verksamhet har utvecklats under året. Hur de mål fullmäktige satt upp för verksamheten har uppfyllts. En redogörelse för kommunens finansiella utveckling görs. Det är kommunstyrelsen som är ansvarig för årsredovisningen.

Ett grundläggande syfte med årsredovisningen är att utgöra grund för kommunfullmäktiges ansvarsprövning av kommunstyrelsen. I lagen om kommunal redovisning sägs:

”Årsredovisningen skall redogöra för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen vid räkenskapsårets slut”.

Kommunens årsredovisning består av förvalt-

ningsberättelsen som innehåller en översikt över utvecklingen av kommunens verksamhet. En utvärdering av om målen och riktlinjerna i kommunfullmäktiges beslutade budget har uppnåtts och följts. I förvaltningsberättelsen lämnas information om kommunens ekonomi utöver det som framgår av resultat och balansräkning, händelser som är av väsentlig betydelse för kommunen och som inträffat under året. En redogörelse för kommunens framtida utveckling. En redogörelse av kommunens anställda samt annan information som är väsentlig för fullmäktiges styrning och och uppföljning av verksamheten. Vilken finansiell information som ska redovisas och hur den ska presenteras framgår i lagen om kommunal redovisning.

Omvärld och befolkning

Allt tyder nu på att den svenska konjunkturen har passerat sin topp och att en svagare tillväxt väntar framöver. En inbromsning av ekonomin i vår omvärld, kommer att sätta avtryck i global tillväxt och utrikeshandel.

På hemmaplan tycks byggboomen vara över; Sveriges Kommuner och Landsting räknar med att bostadsbyggandet minskar under hela 2019. Detta är två huvudförklaringar till en nedväxling av svensk tillväxt. En svagare utveckling av sysselsättningen medför en påtaglig dämpning av den kommunala skatteunderlagstillväxten.

Kommunernas ekonomi – från stark till svag

Kommunernas ekonomi har under de senaste åren varit stark. Skälet är den snabba ökningen av skatteintäkter, positivt finansnetto och omfattande ersättningar från staten för flyktingmottagandet. I takt med att dessa intäkter minskat har kommunernas ekonomi försämrats.

Kommunerna har även fått känna på det demografiska trycket, hittills främst från barn och unga; Ännu inte så mycket från den åldrande befolkningen. Detta syns bland annat genom omfattande investeringar och ett stort renoveringsbehov i förskolor, skolor, va-anläggningar med mera. Den stora grupp människor som föddes strax efter andra världskriget är nu 73 år eller yngre och det är först om några år som de kommer att ha mer omfattande behov av äldreomsorg. Kommande år ligger det demografiska trycket kvar på en hög nivå. Om kostnaderna ökar i takt med demografin till 2022 skulle kommunerna behöva genomföra åtgärder så som nya arbetssätt och arbetsmetoder, motsvarande 31 miljarder, utan höjda statsbidrag.

De ekonomiska utmaningarna börjar successivt visa sig i kommunerna, inte minst inom individ- och familjeomsorgen, där bland annat effekterna av bostadsbristen och statens minskade ersättningar för ensamkommande har lett till att det senaste årets snabba kostnadsutveckling slår igenom i budgetunderskott.

De senaste åren har statsbidragen dessutom i allt högre grad kommit att domineras av att vara kopplade till specifika krav och åtgärder som ska genomföras för att få medlen, vilket gör att de inte ger den effekt eller den effektivisering av verksamheten som skulle behövas med tanke på förutsättningarna.

Hur kan vi då möta utmaningarna?

Vi räknar med att det behövs stora effektiviseringar för att klara välfärden på dagens nivå fram till år 2022, med oförändrad personalitet. Statsbidragen är nominellt sett oförändrade om inga nya beslut fattas, och det finns ingen koppling vare sig till pris- och löneökningar eller till ökade välfärdskostnader som en följd av den demografiska utvecklingen.

Vi har idag allt svårare att bemanna våra verksamheter vilket gör att det kommer vara viktigt att fortsätta fokusera på vår kompetensförsörjning framöver. Vår region har låg arbetslöshet och bara att hitta semestervikarier är en stor utmaning.

Samsyn och samverkan mellan stat, regioner och kommunsektor

Det behövs bättre förutsättningar för välfärdens utveckling och finansiering, och det är viktigt att dialogen och samsynen mellan staten och kommuner och regioner stärks och att långsik-

tigheten i agerandet ökar. Vi bör, i samarbetet i regionen, arbeta för att skapa en samsyn kring utmaningar och förändringsbehov som gör det möjligt att komma överens om gemensamma satsningar för långsiktigt hållbara förändringar – med ett gemensamt ansvarstagande och utan statlig detaljstyrning.

Ökad användning av ny teknik

En annan viktig lösning för att klara den framtida utmaningen är att förändra arbetssätt och arbetsmetoder genom att bland annat bättre utnyttja ny teknik och digitalisering. Med tanke på den förväntade ökningen av antalet invånare över 80 år är möjligheten till digitala lösningar inte minst intressant inom äldreomsorgen. Om befintlig teknik används på ett klokt sätt finns möjlighet att klara att ge fler brukare god omsorg med bibehållen kvalitet även när det blir

svårt att rekrytera nya medarbetare.

Längre arbetsliv

De närmaste årens demografiska utmaningar kommer att ställa högre krav på ett längre arbetsliv för att klara att finansiera och beman- na välfärden när andelen invånare som arbetar annars skulle minska. De senaste årens ökade sysselsättningsgrad kan till stor del förklaras av en ökad sysselsättning i åldrarna 55-74 år, detta är nödvändigt även framöver. En höjd pensionsålder kommer delvis hjälpa oss med detta. Därutöver är det viktigt att vi fortsätter arbetet med att införa heltidsmättet som norm, främst inom vård och omsorg.

Befolkningsutveckling

Östhammar har under året fått 121 nya invånare

	2014	2015	2016	2017	2018
FOLKMÄNGD					
Totalt	21 374	21 563	21 822	21 927	22 048
Män	10 965	11 071	11 209	11 271	11 344
Kvinnor	10 409	10 492	10 613	10 656	10 704
FOLKMÄNGDSFÖRÄNDRING					
Födda	194	227	220	213	211
Döda	244	217	250	240	248
Födelsenetto	-50	10	-30	-27	-37
Flyttningsnetto	72	180	288	131	159
Befolkningsförändring	22	190	259	105	121
UTDEBITERING					
Kommunen	21,69	21,69	21,69	21,69	21,69
Landstinget	11,16	11,16	11,71	11,71	11,71
Kyrkan, snitt	0,30	0,31	0,31	0,25	0,24
TOTALT	33,15	33,16	33,71	33,64	33,64

och befolkningen uppgick 31 december till 22 048 personer. Detta är en mindre ökning än den befolkningsökningen som årets budget utgick ifrån. Östhammar har haft en svagare befolkningsökning än riket och länet i övrigt under de senaste åren. Under perioden 2014-2017 ökade befolkningen i Östhammar med 2,6 procent, i Uppsala län med 5,7 procent och i riket med 3,8 procent. En del av den svaga utvecklingen i Östhammar förklaras av att tillskottet av nya bostäder är lågt i kommunen.

Östhammar har en mycket stark sysselsättning och låg arbetslöshet. Ett vanligt förekommande mått för att beskriva arbetsmarknaden är måttet förvärvsfrekvens. Förvärvsfrekvensmätarhur stor

andel av befolkningen i en kommun som arbetat under året. För Östhammars del är förvärvsfrekvensen 84,3 procent jämfört med snittet i riket och länet på 78,6 procent. Bland Sveriges kommuner ligger Östhammar på plats 34. Arbetslösheten i kommunen ligger på 4 procent vilket är betydligt bättre än snittet för både riket och länet. Då ska man betänka att Uppsala län har lägst arbetslöshet i landet. Kommunens och länets största privata arbetsgivare är Sandvik Coromant. Medianinkomsten i Östhammar är 272 tkr vilket är något lägre än rikssnittet och snittet för länet.

Målredovisning

Kommunfullmäktige har med utgångspunkt i Vision 2020 beslutat om fyra strategiska inriktningsområden som ska vara vägledande för all verksamhet i kommunen.

De fyra strategiska inriktningsområdena är en del av kommunens styrmodell – Styrhuset.

STRATEGISKA INRIKTNINGSOMRÅDEN

- En attraktiv och växande kommun
- En hållbar kommun
- En lärande kommun
- En öppen kommun

Vi följer årligen utvecklingen genom tolv styrtalet som är relevanta för vad vi vill uppnå, jämförbara med andra kommuner och som huvudsakligen mäts av andra. God ekonomisk hushållning är ett lagkrav som innebär att kommunen ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet.

EN ATTRAKTIV OCH VÄXANDE KOMMUN

Bakgrund

Som naturskön kust- och skärgårdskommun i utkanten av den dynamiska och snabbväxande Uppsala-Stockholm regionen finns naturliga förutsättningar för kommunen att växa invånarmässigt. Hög kvalitet i de kommunala välfärdstjänsterna och ett välmående näringsliv är nycklar i att kunna attrahera nya invånare.

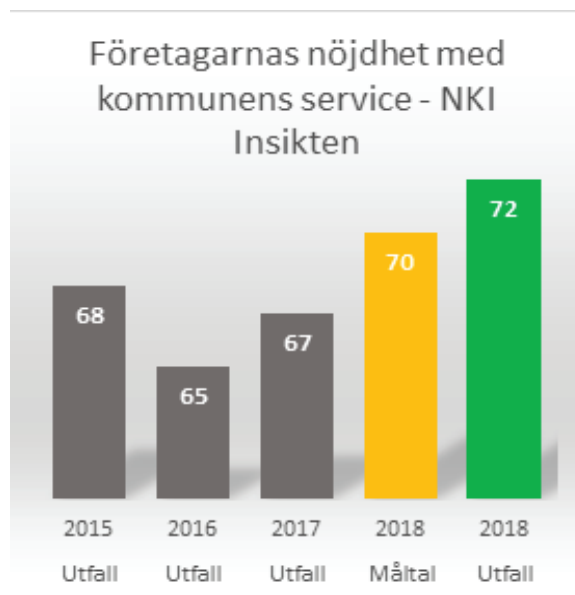
Företagarnas nöjdhet med kommunens service

Företagarna är fortfarande inte helt nöjda med kommunens service. Det finns flera indikatio-

ner på detta. Samtidigt är det viktigt att ha med sig att bilden behöver nyanseras för att kunna användas till verksamhetsutveckling.

Nyligen prisades Östhammars kommun i Sveriges kommuner och landstings årliga undersökning Kommunens Kvalitet i Korthet (KKiK). Bemötandet och tillgängligheten uppskattades enligt undersökningen till den 7:e bästa i landet. Just tillgänglighet och bemötande har varit två områden inom servicen som också skattats högst av företagen i den årliga NKI-undersökningen.

Eftersom resultatet för NKI-undersökningen offentliggörs i april året efter baseras nedanstående tabell på senast kända utfall vilket är för helåret 2017.

Värdet består av ett index där ett högre värde är bättre. Resultatet för varje avslutat år offentliggörs i april året efter vilket innebär att värdet i ovanstående tabell släpar ett år.

Av de preliminära NKI-siffrorna för 2018 att döma så håller tendensen i sig, kommunen uppskattas för sin tillgänglighet och sitt

bemötande. Serviceområden som ser ut att backa är information och effektivitet.

Tillbakagången ser också ut att vara rejäl – särskilt inom myndighetsområdets serviceområden och miljötillsyn. I vår analys kan vi även se mycket stora skillnader från första till sista kvartalet under 2018 – där (glädjande nog) tendensen är påtagligt bättre inom alla serviceområden och alla myndighetsområden. Det definitiva NKI-resultatet för 2018 års ärenden presenteras 10 april 2019. Indikativt landar det sammanvägda indexet för alla myndighetsområden och alla serviceområden på 68 eller lägre (vilket är en kraftig försämring jämfört med f.g. år).

Svenskt Näringsliv mäter också företagarnas upplevelse av servicen i den årliga Företagsklimatenkäten. Den svarade 102 företagare på i vår kommun under första kvartalet 2018.

Här förstärks bilden av att företagarna inte varit imponerade av kommunens service till företagen. Betyget på just den frågan var svidande låga 2,7 på en skala från 1-6, där högre betyg också motsvarar positivare omdömen. Toppkommunerna ligger en bra bit över 4 och servicebetyget överträffas bara negativt av företagarnas upplevelser av kommunens upphandlingar samt tillgången på relevant kompetens.

Analysen är att särskilt fokus behöver sättas på att just utveckla servicen till företagen. Det är steg ett (1). Insatserna behöver särskilt riktas mot serviceområdena information och effektivitet.

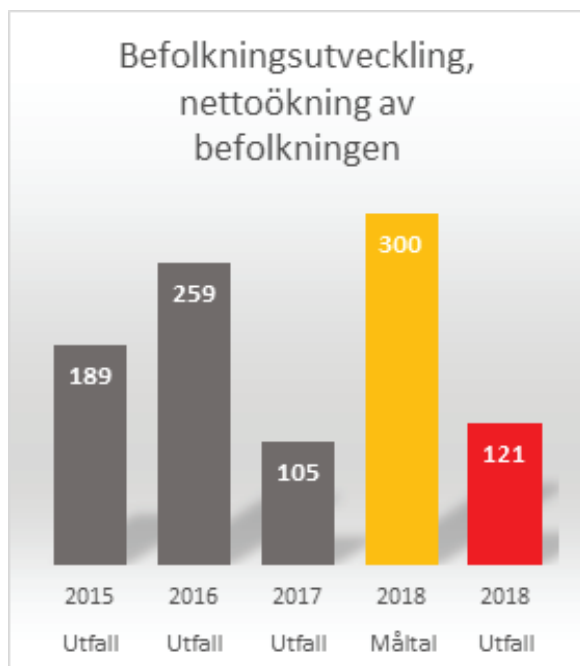
Samtidigt kan vi också konstatera att kommunens omorganisation i de aktuella myndighetsområdena tycks ha tagits emot väl.

Den nya förvaltningens fokusområden ligger på att vara tydlig med att flera perspektiv behöver involveras i myndighetens kontakt med företagen samt att effektivitet och information ska utvecklas. NKI-resultaten ligger idag på högre nivåer än vid motsvarande period f.g. år och det finns skäl att sätta förväntningar på en positiv utveckling.

Befolkningsutveckling, nettoökning av befolkningen

Befolkningsutvecklingen i Östhammars kommun var relativt hög under 2015 och 2016 då invånarantalet ökade med 189 personer (0,88%) respektive 259 (1,20%) personer. Invånarantalet har ökat även under 2017 och 2018 men öknings- takten har avstannat rejält; plus 105 (0,48%) personer för 2017 och plus 121 (0,55%) personer för 2018. Målet för Östhammars kommun är att växa betydligt fortare än så vilket avspeglas i måltalet 300 personer. Dit har kommunen inte nått och den huvudsakliga anledningen är de interagerande orsakerna kapacitetsbrist inom vatten- och avloppsområdet och brist på detaljplanerad mark för bostadsbyggande. Dessa innebär sammantaget att tillskapandet av nya bostäder kraftigt begränsas.

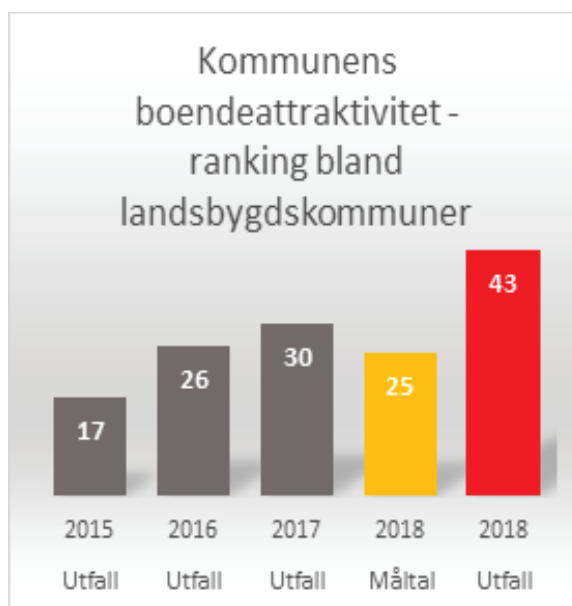

Befolkningsökning under tidsperioden 2015-2018.

Kommunernas boendeattraktivitet

Östhammars kommun är en bra plats att bo på; Det gäller särskilt om du är ung, söker arbete eller ska bilda/har bildat familj. Åtminstone om man får tro en forskargrupp från internationella handelshögskolan i Jönköping ,som för femte året i rad presenterar sin landsomfattande studie "Här är Bäst att Bo" för tidningen Fokus räkning. Plats 43 bland Sveriges 164 landsbygds-kommuner.

Stämmer bilden med vad Östhammarsborna själva tycker?

Ranking bland totalt 164 st landsbygdskommuner där en lägre placering är bättre.

I SCB:s årliga medborgarundersökning (1200 personer mellan 18-84 år tillfrågas, svarsfrekvens 43%) gavs kommunen det sammanvägda indexet 58 (Nöjd Region Index). Den delkomponent som gavs högst index var trygghet och rekommendation. Lägst index i kommunen fick delkomponenterna fritidsmöjligheter och

kommunikationer. Det sammanvägda indexet är lägre än det genomsnittliga i landet (62) och det finns också några ytterligare tecken som tyder på att Östhammar tappar i "attraktivitets-konkurrensen". Några sådana tecken är att lönesumman bland nattbefolkningen inte växer lika starkt som i grannkommunerna (Datakälla: SCB), andelen sysselsatta inom kunskapsintensiva branscher är lägre än i genomsnittet (Sveriges Nya Geografi 2018, Datakälla: SCB, Tillväxtverkets definition av KIBS) och att småhusprisutvecklingen är svagare i vår kommun det senaste året (2017) jämfört med genomsnittet i landet (+5% jämfört med + 8% som genomsnitt i riket; källa: Småhusbarometern SCB).

Analysen är att vi inte tillvaratar de möjligheter som närheten till tillväxtregionen Uppsala-Arlanda-Sthlm utgör. Främsta hindren till detta är vårt homogena näringsliv och vår oförmåga att tillskapa nya bostäder. För att förändra detta behöver vi skapa förutsättningar att vitalisera vårt näringsliv och utveckla nya attraktiva boendemiljöer. Risken är annars påtaglig att vi kommer tappa ytterligare i både SCBs Medborgarenkät och i tidningen Fokus ranking.

EN ATTRAKTIV OCH VÄXANDE KOMMUN

En samlad bedömning för 2018:

Östhammars kommun visar goda resultat under 2018, befolkningen ökar med nettoinflyttning för femte året i rad, kommunen rankas som en av de 25% bästa landsbygdskommunerna avseende attraktiv boendeort, dessutom förbättrar vi vår service avseende bemötande och tillgänglighet. Trots detta når vi inte våra ambitioner, vi växer för sakta, vår boendeattraktivitet står inte ut som den borde och vår förmåga att möta företagets behov når inte hela vägen fram avseende information, rättssäkerhet och effektivitet. Östhammars kommun har genomfört en omorganisation i syfte att bättre möta företagets behov, dels genom att sammanföra vårt arbete med tillväxt och tillsyn och dels genom att skapa en professionaliserad central enhet för upphandling och inköp. Ett bärande skäl till varför befolkningstillväxten är halverad mot fjolåret är den begränsning som finns med avseende på vatten- och avloppskapacitet. Detta innebär att kommunen behöver minska ambitionen när det gäller befolkningstillväxt. Dessutom behöver kommunens tillväxtarbete ställas om med fokus på, detaljplaner, översiktsplan samt utredningar och prioriteringar avseende kapacitetshöjning inom VA-området.

EN HÅLLBAR KOMMUN

Bakgrund

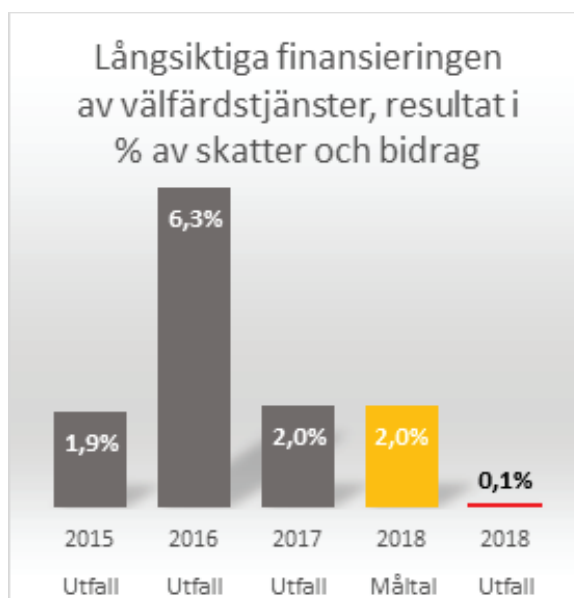
Hållbar utveckling knyter ihop hållbarheten i ekosystemen med de sociala och ekonomiska utmaningar mänskligheten står inför. Det strategiska inriktningsområdet En hållbar kommun ringar in samtliga tre hållbarhetsaspekter. I korthet innebär det att vi strävar efter ett effektivt resursutnyttjande, ej skadar miljön och arbetar långsiktigt för att ta ansvar för kommande generationer; att utveckla och bevara ska kunna växa tillsammans. Det betyder också att vi vill säkra jämlika och goda möjligheter till delaktighet, sammanhållning och engagemang liksom hälsa, välmående och trygghet genom hela livet

Långsiktiga finansieringen av välfärdstjänster, resultat i % av skatter

Kommunens resultatmål enligt policyn för god ekonomisk hushållning är att det ska uppgå till minst 2 % av skatter och generella bidrag. Detta för att, över tid, kunna finansiera större delen av en normal investeringsnivå. Det bidrar till att kommunens kort- och långsiktiga finansiella handlingsutrymme, i form av likviditet och soliditet, bibehålls.

Östhammars kommun redovisar för 2018 ett överskott på 1,1 mnkr, vilket motsvarar endast 0,1 % av skatter och generella bidrag. Budgeterat resultat var ett överskott på 24,7 mnkr. Kommunens nettokostnad, kostnader minus intäkter, överskrider budget med nästan 29 mnkr. Tack vare gynnsamma låneräntor som ger ett överskott stannar avvikelserna på ett underskott på 23,7 mnkr mot budget. Av kommunens fem nämnder så visar två underskott, två överskott och en nämnd visar ett resultat i nivå med bud-

get. De två nämnder som visar underskott är Socialnämnden med ett underskott mot budget på 48,6 mnkr, motsvarande 11 procent av nämndens budget samt Bygg- och miljönämnden som redovisar ett underskott -1,7 mnkr mot budget, en avvikelse på 29 % mot budget.

Ekonomiskt resultat som en procentsats av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning.

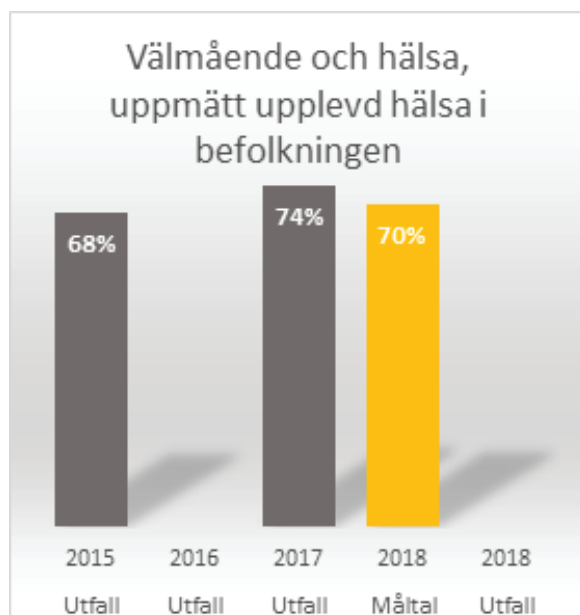
Välmående och hälsa

Hälsa är ett vitt begrepp som inte enbart handlar om frånvaro av sjukdom. Det innebär att hälsa är något som kan uppnås även om man är sjuk eller har en funktionsvariation. Dock är sjukdomar och funktionsvariationer viktiga parametrar för en persons upplevda välbefinnande, tillsammans med en mängd andra.

Styrtalet baserar sig på resultat av frågeställningen "Hur bedömer du ditt allmänna hälsotillstånd" i undersökningen Liv och hälsa och

andelen som besvarat frågan med "Bra" eller "Mycket bra".

Undersökningen genomförs var fjärde år, i samarbete mellan regionerna/landstingen i Uppsala, Sörmlands, Västmanlands, Värmlands och Örebro län.

. 2016 och 2018 gjordes ingen undersökning.

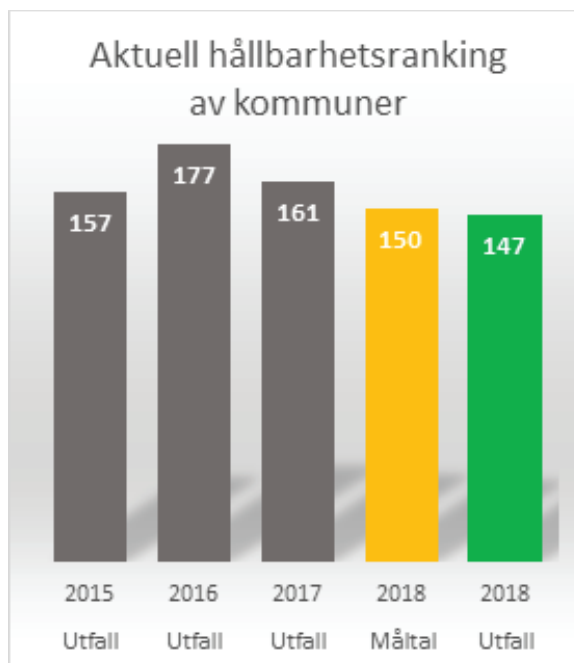
2018 genomfördes ingen undersökning varför utfall för styrtalet saknas i denna rapport. Senaste siffrorna redovisade är från 2017. Då svarade 662 av 1476 tillfrågade personer i Östhammars kommun.

Aktuell hållbarhetsrankning av kommuner

Måltalet för Östhammars kommun att nå topp 150 i Sverige har under 2018 uppnåtts. Placeringen är en förbättring från föregående år. Tidigare år har kommunen haft målvärde 125, varför det kan finnas underlag för att se över styrtalets

målnivå nu när vi nått plats 147.

I en analys av enkätsvaren och statistiken kan vi konstatera att det finns flera områden där Östhammars kommun med relativa små medel och inriktningsbeslut skulle kunna förbättra kommunens arbete för att nå högre i kommunrankingen. En viktig del i att utveckla hållbarhetsarbetet och därmed nå en högre placering i Aktuell Hållbarhets kommunrakning är att fortsätta gå igenom ingående statistik och fokusområden, se över vilka nämnder och förvaltningar som kan påverka arbetet och resultatet och lyfta in detta som ett underlag i nämndernas och förvaltningarnas kommande verksamhetsplanering.

Ranking bland kommuner där en lägre placering är bättre.

Utöver de områden som mäts i Aktuell Hållbarhets kommunrankning arbetar kommunen för att bli en hållbar kommun på en mängd olika sätt. Flera av dem avspeglas i kommunens uppfölj-

ning av de beslutade miljömålen och policy för ekologisk hållbar utveckling som båda beslutades 2016. En policy för social hållbarhet antogs under december 2018 för att komplettera den befintliga policyn för ekologisk hållbarhet.

Det finns också många hållbarhetsaspekter Östhammars kommun under 2018 inte mätt i styrtalet men som sammanfattas i kommunens årliga Hållbarhetsbokslut. En brist kommunen uppmärksammat i 2018 års Hållbarhetsranking är en viss återgång gällande inriktningar inom

området social hållbarhet – ett område där kommunen själv börjat öka insatserna de senaste åren. Dessa resultat syns då istället i kommunens eget Hållbarhetsbokslut.

EN HÅLLBAR KOMMUN

Samlad bedömning för 2018:

Östhammars kommun klarar sig bra på hållbarhetsområdet. Främst syns detta i Aktuell Hållbarhetsranking där vi placerar oss mitt i fältet. När det gäller den sociala hållbarheten kommer vi att följa den undersökning som görs vart annat år, Liv och Hälsa. Utöver detta kan vi i flera andra faktorer få en indikation på den sociala hållbarheten, arbetslöshetssiffrorna, andel av befolkningen som söker försörjningsstöd, disponibel inkomst, upplevd trygghet och andelen ungdomar som klarar gymnasiet inom fyra år. Samtliga dessa områden faller väl ut för Östhammars kommun. Dock, social hållbarhet skapas genom kontinuitet, medvetet arbete och prioriteringar. Detta krävs även i framtiden. Även om kommunen faller väl ut här finns givetvis flera områden som behöver prioriterat fokus under kommande år, ungas fysiska och psykiska hälsa, särskilt flickor, nyanländas integration i skola och fritid, äldres trygghet och fysiska hälsa samt de som idag står utanför arbetsmarknaden och samhällsgemenskapen.

Det hållbarhetsområde som Östhammars kommun klarar sämst detta år är den ekonomiska hållbarheten. För första gången på många år klarar inte kommunen överskottsmålet. Dessutom har KF antagit en budget för 2019 som ligger långt under överskottsmålet. Det måste vara av allra högsta prioritet att återställa överskottsmålet till budget 2020 och den flerårsplan som antas. Med pågående och planerade investeringar krävs strukturella förändringar som skapar utrymme för såväl nya investeringar som offensiva lösningar för att klara av den kommande kompetensförsörjningen.

EN LÄRANDE KOMMUN

Bakgrund

Allt fler arbeten kräver högre utbildning och risken är stor att personer med bristfällig utbildning hamnar allt längre ifrån arbetsmarknaden och anställningsbarhet. Förbättrad skolframgång och det livslånga lärande är framgångsfaktorer för minskat utanförskap. Ett sätt att arbeta för en förbättrad kompetensförsörjning är samverkan mellan skola, akademi och näringsliv.

Andel elever som tagit gymnasieexamen inom fyra år

Antal elever som började på gymnasium i kommunal regi i kommunen för fyra år med examen, inkl. introduktionsprogram, är 78 %, (riket 70,5 %). Genomströmningen på fyra år är totalt högre för kvinnor (80 %) än män (76,8 %).

Gymnasieelever med examen från yrkesprogram är 100 % (riket 77 %) och elever med examen från högskoleförberedande program är 88,1 % (riket 83,1 %). Av de elever som började på ett introduktionsprogram 2015 var det 16 % (jmf. riket 5,4 %) som tagit en examen inom tre år dvs. 2018.

Det är inte överraskande att andelen elever med examen inom tre år på introduktionsprogrammen är väsentligt lägre för elever som påbörjat sina gymnasiestudier på introduktionsprogram jämfört med elever som påbörjat gymnasiestudierna på de nationella programmen. En hög andel elever i Östhammars kommun tar examen inom tre eller fyra år. Vi ser bland annat en kontinuerlig positiv utveckling vad gäller genomströmning på fyra år bland elever på yrkesprogram.

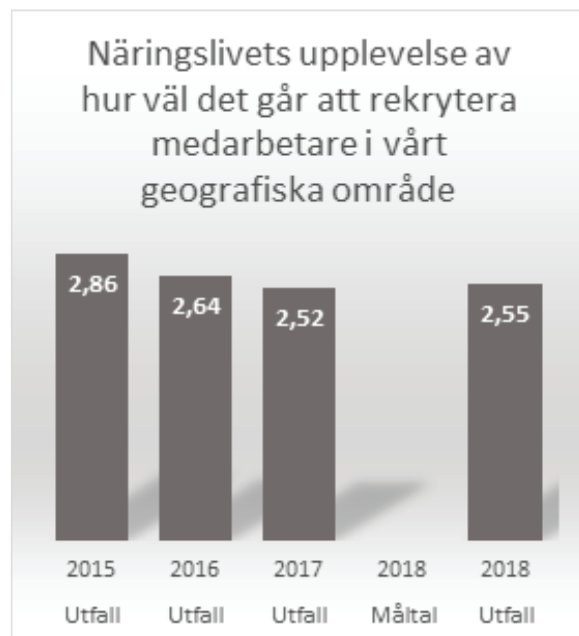
Gymnasieelever med examen inom 4 år, kommunala skolor, andel (%)

Nationellt finns det ett samband mellan en elevs studieresultat och föräldrarnas högsta utbildningsnivå, vilket vi även kan tro gäller för Östhammar. Elever som har föräldrar med eftergymnasial utbildning uppnår i högre grad gymnasieexamen jämfört med andra elever. Kvinnor uppnår i högre grad gymnasieexamen jämfört med män. Den relativt goda genomströmningen indikerar att skolorna arbetar kompensatoriskt. Vi vet att resultaten över tid varierar för kommuner med mindre elevunderlag och då får varje elev ett stort utslag på resultatet och variationerna i andelar kan överlag bli relativt stora mellan åren.

Näringslivet upplever av hur väl det går att rekrytera medarbetare inom vårt geografiska område

Kompetensförsörjningen är det största hindret idag för tillväxt i näringslivet. Vi ser flera signaler som visar detta och bilden bekräftas även i våra lokala kontakter med näringslivets aktörer.

I Svenskt Näringslivs Företagsklimatenkät har just tillgången på relevant kompetens fått det lägsta betyget under de senaste årens mätningar. Det gäller även för 2018 års En lärande kommun enkätsvar där betyget sattes till 2,6 på en skala från 1 – 6, där högre betyg också motsvarar positivare omdömen.

Näringslivets bedömning på en skala 1 – 6 där ett högre värde är bättre. Styrelset är nytt för 2018 och inget måltal är satt för året.

Analysen av detta är att efterfrågan på arbetskraft i vår kommun bara kommer kunna mötas

med inpendling av arbetskraft i det korta perspektivet.

Verktyg som ökad inflyttning och utbildningsplatser, som bättre matchar näringslivets behov behöver också arbetas med. Men dessa insatser kommer inte lösa efterfrågan på arbetskraft de närmaste åren.

Både de större arbetsgivarna och företagarföreningarna (som i huvudsak representerar de mindre och medelstora företagen) har under 2018 och 2019 inlett ett strukturerat samarbete för att kunna sätta konkreta insatser (distansarbetsplatser, förbättrade pendlingsmöjligheter, platsmarknadsföring mm).

Den egna organisationens lärande och utveckling

Den kommunala verksamheten är komplex, styrs av skiftande behov i samhället, skiftande demografi bland våra invånare samt utvecklas över tid vilket innebär att nya arbetsuppgifter tillkommer och andra försvinner. Allt detta påverkar vårt behov av personal och kompetens och vi måste ligga steget före eftersom kompetens tar tid att bygga upp. Redan idag måste vi analysera morgondagens behov för att nå våra mål.

Östhammars kommuns kompetensförsörjningsstrategi pekar ut ett antal områden där kommunen måste satsa för att möta kommande utmaningar i kompetensförsörjningen. Ett av dessa områden handlar om att stimulera medarbetarna till att utvecklas i sin yrkesroll.

En enklare undersökning utfördes under 2018 där det, i ett antal stora personalgrupper, undersöktes huruvida det finns möjlighet till kompetensutveckling. Kompetensutveckling omfattar

olika former av lärande och aktiviteter som ökar kompetensen hos medarbetaren, gruppen och organisationen. Exempel på kompetensutveckling är interna och externa kurser och konferenser, föreläsningar, delta i workshops, mässor, introduktionsaktiviteter, webbaserat lärande, studiebesök, processutveckling, kollegialt lärande, vara handledare/ mentor/ aspirant, läsa facklitteratur, prova ny verksamhet, nytt ansvar etc. Undersökningen visar att det på de allra flesta håll finns möjlighet till kompetensutveckling. Undersökningen säger dock mindre om i

vilken utsträckning möjligheten har utnyttjats. Rimligtvis finns här ett spann där vissa verksamheter i stor utsträckning har kompetensutvecklats under året medan andra i mindre utsträckning haft en planerad och sammanhållen plan.

Styrtalet är idag alltför trubbigt och behöver utvecklas under 2019 för att kunna ge värdefulla signaler om hur medarbetare får möjlighet och utnyttjar möjligheten till, för organisationen, rätt kompetensutveckling.

EN LÄRANDE KOMMUN

Samlad bedömning för 2018:

Detta inriktningsområde samlar flera perspektiv på en av våra största utmaningar, framtidens kompetensförsörjning. Det handlar om hur vi förbereder våra ungdomar för framtidens utmaningar, goda resultat i gymnasieskolan, men även om hur vi utvecklar och behåller den kompetens som finns i organisationen. Dessa områden har vi under året klarat väl, särskilt väl avseende gymnasieskolan som två år i rad varit bland landets bättre avseende andel som slutfört gymnasiet inom fyra år.

När vi tittar på hela näringslivet och dess möjlighet att rekrytera ser vi att konkurrensen om arbetskraften är stor i kommunen och länet. Företagens upplevelse är att bristen på arbetskraft och kompetens begränsar tillväxten. Det finns således skäl att fortsätta att prioritera denna fråga, såväl inom kommunen som med våra regionala och statliga myndighetsgrannar. Vi behöver se mer av följande under 2019-2020, öka sysselsättningen, ta bättre vara på nyanländas kunskaper (snabbare och mer), fler platser på yrkeshögskolan, ökat sökande till eftergymnasial utbildning, aktivt samarbete med det lokala näringslivet samt skapa attraktivitet för såväl boende som pendlare medarbetare.

EN ÖPPEN KOMMUN

Bakgrund

Ett hållbart samhälle tål påfrestningar, är anpassningsbart och förändringsbenäget. En viktig aspekt i detta är människors känsla av sammanhang och möjlighet att vara delaktiga och kunna påverka. Utöver att rösta i allmänna val erbjuder kommunen flera ingångar för invånare att delta i den lokala samhällsutvecklingen. Bland annat handlar det om att bjuda in till medborgardialoger kring viktiga frågor, tillhandahålla lättillgängliga tjänster för engagemang och skapa insyn i kommunens verksamheter.

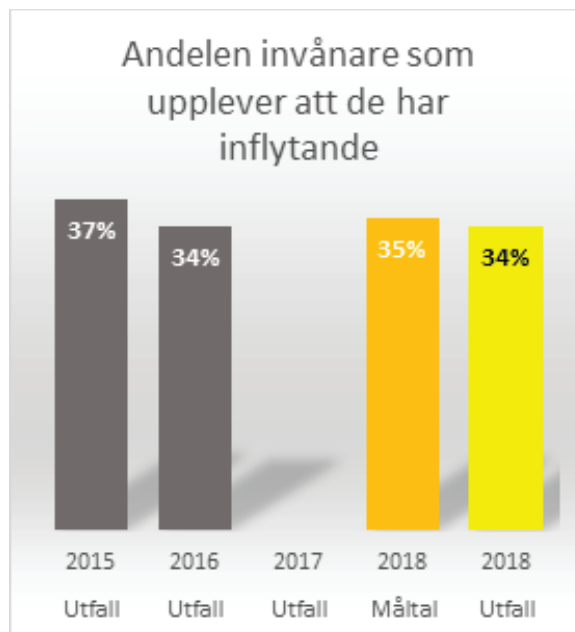
Andelen invånare som upplever att de har inflytande

Delaktighet och inflytande i samhället är en viktigförutsättning för en god folkhälsa och ett socialt hållbart samhälle. Det finns samband mellan flera olika aspekter av hälsa och delaktighet. När individer och grupper upplever att de saknar möjlighet att påverka sina egna livsvillkor eller samhällsutvecklingen känner de i mindre utsträckning tillit till sin omgivning och en känsla av maktlöshet och utanförskap kan uppstå.

Utfallet för det här styrtalet baseras på svar från en slumpmässigt vald grupp invånare som deltagit i SCB:s årliga medborgarundersökning. Frågorna inom indexområdet är:

Hur nöjd är du med den insyn och det inflytande invånarna har över kommunens beslut och verksamheter?

Hur väl uppfyller din kommun dina förväntningar på invånarnas möjligheter till insyn och inflytande?

Värdet består i ett index där ett högre värde är bättre. 2017 gjordes ingen undersökning i Östhammars kommun.

Försök föreställa dig en ideal situation för invånarnas insyn och inflytande över kommunens verksamheter och beslut. Hur nära ett sådant ideal tycker du att invånarnas insyn och inflytande kommer i din kommun?

Kommunens betygsindex för styrtalet är 34 och endast ett indextal skiljer kvinnor och mäns resultat. Ingen större skillnad kan heller ses över tid men den lilla skillnad som finns är negativ. Denna försämring syns trots genomförda åtgärder under året för att bland annat synliggöra tjänsterna för delaktighet och inflytande via en annonskampanj under våren. I början av 2018 infördes även tjänsten medborgarmotion och kommunens närvaro och aktivitet i sociala medier har ökat sedan 2017. Kanske finns en delförklaring till det låga utfallet i det senare; Den inbyggda trögheten i kommunal byråkrati

förmår inte hålla jämna steg med tempot i sociala forum som Facebook och Instagram, vilket skapar ett glapp mellan invånarnas förväntan och leverans. Men för att veta säkert behövs ytterligare fördjupande underlag.

Andelen invånare som har förtroende för kommunen

En aspekt av social hållbarhet är invånares upplevda förtroende för kommunen. Utfallet för det här styrtalet baseras på svar från en slumpmässigt vald grupp invånare som deltagit i SCB:s årliga medborgarundersökning. Frågorna inom indexområdet är:

Vad tror eller tycker du om ...

...hur kommunens politiker arbetar för kommunens bästa?

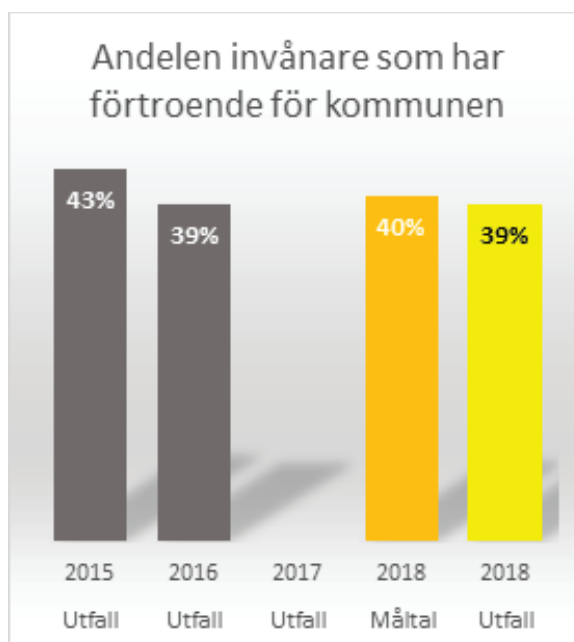
...hur ansvarstagande kommunens politiker är?

...hur kommunens högre tjänstemän arbetar för kommunens bästa?

...hur väl politiska beslut genomförs?

Kommunens betygsindex för styrtalet är 39 av 100, att jämföra med rikets 48. Det är att betrakta som lågt då index under 40 bedöms som "inte godkänt". Inga stora skillnader finns mellan män och kvinnor. Inga stora förändringar har heller skett över tid men den lilla skillnad som finns är negativ.

Invånarnas förtroende för kommunens högre tjänstemän och politiker är en viktig parameter att följa och agera utifrån. Ett långvarigt lågt förtroende riskerar att urholka legitimiteten för arbetet inom kommunens verksamhetsområden och kan i förlängningen påverka tilltron till grundläggande demokratiska principer.

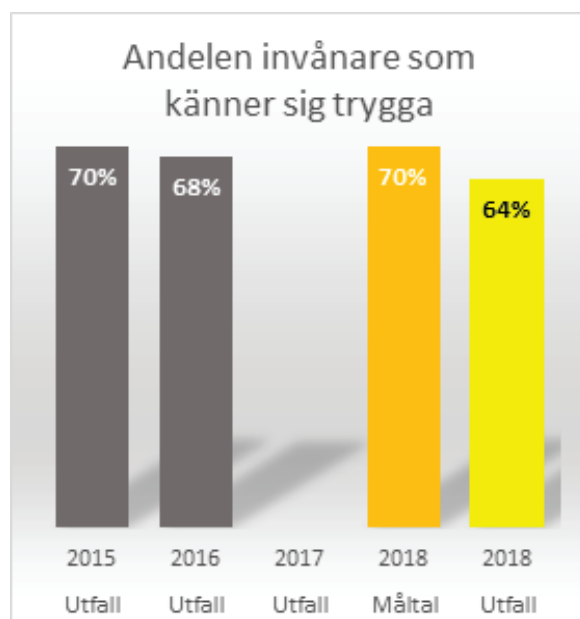
Värdet består i ett index där ett högre värde är bättre. 2017 gjordes ingen undersökning i Östhammars kommun.

SCB:s medborgarundersökning är en attitydundersökning och ingen brukarundersökning. Det innebär att den som besvarar frågorna inte behöver ha egen erfarenheter av det som frågorna behandlar. Ett antagande kan därför vara att resultatet är en spegling av ett allmänt, uppmätt lägre förtroende för politiker (NOVUS, januari 2019) efter höstens val och den efterföljande turbulenta regeringsbildningen.

Men exakt vad som föranleder kontinuerligt låga resultat på kommunal nivå, även i relation till riket, är inte fastställt.

Andelen invånare som känner sig trygga

Vi har alla olika behov av trygghet och det finns olika slags behov för att få och ge trygghet – både till sig själv och till andra individer. Mat för dagen, det trygga boendet, valfrihet att välja skola, trygga relationer med andra människor, arbete och barnomsorg är några exempel på vad som kan påverka för hur trygghet i vardagen kan upplevas och skapas.

Värdet består i ett index där ett högre värde är bättre. 2017 gjordes ingen undersökning i Östhammars kommun.

Östhammar kommunen ska verka för att kommuninvånare, anställda och andra som berörs av kommunens verksamheter får en trygg och säker miljö. Detta sker bland annat genom krisberedskap, riskidentifiering, och med hjälp av räddningstjänsten.

Under 2018 fick kommunen en varm och torr sommar som resulterade i brist på vatten till

människor och djur samt foder till djuren på bondgårdarna. Den varma och torra sommaren ledde också till att det utfärdades ett totalt eldningsförbud i länet eftersom det fanns en stor brandrisk. Kommunen drabbades också utav ett antal mindre bränder. Detta år drabbades kommunen också utav stormen Alfrida som resulterade i ett långvarigt strömavbrott för ett stort antal hushåll i kommunen. Konsekvenserna av det långvariga strömavbrottet gjorde att man som invånare inte hade tillgång till bland annat el, vatten eller värme.

Hur kommunen hanterar ovanstående typer av händelser samt arbetar med sitt brottsförebyggande arbete med Polisen har sannolikt påverkan, om invånarna känner sig trygga kopplat till samhällsviktiga funktioner som kommunen ska tillhandahålla. Kommunen har tillsammans med Polisen ett tecknat samverkansavtal samt ett årligt medborgarlöfte där 2018 års medborgarlöfte var att genomföra en trygghetsvandring i Öregrund. Utifrån dessa trygghetsvandringar är målsättningen att förbättra utomhusmiljöer som kan upplevas otrygga. Där kan det röra sig om allt ifrån ökad belysning, skötsel av grönytor till trafikmängden på platsen.

EN ÖPPEN KOMMUN

Samlad bedömning för 2018:

Östhammars kommun är en trygg kommun. De senaste åren har Östhammars kommun placerat sig högt på jämförelser om trygghet, så även nu även om vi sjunker något mot tidigare. Tryggheten är delvis en spegling av den sociala hållbarheten eller åtminstone en del av den. Det finns all anledning att följa detta även fortsättningsvis, det finns otrygghet och där vi kan ska vi bygga bort den tillsammans med bl.a. utvecklingsgrupper och polisen.

Förtroende och delaktighet är två områden där trenden går neråt, dessutom har vi väsentligt lägre värden än jämförbara kommun. Trots satsningar på ett öppet intranät, nya former för synpunktshandling och förslag, sjunker kommunens siffror. Förtroendeförändringar sker inte snabbt, men vi behöver vända trenden. Delaktighetsarbetet behöver bli mer systematiskt, fler forum borde bli öppnare och tjänstepersoner och förtroendevalda behöver bli synligare och aktivare i dialoger med invånare och intressegrupper.

Driftredovisning

NETTOKOSTNADER PER NÄMND MNKR	REDOVISNING 2016	REDOVISNING 2017	REDOVISNING 2018	BUDGET 2018	AVVIKELSE 2018
Kommunstyrelse	-139,5	-163,4	-160,3	-175,8	15,4
varav finansförvaltning	-8,6	-9,0	-11,9	-9,9	-2,1
varav kommunledningskontor	-65,0	-98,9	-100,4	-109,3	8,8
varav enheten för arbete o sysselsättning	-24,8	-5,3	-4,3	-8,9	4,6
varav teknisk förvaltning	-41,1	-50,2	-43,7	-47,8	4,1
Lokal Säkerhetsnämnd	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bygg- och miljönämnd	-6,1	-8,2	-7,6	-5,9	-1,7
Kultur- och fritidsnämnd	-32,2	-34,3	-32,9	-39,3	6,4
Barn- och utbildningsnämnd	-503,2	-522,8	-537,3	-537,2	-0,1
Socialnämnd	-381,5	-446,3	-496,1	-447,6	-48,6
Verksamhetens nettokostnad	-1 062,4	-1 175,0	-1 234,3	-1 205,7	-28,6
Skatter och generella statsbidrag	1 135,4	1 197,8	1 234,2	1 236,5	-2,2
Räntenetto	-1,9	0,6	1,2	-6,0	7,2
ÅRETS RESULTAT	71,0	23,5	1,1	24,7	-23,7

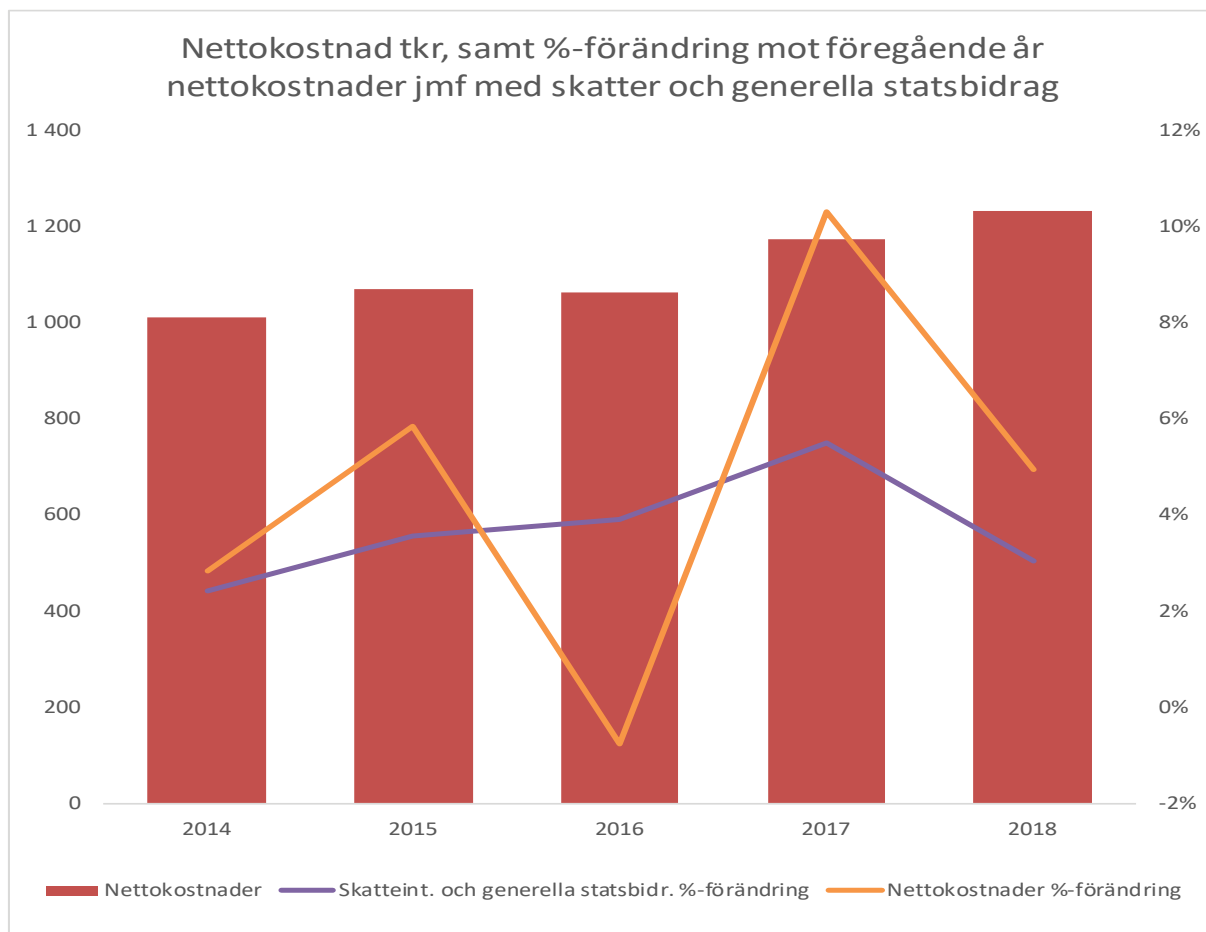
Bokslutskommentar

Östhammars kommun redovisade 2018 ett överskott på 1,1 mnkr. Budgeterat resultat var ett överskott på 24,7 mnkr. Kommunens nettokostnad, kostnader minus intäkter, överskrider budget med nästan 29 mnkr. Tack vare gynsamma låneräntor som ger ett överskott stannar avvikelserna på ett underskott på 23,7 mnkr mot budget. Av kommunens fem nämnder så visar två underskott, två överskott och en nämnd visar ett resultat i nivå med budget. Kommunen når inte sitt mål om ett resultatöverskott på 2 procent av skatter och generella statsbidrag.

Nettokostnaderna ökade med fem procent mot föregående år medan skatteintäkter och generella statsbidrag ökade med tre procent. Den allvarli-

ga utveckling som pågått de senaste åren med kostnader som ökar snabbare än skatteintäkter och statsbidrag fortsatte under 2018 om än i något lägre ökningstakt än 2017. Figuren nedan visar de senaste årens utveckling av nettokostnadsutvecklingen jämfört med utvecklingen av skatteintäkter och generella statsbidrag, staplarna visar faktisk nettokostnad i tkr

För en långsiktigt stabil utveckling ska nettokostnaden inte öka snabbare än skatteintäkterna. Den blå kurvan ska ligga under den gula. Som framgår av figuren har det bara skett ett år, 2016, de senaste åren. Att kommunen trots denna utveckling lyckats redovisa ett resultat som ligger över eller i nivå med budgeterat resultat förklaras av att vi under de senaste åren erhållit

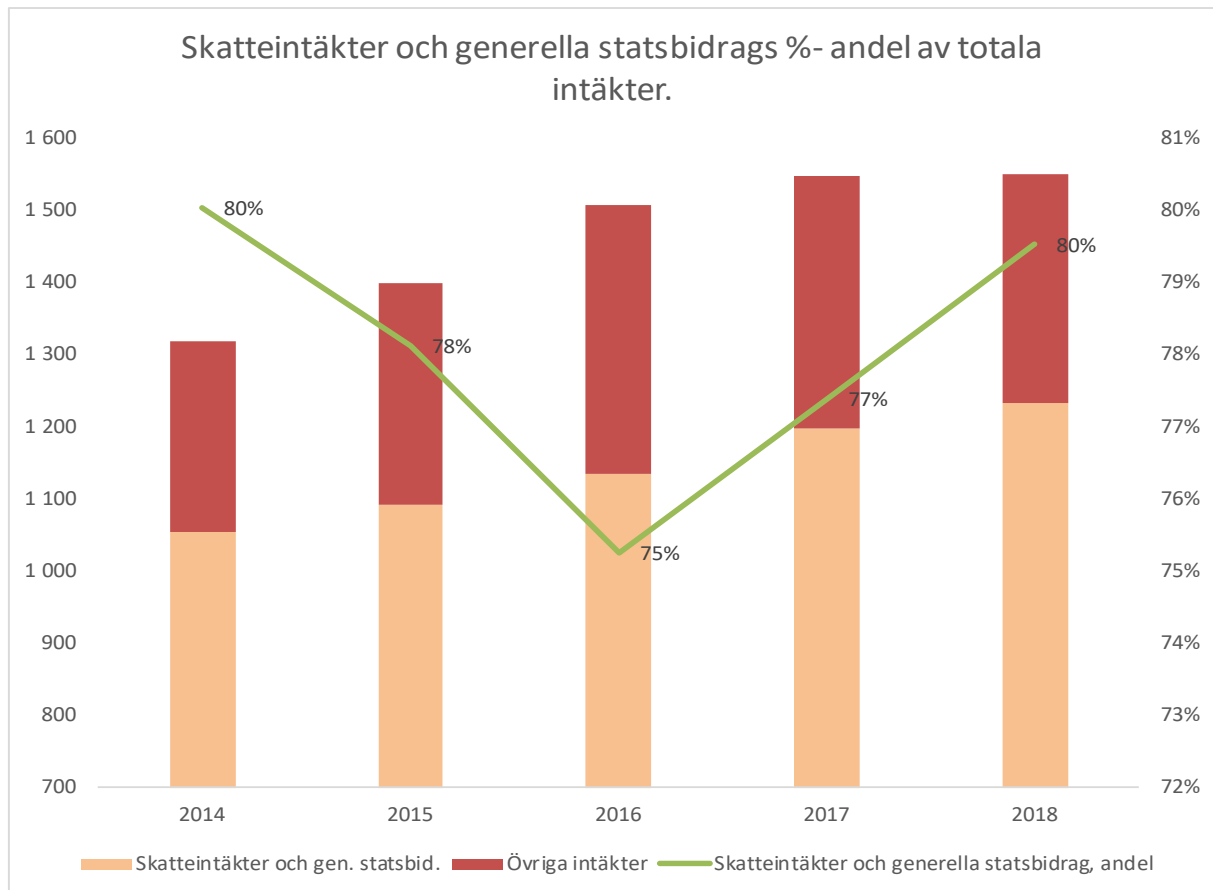

mycket specialdestinerade statsbidrag. Dessa minskar nettokostnaden som blir lägre. 2016 erhöll Östhammar mycket specialdestinerade statsbidrag vilket gjorde att kommunen det året också redovisade ett rejält överskott.

Ett stort problem med denna typ av finansiering är den ryckighet som finansieringsformen medför. Det blir svårt att parera minskade statliga bidrag med motsvarande minskning av kostnaderna. 2018 var intäkterna från specialdestinerade statsbidrag 30 mnkr lägre än 2017.

Nedan åskådliggörs problematiken av diagrammet som visar hur stor andel av kommu-

nens intäkter som utgörs av skatteintäkter och generella statsbidrag av kommunens totala intäkter. 2016 var ett år då kommunen erhöll mycket specialdestinerade statsbidrag. Det året visades också ett stort överskott mot budget. Att starta upp verksamhet som ett specifikt statsbidrag är avsett för tar ett tag viket leder till att pengarna inte går åt. Året efter är verksamheten igång men då minskar bidraget vilket gör det svårt att hålla budget. Skatteintäkter och generella statsbidrag är den finansieringsform som är att föredra då den är lättast att förutse och har en stabil utveckling över tid.

Redovisat per nämnd visar Socialnämnden ett underskott mot budget på 48,6 mnkr, motsvarande 11 procent av nämndens budget. Socialnämnden lämnade tidigt under 2018 en prognos på ett underskott i nivå med det som blev utfallet. Sett i backspegeln var nämndens budget 2018 ungefär lika stor som utfallet 2017 vilket kan indikera att nämnden erhållit en för liten budget i förhållande till den verksamhet nämnden ålagts att utföra.

Verksamhetsområdet Individ och familjeomsorg visar ett underskott på -15 mnkr. Underskottet förklaras av stora kostnader för inhyrda konsulter inom myndighetsutövning. Inhyrd

personal kostar dubbelt så mycket som anställd men dessvärre måste lösningen användas när kompetensförsörjningen misslyckas. Vidare har behovet av familjehemsplaceringar och HVB-hem ökat påtagligt de senaste åren vilket är en mycket dyr placeringsform. Verksamhetsområdet visar ett stort underskott.

En ytterligare verksamhet med underskott är flyktmottagande -13 mnkr. Intäkterna från migrationsverket blev betydligt lägre än budgeterat. För att få ersättning för faktisk dygnskostnad krävs att vårdinsatsen, som ges med stöd av socialtjänstlagen (SoL), ska likna de vårdinsatser som avses i 3 § LVU. Historiskt sett har det inte

alltid vid beslut tagits hänsyn till dessa kriterier utan andra bedömningar har gjorts. Migrationsverkets hårdare bedömning samt långa handläggningstider vid beslut om ersättningar har fått till följd att socialnämnden under årets sista kvartal har fått avslag på ansökningar som har gjorts gällande dessa "LVU-liknande" vårdinsatser. Övriga områden inom individ och familjeomsorg visar mindre över- eller underskott från budget.

Verksamhetsområdet Äldreomsorg visar ett underskott på -20 mnkr. Förklaringen till underskottet står till största delen att finna inom områdena ordinärt boende, insatser enligt Hälso och sjukvårdslagen samt särskilt boende. Verksamheten har sedan våren 2018 arbetat med att skapa och utveckla en fungerande uppföljning på såväl brukar- som utförarnivå för att på så sätt effektivisera och kvalitetssäkra verksamheten. Arbetet har försvärats utifrån avsaknaden av beslutsunderlag vilket beror på bristande möjligheter att hämta statistik ur verksamhetssystemen. Inom samtliga dessa områden förklaras underskottet med en högre personalkostnad beroende på ett stort overtidsuttag och inhyrning av personal. Schemaförändringar för personalen förväntas minska kostnaden avsevärt under 2019. Förutom detta har en stor omsättning av enhetschefer i organisationen och otydligt budgetansvar beroende på delat chefsansvar förklara verksamhetens underskott.

Barn och utbildningsnämnden redovisar ett resultat i nivå med budget. Ett underskott på -0,1 mnkr. Det finns vissa mindre avvikelser inom nämndens verksamhetsområden. Verksamheten barnomsorg visar ett mindre underskott pga fler barn i verksamheten. Detta underskott balanseras av ett överskott inom gymnasie-

verksamheten som beror på färre elever i extern verksamhet, fristående skolor och andra kommuner.

Bygg- och miljönämnden redovisar ett underskott -1,7 mnkr mot budget, en avvikelse på 29 % mot budget. Det beror dels på lägre intäkter i bygglovs- och planeringsverksamheten beroende på att inlämnade ärenden inte genererar planerade intäkter. Små ärenden ger lägre intäkter. Bygg- och miljöförvaltningen har hög personalsättning vilket i sig är kostnadsdrivande.

Kultur och fritidsnämnden redovisar överskott mot budget på 6,4 mnkr, 16 %. Överskottet beror både på högre intäkter 1,8 mnkr och lägre kostnader, 4,6 mnkr. På intäktssidan är bidragen relativt mycket högre än budget. Även intäkter för bad samt tillfälliga lokalupplåtelse överstiger budget. Kostnaderna har blivit lägre beroende på lägre lokalhyror för sim- och sporthallar samt Kulturhus Storbrunn. Dessutom har verksamheten under året haft en del vakanser som minskat personalkostnaden.

Kommunstyrelsen visar ett överskott mot budget på 15,4 mnkr. Överskottet beror främst på det sparpaket som kommunstyrelsens beslutat om vilket medförde att kommunstyrelsens pott för oförutsedda projekt inte använts 6,4 mnkr. Vidare har Enheten för arbete och sysselsättning ett överskott på 4,6 mnkr mot budget. Verksamheten är svårplanerad. Svårt att i förväg veta omfattning av nyanlända till kommunen och övriga som kan komma ifråga för EAS verksamhet. Tekniska kontoret visar ett överskott mot budget på 4,1 mnkr. Av detta utgör reavinster 3 mnkr. Resterande 1,1 mnkr förklaras främst av lägre kostnad för drift av gator och vägar samt att viss verksamhet kunnat skötas med egen personal istället för att inköpta konsulter.

Investeringsredovisning

INVESTERINGAR PER NÄMND MNKR	REDOVISNING 2016	REDOVISNING 2017	REDOVISNING 2018	BUDGET 2018	AVVIKELSE 2018
Kommunstyrelse	64,5	104,2	127,7	289,3	161,6
varav kommunledningskontor	8,0	3,6	4,5	20,5	16,1
varav IT kontor	2,5	7,1	0,2	2,1	1,9
varav enheten för arbete och sysselsättning			0,0	0,5	0,5
varav teknisk förvaltning	49,3	92,7	120,3	264,2	143,9
varav affärsverksamhet Renhållning	4,7	0,8	2,8	2,0	-0,8
Bygg- och miljönämnd	0,7	0,5	0,0	0,2	0,2
Kultur- och fritidsnämnd	1,3	1,9	4,2	7,4	3,1
Barn- och utbildningsnämnd	5,1	4,0	3,3	4,5	1,2
Socialnämnd	6,1	11,7	1,2	4,6	3,4
NETTOINVESTERINGAR KOMMUNEN	77,7	122,3	136,4	306,0	169,5

STÖRRE INVESTERINGSPROJEKT MNKR	UTGIFTER 2018		TOTALA UTGIFTER		
	Budget	Redovisat	Budget	Redovisat	Prognos
Nya skolan, Östhammar	64,5	14,5	243,0	22,3	243,0
Alma Förskola	4,0	28,8	36,0	40,6	40,6
Kulturhus Storbrunn	33,7	24,0	59,0	62,4	62,4
Ny brandstation Gimo	13,3	11,2	14,0	15,1	16,0
Polisen Östhammar	8,0	0,0	8,0	0,0	8,0
Kulturhus Österbybruk	6,5	6,5	10,0	6,5	10,0
SLU, Öregrund	6,0	0,3	6,0	0,3	6,0
Logårdens fsk energieffektivisering	6,0	6,9	12,0	6,9	12,0

God ekonomisk hushållning

God ekonomisk hushållning

Kommunallagen föreskriver att kommuner ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet. Detta innebär att en kommun ska ange en tydlig ambitionsnivå för den egna finansiella utvecklingen och ställningen i form av finansiell målsättning. Vidare står i kommunallagen att kommunen ska ha en ekonomi i balans vilket innebär att en kommun inte får lägga en budget där kostnaderna är högre än intäkterna. I budget för 2018 beslutades om två mål för god ekonomisk hushållning. Ett resultatmål och ett budgetmål.

Resultatmål

Östhammars kommun uppfyller inte målet att det ekonomiska resultatet ska motsvara minst två procent av summan av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning. Resultatet uppgår till 0,1 (2,0) procent 2018 enligt KF:s definition. Efter balanskravsutredning redovisar Östhammar ett negativt resultat för 2018 .

Budgetmål

Kommunen uppfyller inte målet att varje nämnd och styrelse ska bedriva verksamheten inom beslutad budget. En nämnd uppfyller budgetmålet, två nämnder visar ett överskott jämfört med budget och två nämnder visar ett underskott jämfört med budget

Balanskravsutredning

Balanskravet är ett lagkrav som kommunen enligt kommunallagen måste uppfylla. Balanskravet säger att en kommun måste besluta om en budget där intäkterna överstiger kostnaderna. Om resultatet blir negativt och kommunen

redovisar ett utfall där kostnaderna överstiger intäkterna måste underskottet täckas med ett överskott inom tre år. Enligt lagen om kommunal redovisning ska kommuner i sin årsredovisning lämna uppgifter om årets resultat efter balanskravsjusteringar. Balanskravsjustering är en bokföringsmässig justering för att rensa bort poster av engångskaraktär från resultatet. Östhammars kommuns resultat efter balanskravsjustering framgår av tabellen nedan.

BALANSKRAVSRESULTAT 2018 MNKR

Årets resultat från resultaträkningen	1,1
Reducering av samtliga realisationvinster	-3,0
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	-1,9
Reservering av medel till resultatutjämningsreserv	0,0
Användning av medel från resultatutjämningsreserv	0,0
Balanskravsresultat	-1,9

Förutom KF:s mål om god ekonomiskushållning finns flera andra nyckeltal som visar Östhammars kommuns ekonomiska status.

Resultat

Östhammars kommun visar för 2018 ett överskott på 1,1 mnkr. Det ska jämföras med ett budgeterat överskott för samma period på 24,7 mnkr. 2017 redovisade kommunen ett resultat på 23,5 mnkr. Det innebär att Östhammars kommuns löpande driftverksamhet exklusive avskrivningar och finansnetto tog i anspråk 95% av skatteintäkter och generella statsbidrag. Tillsammans utgjorde de löpande nettokostnaderna, inklusive avskrivningar och finansnetto, 100% av kommunens skatteintäkter och statsbidrag jämfört med 98% 2017. Detta är en för hög nivå på de löpande driftkostnaderna. Det innebär att kommunen inte har något utrymme kvar för investeringar. För att det ska finnas utrymme för investeringar bör de löpande driftkostnaderna, den så kallade nettokostnadsandelen, inte överstiga 98% av skatteintäkter och generella statsbidrag.

Soliditet

Soliditet är ett mått som visar hur stor del av kommunens tillgångar som finansierats med skatteintäkter. Soliditeten var vid årsskiftet 49% vilket är detsamma som 2017. Att soliditeten kunnat bibehållas trots det svaga resultatet beror på att tillgångarna minskat under året, framför allt likvida medel. Inklusive samtliga pensionsförpliktelser uppgick soliditeten till 19%, vilket är i en procentenhet bättre jämfört med 2017. Detta placerar Östhammar något under medelvärdet för svenska kommuner.

Självfinansieringsgraden

Självfinansieringsgraden visar hur stor del av kommunens investeringar under året som finansierats med egna medel, ej lån. Överstiger värdet 100% har alla investeringar under året finansierats med egna medel. Självfinansieringsgraden uppgick till 43%. Det innebär att knappt hälften av kommunens investeringar finansierats med egna pengar under året vilket är en försämring jämfört med de senaste åren. Jämfört med övriga kommuner i länet lånar Östhammar mer till sina investeringar. 136 mnkr förbrukades av investeringsbudgeten, 170 mnkr lägre än budget. Bland investeringar som ligger efter plan finns nya Frösåkersskolan.

Av kommunens totala lån på 420 mnkr betalas ingen ränta för 290 mnkr utan istället får kommunen betalt för att låna. Resterandelån betalas en mycket låg ränta för. Eftersom merparten av lånen har en rörlig ränta och följer riksbankens räntor kommer en räntehöjning att slå igenom omgående på Östhammars räntekostnader.

Pensionsförpliktelser Östhammars kommun

En annan post med stor påverkan på kommunens ekonomi är pensionsförpliktelser. Storleken på kommunens pensionsåtagande påverkar framförallt kommunens soliditet. Östhammars totala pensionskostnader uppgick till 79 mnkr 2018. Löpande pensionsutbetalningar avseende pensioner intjänade före 1998 kostade 21 mnkr och är relativt konstant och förväntas inte öka framöver. Däremot kommer kostnaden för pensioner intjänade efter 1998 att öka i takt med att den relativa andelen av de anställda som omfattas av dessa regler ökar.

Kommunens totala pensionsskuld vid utgången av 2018 var 522 (533) mnkr. Av dessa redovisas endast 66 mnkr som avsättning i balansräkningen och övriga 456 mnkr som ansvarsförbindelse utanför balansräkningen, dvs den syns inte i kommunens bokföring. Pensionsskulden beräknas minska till 468 mnkr 2023. 68 mnkr redovisas som avsättning och 400 mnkr som ansvarsförbindelse.

Helårsprognos

Ett mått på kommunens kontroll över den ekonomiska utvecklingen är hur god prognosförmågan är. I halvårsbokslutet prognostiserade nämnderna en nettokostnad för verksamheten på 1 247 mnkr. Den faktiska nettokostnaden vid årets slut avvek 12 mnkr från prognosen. Det är en avvikelse på 1 %. Framförallt det två största nämnderna lämnade mycket träffsäkra prognoser.

NÄMNDERNAS PROGNOSSÄKERHET 2018	PROGNOS DELÅR	UTFALL 2018	AVVIKELSE
Kommunstyrelse exkl jmf störande poster	-180,0	-160,3	19,7
Bygg- o miljönamnd	-6,4	-7,6	-1,2
Kultur- o fritidsnamnd	-37,8	-32,9	4,9
Barn- och utbildningsnamnd	-537,2	-537,3	-0,1
Socialnamnd	-485,6	-496,1	-10,5
	-1 247,0	-1 234,2	12,8

Fem år i sammandrag

RESULTATRÄKNING (MNKR)	2014	2015	2016	2017	2018
Intäkter	263,2	306,1	373,5	350,1	317,7
Kostnader	-1 218,4	-1 318,2	-1 375,7	-1 465,2	-1 489,9
Avskrivningar	-51,8	-57,2	-60,2	-59,8	-62,2
Verksamhetens nettokostnader	-1 007,0	-1 069,3	-1 062,4	-1 175,0	-1 234,3
Skatteintäkter och generella statsbidrag	1 054,9	1 092,6	1 135,4	1 197,8	1 234,2
Finansnetto	-6,1	-3,3	1,9	0,6	1,2
Resultat före extraordinära poster	41,8	20,1	71,1	23,5	1,1
Extraordinära intäkter/kostnader	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Årets resultat	41,8	20,1	71,1	23,5	1,1
NETTOINVESTERINGAR (MNKR)	231,5	81,8	77,7	122,3	136,4
BALANSRÄKNING (MNKR)					
Anläggningstillgångar	1 145,9	1 172,8	1 193,2	1 123,2	1 210,8
Omsättningstillgångar	132,9	217,7	276,9	383,1	275,9
Summa tillgångar	1 278,8	1 390,5	1 470,1	1 506,3	1 486,6
Eget kapital	620,1	640,2	711,2	734,7	735,8
Skulder och avsättningar	658,7	750,4	758,9	771,6	750,9
Summa skulder och eget kapital	1 278,8	1 390,6	1 470,1	1 506,3	1 486,7
FINANSIELLA NYCKELTAL					
Resultatets andel av skatteintäkter (%)	4,0%	1,8%	6,3%	2,0%	0,1%
Verksamhetens nettokostnad av skatteintäkter (%)	95,5%	97,9%	93,6%	98,1%	100,0%
Finansnettots andel av skatteintäkter (%)	0,6%	0,3%	0,2%	-0,1%	-0,1%
Självfinansieringsgrad av nettoinvesteringar (%)	40%	95%	169%	68%	46%
Kassalikviditet (%)	64%	90%	109%	132%	101%
Soliditet (%)	48%	46%	48%	49%	49%
Soliditet inklusive pensionsåtaganden (%)	8%	10%	16%	18%	19%
ÖVRIGT					
Antal invånare	21 374	21 563	21 822	21 927	22 048
Utdebitering (kr)	21,69	21,69	21,69	21,69	21,69
Tillgångar (kr/inv.)	59 830	64 485	67 367	68 697	67 428
Eget kapital (kr/inv.)	29 012	29 690	32 591	33 506	33 371
Skulder/avsättningar (kr/inv.)	30 818	34 796	34 776	35 190	34 056

Personalredovisning

Våra medarbetare

Östhammars kommun är beroende av engagerade medarbetare för att kunna leverera välfärd – nu och i framtiden. Vid årsskiftet hade vi 1772 tillsvidareanställda (fast anställda) medarbetare. Vi sysselsätter också ett stort antal personer i olika former av tidsbegränsade anställningar.

De flesta av våra medarbetare arbetar inom förskola, skola, vård och omsorg. Vi har också många medarbetare kopplat till exempelvis måltid, städ, socialtjänst, administration och ledningsfunktioner. Många av våra yrkesgrupper är traditionellt kvinnodominerade.

I det här sammanhanget använder vi oss av begreppet årsarbetare. Det är ett sätt att summera arbetstid, exempelvis två anställda som är anställda femtio procent vardera under hela året räknas som en årsarbetare.

*Kommunstyrelsen exklusive Tekniska förvaltningen och Enheten för arbete och sysselsättning

- KS = Kommunstyrelsen
- KLF = Kommunledningsförvaltningen
- Tek = Tekniska förvaltningen
- EAS = Enheten för arbete och sysselsättning
- BMN = Bygg- och miljönämnden
- KFN = Kultur- och fritidsnämnden
- BUN = Barn – och utbildningsnämnden
- SN = Socialnämnden

Under 2018 kostade löner, arvoden och övriga ersättningar 952 miljoner kronor (av detta var 661 miljoner kronor löner, 219 miljoner kronor arbetsgivaravgifter och 65 miljoner kronor pensioner).

ANSTÄLLNINGAR PER NÄMND 2018-12-31-	"KS/ KLF*"	"KS/ TEK"	"KS/ EAS"	BMN	KFN	BUN	SN	2018	2017	2016	2015
ANSTÄLLNINGSFORM											
Antal tillsvidareanställningar	76	155	78	28	34	678	723	1772	1770	1716	1701
- varav kvinnor	53	126	58	15	23	573	663	1511	1518	1482	-
- varav män	23	29	20	13	11	105	60	261	252	249	-
- omräknat till årsarbetare	74	141	64	28	30	635	633	1 606	1 590	1 541	1 509
Allmänna visstidsanställningar omräknat till antal årsarbetare	7	1	22	0	5	94	15	144	130	83	72
Vikariat omräknat till antal årsarbetare	4	3	7	2	4	11	21	52	75	91	80
Timanställda omräknat till antal årsarbetare	0	12	3	0	3	28	108	153	159	169	170
Övertidstimmar omräknat till antal årsarbetare	0	2	0	0	1	6	23	32	25	31	28

Personalomsättning

Under 2018 har totalt 213 tillsvidareanställda slutat hos oss, varav 50 på grund av pension. Det ger en personalomsättning på 9 procent (12 procent inklusive pensionsavgångar). Ser vi tillbaka till föregående års siffror kan vi konstatera att personalomsättningen ökat, oavsett pensioner. Personalomsättningen ser dock väldigt olika ut för de olika nämnderna där Bygg- och miljönämnden, Kultur- och fritidsnämnden samt Socialnämnden har högst personalomsättning.

Inom Bygg- och miljönämndens område kan en del av personalomsättningen förklaras av att vi i spåren av kompetensbristen anställer många nyutexaminerade och de är rörligare på arbetsmarknaden jämfört med sina äldre kollegor. Inom Kultur- och fritidsnämndens och Socialnämndens verksamheter har man en hög andel deltidsanställningar, vilket generellt tenderar öka personalomsättningen då anställda söker sig vidare till jobb med högre sysselsättningsgrad och därmed högre inkomst. Den allmänna kompetensbristen inom Socialnämndens verksamhetsområden riskerar också öka rörligheten eftersom det finns gott om lediga tjänster.

Strategisk kompetensförsörjning

Under 2018 inledde vi vårt strategiska kompetensförsörjningsarbete. Det är främst Socialnämndens, Barn- och utbildningsnämndens samt Bygg- och miljönämndens verksamheter som lider av den bristande tillgången på utbildad och erfaren personal på arbetsmarknaden. Denna brist är utbredd och kännbar inom fler kommuner i regionen och riket. Det utbildas inte tillräckligt många undersköterskor, sjuksköterskor, socionomer, förskollärare, lärare med flera. Det betyder att vi inte kan förlita oss

på att nyrekrytering ska lösa vår kompetensbrist.

Förutom att jobba på vår attraktionskraft behöver vi alltså även jobba för att minska personalomsättningen, sänka den höga sjukfrånvaron samt höja den genomsnittliga sysselsättningsgraden bland våra befintliga medarbetare. Vi behöver bli bättre på att maximera nyttan av den kompetens vi redan har. För att vara en hållbar arbetsgivare fokuserar vi på sju strategiska områden.

Ett sätt för oss att följa upp resultatet av vårt strategiska arbete är genom att delta i Nyckeltal-sinstitutets attraktiv arbetsgivarindex, AVI. AVI väger ihop nio nyckeltal för att spegla arbetsvillkoren i organisationen. Varje nyckeltal ger som högst 20 poäng, och totalt är maxpoängen därmed 180. Vårt resultat för 2018 är 102 poäng, vilket är fyra poäng bättre än föregående år. Tre av nyckeltalen visar på förbättringar från föregående år. Dessa är medianlön, lika karriärmöjligheter samt antal medarbetare per chef. Fem nyckeltal visar på försämring från föregående år. Dessa är andel tillsvidareanställningar, andel avgångar, långtidssjukfrånvaro, korttids-sjukfrånvaro samt arbetad övertid.

Trygg anställning

En hållbar arbetsgivare måste kunna erbjuda trygga anställningar. Tillsvidareanställning är den tryggaste anställningsformen. Det finns flera olika tidsbegränsade anställningsformer, timanställning är den otryggaste. Under 2018 har drygt 1000 personer haft timanställningar motsvarande totalt 153 årsarbetare hos oss. Lägger man ihop alla vikariat och allmänna visstidsanställningar motsvarar det 196 årsarbetare.

Antalet övertidstimmar (inklusive mertid och fyllnadstid) motsvarade totalt 32 årsarbetare. Mängden övertid har varierat från år till år, men detta är en ökning sedan 2017. Kostnaden för övertiden blev nästan 20 miljoner kronor. En övertidstimme kostar betydligt mer än en vanlig arbetad timme vilket gör att själva kostnaden motsvarar fler än 32 årsarbetare.

Den fackliga organisationen Kommunal och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har kommit överens om att arbeta långsiktigt för att heltidsarbete ska vara det normala och att fler ska arbeta heltid. Östhammars kommun omfattas av detta avtal och har som ambition att arbeta brett med frågan, även för yrkesgrupper som inte tillhör Kommunals avtalsområde. Av våra anställda arbetar idag mer än hälften deltid, men det är stor variation mellan olika yrken och verksamheter. Alltifrån vård- och omsorgsområdet (Socialnämnden), där ungefär två tredjedelar av medarbetarna arbetar deltid, till Bygg- och miljönämndens verksamhet där i stort sett alla arbetar heltid. Stadenheten och Måltidsenheten inom Kommunstyrelsens område är exempel på verksamheter som jobbat framgångsrikt med att öka andelen heltidsarbete.

Lön och förmåner

Alla anställda i Östhammars kommun omfattas av kollektivavtal som reglerar bland annat löner, ersättningar och förmåner. Den årliga löneöversynen ledde till en genomsnittlig löneökning på 2,64 procent (2,65 procent för kvinnor, 2,58 procent för män). Medianlönen (omräknat till heltid) blev efter löneöversynen 29 265 kronor. Mäns medianlön, 29 600 kronor, är högre än kvinnors, 26 397 kronor. Skillnaden är främst kopplad till könsfördelningen inom olika yrkesgrupper. Exempelvis har en relativt stor andel män chefsjobb och yrkesgruppen chefer har en relativt hög lön.

Personer som har en tillsvidareanställning eller längre tidsbegränsad anställning kan välja att utnyttja ett friskvårdsbidrag på 1000 kronor per år. 65 procent valde att utnyttja hela eller delar av bidraget under 2018. Kvinnor använde friskvårdsbidraget i större utsträckning än män. Totalt betalades 1,3 miljoner kronor ut i friskvårdsbidrag. Hälften gick till massage och fysiska behandlingar.

God arbetsmiljö

En god arbetsmiljö skapar attraktiva arbetsplatser som ger bättre trivsel och lägre personalomsättning. Sjukfrånvaron blir lägre och risken minskar för arbetsrelaterade olyckor. En god arbetsmiljö medför också engagerade medarbetare som bidrar till verksamhetens kvalitet, resultat och mål.

Under 2018 har vi fortsatt arbetet med att utbilda chefer och skyddsombud i systematiskt arbetsmiljöarbete. Flera verksamheter har utvecklat rutiner för skyddsronder med förnyat fokus på organisatorisk och social arbetsmiljö samt chefers arbetsmiljö.

Drygt 150 tillbud, nästan 300 olycksfall och strax under 40 riskobservationer rapporterades i kommunens arbetsskadesystem KIA under 2018. För olycksfallen är det nästan en fördubbling jämfört med 2017. Ökningen beror sannolikt på en ökad medvetenhet och kunskap bland medarbetare och chefer, snarare än en sämre arbetsmiljö. De flesta olycksfall leder till lindriga skador exempelvis rivmärken, blåmärken eller tillfälligt stresspåslag.

Den totala sjukfrånvaron bland kommunens medarbetare fortsätter att stiga. 2018 var den 8,1 procent, vilket motsvarar ungefär 128 årsarbetare. Inom Barn- och utbildningsnämndens och Bygg- och miljönämndens områden har sjukfrånvaron sjunkit jämfört med 2017. Inom övriga har nämnder sjukfrånvaro ökat jämfört med 2017. Kvinnor (8,7 procent) har fortsatt högre sjukfrånvaro än män (5,5 procent). 53 procent av sjukfrånvaron består av långtidsjukfrånvaro (mer än 59 dagar). Andelen långtidsjukfrånvaro har ökat stadigt de senaste åren.

SJUKFRÅNVARO 2018 I RELATION TILL ORDINARIE ARBETSTID (%)	
KS: Kommunledningsförvaltningen	5,6
KS: Tekniska förvaltningen	9,1
KS: Enheten för arbete och sysselsättning	8,8
Bygg- och miljönämnden	5,5
Kultur- och fritidsnämnden	7,5
Barn- och utbildningsnämnden	6,8
Socialnämnden	9,6
Ålder 1-29 år	8,7
Åldern 30-49 år	7,8
Åldern 50-99 år	8,3
Totalt	8,1

Utvecklande yrkesroll

Intern rörlighet är ett sätt att behålla kompetenta medarbetare som vill utvecklas och lära sig nytt. Att skapa interna karriärvägar är därför viktigt för vår kompetensförsörjning, och under 2018 har vi uppmuntrat rekryterande chefer i vår organisation att befordra och annonsera internt. Antalet internt rekryterade medarbetare var nio, vilket är en blygsam start, men av 29 nyrekryterade chefer var 14 internt rekryterade.

En utvecklande yrkesroll är ett bra sätt att attrahera och behålla kompetens. Därför ska alla anställda ha en individuell utvecklingsplan med utgångspunkten att både medarbetaren och verksamheten ska utvecklas kontinuerligt. Planen skapas i dialog mellan medarbetare och närmast chef, lämpligen i samband med medarbetarsamtalet. Många verksamheter har under 2018 börjat tillämpa kommunens nya lönekriterier, där utveckling är ett viktigt kriterium.

Gott ledarskap

I Östhammars kommun fanns 92 chefer per den sista december 2018, varav en tredjedel var nya i sin roll. Ett gott ledarskap är en av de viktigaste faktorerna för att en verksamhet och medarbetarna ska trivas och skapa goda resultat. Därför har vi satsat på att våra ledare känner till vilka förväntningar som finns på dem, och att de utvecklas kontinuerligt. Alla nya chefer får en grundlig introduktion till sitt chefsansvar, samt en utbildningsbuffé att välja från.

För att förtydliga uppdraget som chef och ledare har Kommunstyrelsen

under året antagit en Ledarpolicy. Den beskriver vad arbetsgivaren förväntar sig av en chef, och vilket stöd en chef kan förvänta sig från

arbetsgivaren. Ledarpolicy kompletteras med lönesättande kriterier för chefer som ska användas från och med 2019.

Alla chefer har haft möjlighet att ta del av ett stort urval av utbildningar som ordnats baserat på identifierade behov och önskemål. Systematiskt arbetsmiljöarbete, kompetensbaserad rekrytering, ny-som-chef och svåra samtal för att nämna några. Dessutom har samtliga förvaltningars ledningsgrupper deltagit i kommundirektörens Ledarkonferens, som hålls två gånger per år. Under 2018 var temat målstyrning, ledning och chefsrollen.

Hög delaktighet

För att Östhammars kommun ska vara en attraktiv arbetsplats är det viktigt med dialog och delaktighet. Utgångspunkten för samverkan är att arbetsmiljön och verksamhetens resultat blir bättre när medarbetarna får vara delaktiga. Alla medarbetare i kommunen ska ha möjlighet och förutsättningar för att påverka utformningen av sitt eget arbete och så många frågor som möjligt ska behandlas så nära medarbetarna som möjligt.

Vårt samverkansavtal innebär att dialogen mellan medarbetare och arbetsgivare förs på arbetsplatsen (arbetsplatsträffar, APT), i medarbetarsamtal och i samverkansgrupper med fackliga representanter.

I januari 2018 lanserade kommunen ett nytt intranät, Ines. I och med det nya intranätet har det bland annat blivit enklare att sprida allmän personalinformation, information om förändringar med mera. Ines gör det också enklare för medarbetare att själva söka information om exempelvis rutiner, anställningsvillkor, förmåner, lediga jobb och protokoll från samverkan.

Lika möjligheter

För att lyckas med vårt uppdrag måste Östhammars kommun uppfattas som en hållbar arbetsgivare där alla medarbetare har och ska tillförsäkras lika värde. Under 2018 har Kommunfullmäktige därför antagit Policy för likabehandling och mångfald på jobbet. Kommunstyrelsen har antagit det stödande dokumentet Riktlinje för likabehandling och mångfald på jobbet. Parallellt har vi utvecklat nya rutiner, mallar och stöd för kompetensbaserad rekrytering. Genom att rekrytera kompetensbaserat säkerställer vi i högre grad lika möjligheter för arbetssökande, både internt och externt.

Jämställdhets- och jämlikhetsarbete kräver kunskap om nuläget för att kunna arbeta med förändring. Därför deltar vi i Nyckeltalsinstitutets jämställdhetsindex, Jämix. Jämix väger ihop nio nyckeltal som handlar om jämställdhet mellan könen inom områden som lön, karriärmöjligheter, sjukfrånvaro, föräldraskap och trygg anställning. Varje nyckeltal ger som högst 20 poäng, maxpoängen blir därmed 180. Vårt resultat för 2018 är 105 poäng, vilket är 19 poäng bättre än föregående år. Det visar att vi har gjort betydande förbättringar kring jämställdhet sedan vi började mäta med Jämix 2015, och framförallt har vi minskat gapet gällande lika karriärmöjligheter, skillnad i lön och uttag av föräldradagar. Men vi har fortfarande stora skillnader

inom områden som trygg anställning, heltidsarbete och sjukfrånvaro, där de kvinnliga anställda i större utsträckning än män arbetar deltid och är mer sjukskrivna, medan männen i större utsträckning än kvinnor har visstidsanställningar (tidsbegränsade anställningar).

För att uppnå kriteriet lika möjligheter att göra karriär ska andelen kvinnliga chefer motsvara andelen kvinnliga anställda. I Östhammars kommun är andelen kvinnliga chefer 72 procent men andelen kvinnliga anställda är 86 procent. Kommunens ledningsgrupp, som består av kommundirektör samt förvaltningschefer bestod av 5 kvinnor och 4 män.

Varje år kartlägger vi alla löner för att se om det finns osakliga löneskillnader mellan män och kvinnor. Under 2018 har vi kunnat åtgärda flera sådana löneskillnader. Vissa löneskillnader kvarstår dock eftersom det tar flera år att komma till rätta med dem.

När andelen kvinnor respektive män i en grupp är 40-60 procent kan vi kalla den för jämställd. Majoriteten av kommunens verksamheter är kvinnodominerade, vilket blir tydligt när endast 9 av 57 yrkesgrupper är jämställda.

Hållbar arbetsgivare

Ett systematiskt förbättringsarbete inom de sju nämnda strategiska områdena är en förutsättning för att öka kommunens attraktivitet som arbetsgivare.

Den alltmer kännbara svårigheten att bemanna kommunens verksamheter ledertillätsmedarbetare, chefer och förtroendevalda gemensamt behöver hitta nya lösningar för att säkra kompetensförsörjningen framöver.

Kommunkoncernen

Koncernen Östhammars kommun består förutom av kommunen av bolagen Östhammar vatten AB, Dannemora gruvfastighet AB, Östhammars industrifastigheter AB, Östhammar vård och omsorg AB. Östhammarhem är en stiftelse och ägs formellt inte av kommunen men då kommunen borgar för stiftelsen lån har kommunen ett avgörande inflytande.

Viktiga händelser under året är att kommunen har ökat sin ägarandel i Hargs hamn AB genom köp av Mellansvenska logistiktransporters aktier i bolaget. Med köpet ökade kommunens aktieinnehav från 78 till 89 procent. Östhammars kommun betalade 8,6 mnkr för aktierna.

Östhammarhem redovisar ett resultat om 15,5 (13,4) mnkr vilket är en förbättring jämfört med föregående år. Bolaget har under året tecknat kontrakt med hyresgäster för nybyggda lägenheter i Alunda 23 st och Gimo 17 st. I Österbybruk har sex nya lägenheter färdigställts. Detaljplanearbete för ny fastighet i Alunda har inletts. Projekteringsarbete för nytt omsorgsboende i Öregrund har genomförts men har tillsvidare stoppats efter att kommunen meddelat att medel saknas för att påbörja bygget.

Hargs Hamn AB redovisar ett nollresultat (0,0) mnkr men ett positivt rörelseresultat på 3,6 mnkr vilket var första gången på flera år. Fraktvolymen i hamnen har ökat med 19 procent till 421 000 ton under 2018. Hargs hamn har under året tecknat kontrakt för hantering av spannmål i hamnen. En ny lagerhall för pellets har invigts och inflyttning i ett nytt kontor för hamnen.

Kommunens dotterbolag Dannemora Gruvfastighet AB har inte haft någon verksamhet under året.

Östhammar vatten AB producerar dricksvatten och hanterar avloppsvatten inom Östhammars kommun. Den varma sommaren påverkade vattenförsörjningen men läcksökningsarbete och uppmaning till sparsamhet minskade vattenförbrukningen men 20 procent i kommunen jämfört med 2017. Investeringar har gjorts för att säkerställa dricksvattenkvaliteten. VA-taxan höjdes 2018. Bolaget redovisade ett nollresultat för 2018

KONCERNEN ÖSTHAMMARS KOMMUN MNKR	2014	2015	2016	2017	2018
Bruttoomsättning	1 312	1 395	1 466	1 574	1 622
Balansomslutning	2 034	2 126	2 208	2 525	2 545
RESULTAT					
Östhammars kommun	41,8	20,1	71,0	23,5	1,1
Östhammarhem	27,4	20,1	23,4	13,4	15,5
Hargs hamn AB	2,6	-0,1	0,0	0,0	0,0
Dannemora gruvfastighet AB	-0,1	-0,2	-7,8	0,0	0,0
Östhammar vatten AB	-	-	-	-2,0	0,0
Eliminering obeskattade reserver				2,1	4,9
Summa	71,7	39,9	86,6	36,9	21,5

Kommunens verksamhet

Nämndernas verksamhet

I förvaltningsberättelserna som följer redogör nämnderna för sitt arbete utifrån respektive verksamhetsområden och Kommunfullmäktiges fyra strategiskainriktningsområden. Detsenareskervia nämndernas mål och styrtal. Samtliga nämndmål utgårfrånågotavdestrategiskainriktningsområdena och måluppfyllelsen kontrolleras via styrtal, med kopplade måltal.

Årets utfall, i förhållande till måltalet, avgör om ett styrtal är uppnått (grönt), delvis uppnått (gult) eller inte uppnått (rött).

Görsing specifika inställningarnär styrtal sätts upp gäller standardintervallen:

- ≤ 80 %
- ≤ 81 - 99 %
- = 100 %

Ett nämndmål kan endast bedömas vara uppnått eller inte uppnått (grönt eller rött) och beror av uppfyllelse av de styrtal som hör till målet. Såväl måluppfyllelse som styrtalens utfall följs av en analyserande text.

I linje med kommunens strategi för jämställdhetsintegrering skall all individbaserad data redovisas könsuppdelad. Eventuella avsteg från detta skall kommenteras och motiveras.

Kommunstyrelsen

Kommunledningsförvaltningen

Kommunledningsförvaltningen svarar i huvudsak för stödfunktioner, samordning och ledning. I detta uppdrag ingår ansvar för HR, Ekonomi, Upphandling, Kansli, Kommunikation, IT, samt ansvaret för de gemensamma nämnder kommunen ingår i, Räddningsnämnden samt Överförmyndarnämnden. Förutom det stödjande uppdraget svarar förvaltningen även för ledning och samordning avseende styrning för god ekonomisk hushållning samt att vara en hållbar arbetsgivare. Utöver detta ansvarar förvaltningen för tillväxt- och näringslivsfrågor, arbetsmarknadsfrågor samt daglig verksamhet för personer med funktionsvariation. Kommunledningsförvaltningen svarar även för det tjänstemannastödet som ges i samband med kommunens arbete med granskning och kunskapsuppbyggnad avseende frågan om slutförvar av använt kärnbränsle. Kommunstyrelsen ansvarar även för tjänstemnastödet för Valnämnden. Under 2018 genomfördes val till riksdag, region och kommun.

Strategiska inriktningsområden

Under 2018 har kommunstyrelsen följt samma mål som kommunfullmäktige dvs., de strategiska inriktningsområdena med respektive resultatmätt. Dessa redovisas och kommenteras på annan plats i årsberättelsen. Under 2019 kommer kommunstyrelsen att ta fram nedbrutna mål från de strategiska inriktningsområdena.

Ekonomiskt utfall

Kommunstyrelsen visar ett gott ekonomiskt resultat, ett överskott om drygt 13 mnkr. Överskottet kan förklaras under tre huvudpunkter, dels ökade intäkter inom flera områden, teknisk förvaltning och arbetsmarknad/flyktingmottag-

ande, dels att det sparpaket kommunstyrelsen beslutade om och dels att kostnader avseende integration och flyktingmottagande fördelas ojämnt över introduktionsperioden(2 år).

RESULTATRÄKNING MNKR	2016	2017	2018
Intäkter	63,7	75,6	85,5
Kostnader	-172,5	-179,8	-190,2
varav personalkostn	-68,6	-77,0	-86,4
varav lokalkostn	-4,3	-5,9	-5,2
Nettokostnader	-108,8	-104,2	-104,8
Budget	-113,1	-110,8	-118,2
Årets resultat	4,3	6,6	13,4

VERKSAMHETSOMRÅDE MNKR	BUDGET 2018	UTFALL	AVVIKELSE
Politik	-9,1	-8,2	1,0
Stab	-11,0	-9,5	1,4
Strategier	-5,0	-4,6	0,3
Lednings- o verksamhetsstöd	-26,4	-25,4	0,9
Oförutsedda o projekt	-9,2	-2,7	6,4
RTJN o ÖFN	-25,5	-27,0	-1,5
IT-kontor	-12,4	-12,3	0,2
EAS	-8,9	-4,3	4,6
Tillväxtkontor	-10,8	-10,6	0,1
Summa	-118,2	-104,8	13,4
Nettoinvesteringar	23,1	4,6	18,5

Kommunstyrelsen

Teknisk förvaltning

Kommunstyrelsen ansvarar för teknisk verksamhet, med teknisk verksamhet avses drift och underhåll av kommunens mark och fastigheter, vi säkerställer rätt städade verksamhetslokaler. Vi ansvarar även för att gator, parker, skog och allmän platsmark förvaltas och underhålls.

Måltidsenheten ryms i uppdraget och dess syfte är att erbjuda barn och ungdomar i förskola och skola samt äldre i särskilt och ordinärt boende bra, säkra och näringsriktiga måltider. Den taxefinanserade avfallshaneringen och renhållningen finns också inom teknisk verksamhet

STRATEGISKT INRIKTNINGSOMRÅDE	NÄMNDMÅL	
En attraktiv och växande kommun	Tillhandahålla ändamålsenliga lokaler som väl tillgodoser kommunens egna verksamheters behov och förväntningar	
	Se till att tillgängligheten är god i offentliga miljöer och på allmänna platser.	
	Aktivt bidra till att skapa och behålla attraktiva boendemiljöer med tillgång till parker, lekplatser, grönytor och tätortsnära skog.	
	Tillhandahålla gator, vägar samt gång- och cykelvägar som är framkomliga och säkra såväl sommar som vinter.	
En hållbar kommun	Tillhandahålla rena lokaler.	
	Bedriva en kostnadseffektiv förvaltning av kommunala fastigheter, gator, vägar, gång- och cykelvägar, parker, skog och lekplatser.	
	Bedriva en måltidsverksamhet som väl tillgodoser behovet av bra ekologisk näringsriktig kost som är vällagad till förskolor och skolor.	
	Ha fastigheter med god energihushållning med ekologiskt uthålliga energilag.	

Tillhandahålla ändamålsenliga lokaler som väl tillgodoser kommunens egna verksamheters behov och förväntningar.

Arbetet med att ta fram en strategisk lokalför-sörjningsplan börjar ta form. Statusinventeringar av samtliga våra egenägda fastigheter

pågår, det ska bland annat bidra till att vi får en väl fungerande process för att kunna skapa ett lokalbestånd som är optimerat utifrån verksamheternas behov.

Se till att tillgängligheten är god i offentliga miljöer och på allmänna platser.

Tillgänglighet är en fråga som alltid finns med vid förändring av fastigheter och utemiljöer, vi statusinventerar under året våra fastigheter för att få rätt information till våra fastighetsregister, det ligger då till grund för uppföljningar och läggs med som punkter vid återkommande ronderingar av fastighetsskötare och förvaltare. Vi har haft återkommande samarbete med HSO Handikappförbundens samarbetsorgan (nu Funktionsrätt Sverige) och en tillgänglighetsinventering tillsammans med organisationen är planerad under 2019. Vi är inte riktigt i mål med tillgänglighet i alla utemiljöer, bland annat ska sopkärl ses över så att de anpassas för rullstolsburna eller på annat sätt rörelsebegränsade, under tiden finns de äldre modellerna kvar. Vi har också noterat en del kanter i utemiljöer som behöver justeras och fasas av för smidigare övertransport.

Aktivt bidra till att skapa och behålla attraktiva boendemiljöer med tillgång till parker, lekplatser, grönytor och tätortsnära skog.

Tätorternas utemiljöer förbättrats med bland annat fler planteringar sommartid och större gräsytor har klippts för att kunna nyttjas till rekreation, samt att fler lekplatser har projekterats. Vintertid snöröjs promenadstråk tätare vilket ger ökad möjlighet till rörelse och utevistelse även under perioder av snö. Mer och starkare belysning har installerat för att skapa högre trivsel i tätorter under det mörka halvåret. Nytt arbetssätt har gett oss ökad möjlighet till att omhänderta tätortsnära skogsmiljöer, som till viss del har varit eftersatt.

Tillhandahålla gator, vägar samt gång- och cykelvägar som är framkomliga och säkra såväl sommar som vinter.

Det nya GIS-systemet har implementerats och ger förvaltningen ett rationellt arbetssätt när det gäller snöröjning och annat väg och gatuunderhåll. Vi är fas med 1-3 årsplanen när det gäller gång och cykelbanor, ändrade ekonomiska förutsättningar gör att planen behöver revideras och anpassas utifrån nuläge.

En väginventering har färdigställts där status på hela vårt gatu och vägnät analyserats, utifrån den kommer vi att göra en flerårsplan för de förbättringsinsatser som är nödvändiga för att upprätthålla kvaliteten på våra gator och vägar. Vi har arbetat med att trafiksäkra övergångar vid skolor och förskolor i hela kommunen, vilket vi fortsätter med under kommande period.

Tillhandahålla rena lokaler.

Stadenheten har kunskap om hur lokaler ska städas så att de håller under lång tid, de anpassar städteknik efter lokalen och dess beskaffenheter för att undvika städskador som t.ex fukt i golven. Med hög frekvens av städning och fritt från kemikalier mår fler barn och unga med exempelvis allergier bättre i sin inomhusmiljö inom skola och förskola. Kommande verksamhetsår övertar tekniska förvaltningen lokalansvar för lokaler som tidigare tillhört Kultur- och fritid, det innebär att stadenheten har ansvar för samtliga kommunägda lokaler. Styrtalet kommer därför att vara ojämförbara över tid, framtagande av nya styrtalet pågår.

Bedriva en kostnadseffektiv förvaltning av kommunala fastigheter, gator, vägar, gång- och cykelvägar, parker, skog och lekplatser.

Under året har inventeringar av fastigheternas status genomförts, vilket ger oss ett nödvändigt underlag för att kunna planera och budgetera för drift och underhåll av våra egenägda fastigheter. Med transparent fakta och kostnader kopplat till varje objekt kan vi bedriva en kostnadseffektiv förvaltning, samt ge information som är nödvändig för prioriteringsplaneringen sett till kommunens totala lokalbestånd. Vi har genomfört en förändring av organisation och arbetsrutiner i utemiljögrupperna, det nya arbets sättet bygger mer på en effektiv arbetsorderfördelning på exempelvis felavhjälpande åtgärder som också tar hänsyn till geografisk placering. Felavhjälpande samordnas även med ordinarie ronderingar för att minimera dubbelarbete.

Bedriva en måltidsverksamhet som väl tillgodoser behovet av bra ekologisk näringsriktig kost som är vällagad till förskolor och skolor.

Måltidsenheten uppfyller målet på att 25% av måltiderna är ekologiska. Råvarupriser spås en hög kostnadsökning de närmsta åren, detta gör att vi utreder alternativa förändrade arbetssätt för att behålla kostnadseffektiviteten.

Ha fastigheter med god energihushållning med ekologiskt uthålliga energislag.

Vi har gjort en utredning av möjligheterna till att installera än fler solceller på våra egenägda fastigheter. Det resulterade i en fyraårsplan där vi ser tydliga möjligheter till relativt snabb återbetalning på investering i form av lägre energikostnader, men inte minst är det en nödvändig åtgärd för att bland annat möta målen i agenda 2030.

Ekonomiskt utfall

Den kommunala målsättningen med ett överskott på 2 % nås inte men målet från delårsbokslut bibehålls in i helårsbokslutet. Bidragande orsaker till detta är minskade kostnader för bland annat köp av externa tjänster då fler uppdrag har kunnat hanteras i egen regi. Resultatet visar underskott i planerat underhåll samt drift men den totala kostnaden jämnar ut dessa poster. Vi ser här ett behov av att nå bättre exakthet i budget och prognos för att på så sätt skapa högre förutsägbarhet över tid.

RESULTATRÄKNING MNKR	2016	2017	2018
Intäkter	237,3	245,5	261,8
Kostnader	-278,4	-295,8	-305,5
varav personalkostn	-57,1	-58,9	-60,6
varav lokalkostn	-39,7	-51,9	-56,5
Nettokostnader	-41,1	-50,2	-43,7
Budget	-47,0	-48,5	-47,8
Årets resultat	5,9	-1,7	4,1

VERKSAMHETSOMRÅDE MNKR	BUGET 2018	UTFALL	AVVI- KELSE
Fysisk, teknisk plan	-11,5	-11,7	-0,2
Gator och vägar	-21,4	-18,6	2,8
Parker	-6,2	-6,2	0,0
Bostadsanpassningsbidrag	-2,5	-1,6	0,9
Näringsliv o bostäder	-2,0	-2,8	-0,8
Lokaler, verksamhet	-4,1	-2,8	1,3
Summa	-47,8	-43,7	4,1
Nettoinvesteringar	264,2	120,3	143,9

Kommunstyrelsen

Teknisk förvalt. renhållning

RESULTATRÄKNING MNKR	2016	2017	2018
Intäkter	37,9	40,1	40,4
Kostnader	-37,9	-40,1	-40,4
varav personalkostn	-3,7	-4,1	-4,7
varav lokalkostn	0,0	0,0	0,0
Nettokostnader	0,0	0,0	0,0
Budget	0,0	0,0	0,0
Årets resultat	0,0	0,0	0,0

	BUGET 2018	UTFALL	AVVI- KELSE
Nettoinvesteringar	2,0	2,8	-0,8

BALANSRÄKNING MNKR	2017	2018
Tillgångar		
Materiella anläggningstillgångar	15,0	16,3
Summa anläggningstillgångar	15,0	16,3
Kortfristiga fordringar	4,1	1,3
Summa omsättningstillgångar	4,1	1,3
Summa tillgångar	19,1	17,6
Eget kapital och skulder		
Balanserad vinst - avräkningskonto	0,6	1,0
Årets resultat	0,4	0,5
Summa eget kapital	1,0	1,5
Avsättning deponi	14,8	15,2
Summa långfristiga skulder	14,8	15,2
Upplupna kostn. och förutbet. intäkter	3,4	0,9
Summa skulder och avsättning	18,2	16,1
Summa eget kap. o skulder	19,1	17,6

Lokala säkerhetsnämnden

Lokala säkerhetsnämnden har under året haft sammanträden i februari, maj, juni, september och november. Sammanträdena i maj och september var också öppna för allmänheten.

Aktörerna inom verksamhetsområdet har under året informerat lokala säkerhetsnämnden om följande.

Forsmarks Kraftgrupp AB

- Aktuella drift- och säkerhetsfrågor
- Årets revisionsavställningar
- Skogsbranden utanför Almunge och dess påverkan på kraftledningarna
- Fokusfrågor för FKA ur strålsäkerhetssynpunkt
- Erfarenhet från sommarens varma väder

Svensk Kärnbränslehantering AB

- Mark- och miljödomstolens yttrande till regeringen i KBS-3 ärendet
- SSM:s granskningsrapport efter den tredje redovisningen av det pågående förbättringsarbetet
- Tillståndsprovning KBS-3 och utbyggnad av SFR

Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) har informerat om följande:

- SSM:s och Mark- och miljödomstolens yttrande om slutförvaret.
- Myndighetens omlokalisering till Katrineholm

- Regeringsuppdraget ” Grunden för långsiktig kompetensförsörjning inom strålsäkerhetsområdet

Länsstyrelsen har informerat om följande:

- Sommarens bränder.
- Nya beredskapszoner
- Skydd mot olyckor, beredskapszoner

Barn- och utbildningsnämnden

I barn- och utbildningsnämndens uppgifter ingår bland annat att leda och samordna verksamheten inom: förskola och övrig omsorg, fritidshem, grundskola, grundsärskola, kulturskola, gymnasieskola och vuxenutbildning. Barn- och utbildningsnämnden ska verka för en helhetssyn på omsorgen, utbildningen och fritiden för barn och ungdom samt för den kommunala vuxenutbildningen. Nämnden ansvarar även för bidragsgivning, tillsyn och uppföljning av barnomsorg i alternativa driftsformer

Barn- och utbildningsnämnden mäter måluppfyllelsen med ett antal styrtal. De data som presenteras i bokslutet är tagna från SIRIS, Skolverket samt Kolada

STRATEGISKT INRIKTNINGSOMRÅDE

NÄMNDMÅL

En lärande kommun

De nationella målen

Förskola

Det gjordes ingen mätning 2018 när det gäller nämndens styrstal för förskolan.

Fritidshem

Under 2018 gjordes ingen mätning av barn- och utbildningsnämndens styrstal för fritidshemmen. De flesta fritidshem i kommunen arbetar med ett årshjul för att systematisera arbetet som ligger till grund för den pedagogiska planeringen av verksamheten. De fritidshem som idag inte gör det arbetar för att utveckla årshjulet.

Grundskola samt förskoleklass

Det behövs fler pedagogiska planeringar med tydligare målinriktningar i förskoleklassens verksamhet. Detta underlättas i och med att

förskoleklassen är obligatorisk.

Den viktigaste faktorn för hur elevers läsande och skrivande utvecklas är lärares kompetens, förhållningssätt och kunskap om olika metoder. Det är viktigt att kunna bedöma var eleven befinner sig i sin läs- och skrivutveckling. Läs screening är en undersökningsmetod för att mäta läsförmåga. Fördelningen mellan pojkar och flickor visar att det även i år är pojkarna som är den dominerande delen av de svaga läsarna. Jämfört med 2017 har resultatet försämrats något men är något högre än 2015.

Ämnesproven i åk 3 visar att andelen som klarar alla delprov i matematik har ökat med 6 % till 77 %, däremot har andelen elever som klarat delproven i svenska sjunkit med 7 % till 78 %. Det är fortsatt flickor som klarar både matematik och svenska i högre grad än pojkar. Dessa siffror gäller elever bokförda i kommunen oavsett var de går i skola. När det gäller våra kommunala skolor presterar vi betydligt högre, både i svenska och matematik.

Andelen elever i åk 6 som klarat kunskapskraven i alla ämnen har sjunkit något jämfört med föregående år, från drygt 77 procent till knappt 75 procent. Sett över tid har resultatet legat på ungefär 75 procent. Det är fortsatt flickor som i högre grad klarar kunskapskraven i alla ämnen, jämfört med pojkar. Dock har skillnaden mellan pojkar och flickor minskat något, beroende på att flickornas resultat sjunkit.

I årskurs 9 har måluppfyllelsen avseende meritvärde, andelen som klarat kunskapskraven i alla ämnen samt behörighet till yrkesprogram sjunkit något jämfört med föregående år. Efter att meritvärdet stigit de senaste åren sjönk meritvärdet jämfört med 2017 från 211 till 204, beräknat på 17 betyg. Även andelen elever som är till ett yrkesprogram har minskat under denna period från 79 procent till

74 procent. Skillnaderna mellan flickor och pojkar är fortfarande stor, även om den minskat.

Den försämrade måluppfyllelsen kan bero på att det nu arbetar fler obehöriga lärare i kommunen jämfört med tidigare.

En orsak till att det fortsatt är stor skillnad mellan pojkar och flickor i åk 3 är förmodligen pojkars sena läsutveckling, som ger påverkan i alla ämnen. Skillnaden mellan pojkar och flickor har minskat något, vilket beror på att flickornas resultat har försämrats. Det har också varit fokus på det kompensatoriska uppdraget.

Den minskade skillnaden mellan pojkar och flickor i åk 6 och 9, kan bero på att vi har haft fokus på det kompensatoriska uppdraget. Framöver behöver vi följa elever på individnivå och grupper följas över tid. Av eleverna i nuvarande åk 9 klarade 80,3 % kunskapskraven i alla ämnen när de gick i åk 6. Vi behöver systematiskt fokusera på vad som är väsentligt i undervisningen, det vill säga vad som är centralt för eleverna att lära sig.

Den försämrade måluppfyllelsen kan bero på att det nu arbetar fler obehöriga lärare i kommunen jämfört med tidigare.

Gymnasiet

Gymnasieskolorna visar en god måluppfyllelse. Eleverna tar examen i hög grad med relativt god genomströmning och med bra betygspoäng. En hög andel elever tar examen inom tre eller fyra år. Vi ser bland annat en kontinuerlig positiv utveckling vad gäller genomströmning på fyra år bland elever på yrkesprogram. En hög genomströmning kan indikera att så väl de kommunala skolorna som övriga skolor anpassar utbildningen efter elevernas förutsättningar

och behov. Eleverna är motiverade vilket bland annat visar sig i att eleverna generellt läser mer kurser än vad som krävs för examen samt att betygspoängen ligger på riksnivå. Majoriteten av gymnasieeleverna har en positiv syn på skolan och känner sig trygga i skolan.

Den genomsnittliga betygspoängen för gymnasieelever med examen eller studiebevis i kommunens gymnasieskolor var 13,9 (riket 14,3). För de högskoleförberedande programmen var genomsnittet 14,8 i Östhammarskommun vilket är lika som riket. Betygspoäng efter avslutad gymnasieutbildning, yrkesprogram kommunala skolor var 13,2 vilket är lika som riket. Det var fler elever som läste på ett yrkesprogram än på ett högskoleförberedande program.

Elever från högskoleförberedande program hade bättre studieresultat än elever från yrkesprogram. Kvinnor hade bättre studieresultat än män. Våren 2018 var den genomsnittliga betygspoängen för kvinnors som slutförde gymnasieskolan på nationella program 14,9 och för männen 13,4. Skillnaderna mellan kvinnor och mäns genomsnittliga betygs-poäng har sedan 2015 ökat på grund av att männen har försämrat sitt resultat.

Andelen elever med examen från nationella program var 98,9 %. Andelen elever med examen från de högskoleförberedande programmen var 100 % vilket är högre än rikets 91,4 %. Andelen elever med examen från yrkesprogram var 97,9 % vilket är högre än rikets 88,4 %.

Andelen elever på högskoleförberedande program som var behöriga till högskolestudier var 100 % (riket 91,4 %). Det är möjligt för elever på yrkesprogram att läsa in grundläggande behörighet. Det har skett en viss minskning över tid av andelen elever med yrkesexamen som också läser in en grund-

läggande behörighet. Andelen elever på yrkesprogram som var behöriga till högskolestudier var 25,5 % (riket 34,3 %). Gymnasieelever från kommunens gymnasieskolor med grundläggande behörighet till universitet och högskola inom tre år är 43,1%, vilket är lägre än riket. Motsvarande indikator för gymnasieelever från elever folkbokförda i kommunen är 43,2 %.

Vuxenutbildningen

Andelen elever som fullföljer allmänna gymnasiala kurser inom vuxenutbildningen kan tolkas på två sätt. Dels utifrån de elever som får ett betyg inklusive betyget F (83 procent), dels andelen elever som fullföljer allmänna gymnasiala kurser inom vuxenutbildningen och minst fått betyget E (70 procent). Oavsett vilket mått som väljs har resultatet förbättrats jämfört med 2018, men når inte upp till nämndens måltal.

Andelen elever som fullföljer Svenska för invandrare (SFI) med godkända betyg är bättre än nämndens måltal och en ökning med 11 procentandelar jämfört med 2018.

Däremot ökar andelen elever som avbrutit sina studier inom SFI från 18 procent 2017 till 27 procent 2018. Till största del handlar avbrotten om att elever i högre utsträckning har gått mot arbete eller praktik, bland annat utökades antalet extratjänster under 2018. Kvinnor fortsatt har högre betyg i jämförelse med männen. Inga elever betygsattes med ett F i en kurs under 2018.

Kulturskolan

Det är glädjande att antalet deltagare på kulturskolan ökar. En bidragande förklaring är de två projekt som startades genom bidrag från Kulturrådet, dans samt foto/film. Dans har fått

66 elever och foto/film 28 elever. För kulturskolan innebär det 94 nya elever, att dans erbjuds i kommunens samtliga tätorter samt att kulturskolans utbud ökat. Vad gäller fördelningen mellan flickor och pojkar, ökar antalet pojkar marginellt och flickorna är fortfarande överrepresenterade.

Förväntningar, stimulans och utveckling i skolan

Eleverna i årskurs 5 tycker att de har goda möjligheter att nå kunskapskraven i skolan och det finns inga större skillnader mellan flickor och pojkar. Eleverna beskriver att de får lagom svåra uppgifter och att lärarna stöttar eleverna i ord och handling. Härskiljer sig Östhammars kommun från riket, där denna fråga får lägst resultat. Ledord är tydliga instruktioner, respons samt återkoppling på uppgifterna som genomförts.

Eleverna i årskurs 9 har tolkat frågan på olika sätt och det är därför svårt att dra några slutsatser. Det eleverna i intervjuerna beskriver, är att det är lätt att känna av stor krav på att lyckas men möjligheterna är små. Vidare beskriver eleverna att det är svårt att veta vad lärarna förväntar sig när de inte talar om det.

De allra flesta elever i årskurs 5 och 9 tycker att de får det stöd de behöver i skolan. Även om flertalet elever tycker att de får den hjälp de behöver så behöver skolorna se över hur de ser till att anpassningar och extra stöd tillämpas för elever som har sådan. Likväl behöver elever som har höga betyg också stöd i att utvecklas ytterligare.

Att eleverna känner sig stimulerade och nyfikna är en avgörande faktor i deras möjligheter att ta till sig av kunskaper. Både årskurs 5 och 9 har ett dåligt resultat där många elever inte anser att skolarbetet är stimulerande. Pojkarna känner sig generellt mindre

stimulerade än vad flickor gör och på en del skolor är skillnaderna mycket stora.

Det är oroväckande att eleverna inte i så stor utsträckning upplever att skolarbetet är stimulerande. Fråganärsvärkanalysen visar att eleverna kanske svarar för något ämne och inte alla de läser på skolan. Att stimulera elevers motivation är en utmaning framöver.

För att öka stimulansen krävs bra relationer till läraren, varierade lektioner och det är även viktigt vilken pedagogik läraren arbetar med. Att bara lyssna, läsa och skriva är inte något som stimulerar eleverna då det blir enformigt.

Knappt sex av tio elever i årskurs känner att de har de förutsättningar som behövs för att utvecklas individuellt. Drygt femtedel av eleverna vet inte om att det finns möjligheter att få extra undervisning. Detta är något som skolorna måste bli bättre på att organisera och tydliggöra.

Knappt fyra av fem elever på gymnasiet anser att de ges förutsättningar att utvecklas individuellt.

Andelen elever i årskurs 9 som anser att de får lära sig att reflektera och argumentera i skolan är lågt, även om det ökat med drygt 7 procentenheter sedan 2017. Eleverna upplever att de inte arbetar så mycket med dessa frågor. På gymnasiet har det skett en ökning med 22 procentenheter jämfört med 2017. Lärare och elever har debatter inom ramen för undervisning och eleverna uppmuntras till kritisk reflektion.

Bara drygt hälften av eleverna i årskurs nio anser att de får lika chans till att bli uppmärksammade och bedömda av lärarna. Både pojkar och flickor anser att könen inte får samma förutsättningar i skolan. Pojkarna tycker att det är flickorna som får bäst förutsättningar, samtidigt som flickorna tycker att

det är pojkarna som får bäst förutsättningar.

När det kommer till ansvar för elevernas studier, kommer vi till det lägsta resultatet i elevenkäten, vilket tidigare mätningar också visat. Endast drygt 44 procent av eleverna tycker att de har möjlighet till inflytande eller påverkan på sitt arbete. Eleverna beskriver även här att det är lärarberoende för hur mycket de får ha inflytande och vara med och påverka. Eleverna upplever att läraren redan på förhand har bestämt hur allt ska skötas.

Trygghet och studiero

Generellt upplevs tryggheten på kommunens skolor som god, men det finns många elever som upplever att de inte känner sig trygga i skolan. Att elever känner sig trygga är centralt, inte bara för elevers välbefinnande, utan även för att de ska kunna nå målen för sin utbildning.

Andelen elever i årskurs 5 som känner sig trygga i skolan har minskat jämfört med tidigare. Det är främst vid omklädningsrum, toaletter och korridorer som eleverna upplever sig som mest otrygga. I omklädningsrummen finns oro att någon ska ta en bild och sprida vidare i sociala medier. Det är svårt att få vara ostörd på toaletterna då det rycks i dörrarna och korridorerna upplevs oroliga, särskilt då det är äldre elever där samt på ställen som är avlägsna.

Andelen elever i årskurs 9 som känner sig trygga i skolan har ökat med 18 procentenheter jämfört med mätningen 2017. Eleverna tycker att omklädningsrummen behöver ses över och att det ska vara möjligt att duscha avskilt från andra.

Gymnasieskolan är den skolform där flest elever känner sig trygga. Otryggheten har enligt eleverna främst funnits där det varit konflikter mellan elever, som skolan trots åtgärder med

uppföljningar inte kunnat stoppa helt. Många av konflikterna har sin grund i händelser utanför skolan och visar på vikten av ett fortsatt medvetet arbete kring trygghets- och likabehandlingsfrågor och ett gott samarbete mellan skola, hem och samhället i övrigt.

Frågan om studiero är den frågan i enkäten som fått sämst resultat och har haft det sedan 2015.

Om eleverna ska kunna tillgodogöra sig undervisningen behöver de möjlighet att koncentrera sig på det sätt som eleven behöver. En del elever vill ha det tyst och lugnt medan andra elever vill kunna prata och röra på sig. Lärarens relation till eleverna är mycket viktig samt dennes förmåga att göra lektionerna tydliga och att eleverna känner att det är intressant och stimulerande.

Styrtal	Måltal	Utfall	Utfall kvinna	Utfall man	Måluppfyllelse
Andel elever som tagit gymnasieexamen inom fyra år	70%	78,7%	83%	76%	
<p>Gymnasieelever med examen inom fyra år, elever folkbokförda i kommunen Antal elever som började på gymnasium i kommunal regi i kommunen för fyra år med examen, inkl. IM, är 78,7 %, (riket 70,5 %). Gymnasieelever med examen från yrkesprogram är 88,5 % (riket 77 %) och elever med examen från högskoleförberedande program är 84,2 % (riket 83,1). Genomströmningen är totalt sett högre på högskoleförberedande program än yrkesprogram. Genomströmningen är även högre för flickor än pojkar. Gymnasieelever med examen inom fyra år, elever i kommunens gymnasieskolor Antal elever som började på gymnasium i kommunal regi i kommunen för fyra år med examen, inkl. IM, är 78 %, (riket 70,5 %). Genomströmningen på fyra år är totalt högre för kvinnor (80 %) än män (76,8 %). Gymnasieelever med examen från yrkesprogram är 100 % (riket 77 %) och elever med examen från högskoleförberedande program är 88,1 % (riket 83,1 %).</p>					
Andel elever i åk 1 som klarar lässcreeningen	100%	73,7%	76%	72%	
<p>Generellt har utfallet för lässcreeningen sjunkit, totalt sett och per enhet. Öregrunds skola och Österbyskolan har höjt sina resultat mot föregående läsår. Vid jämförelse över tid ligger utfallet för läsåret 2017/2018 i nivå med 2015. Skillnaderna mellan flickor och pojkar har utjämnats, vilket beror på att pojkarnas resultat har ökat och att flickornas resultat har försämrats.</p>					
Andel elever i åk 5 som anser att skolarbetet stimulerar till att lära sig mer	100%	57%			
<p>Elevernas stimulans har sjunkit sedan 2017. De känner sig mindre nyfikna på att lära sig mer i skolan. Värdet har fallit 20 procentenheter sedan 2017 års mätning. Eleverna beskriver under våra intervjuer att de stimuleras av variation på lektionerna, att arbeta med enformiga moment som att läsa och skriva gör att de tappar motivationen. En skola sticker särskilt ut i mätningarna och det är Vallonskolan. Här tycker hela 93% av eleverna att de är stimulerande att lära sig mer. Även här säger sig eleverna vilja ha variation och de tycker också att de får det. Tittar vi på skillnaderna mellan flicka och pojke så känner sig pojkarna generellt mindre stimulerade än flickorna. På en del skolor är det till och med så att pojkarna känner sig hälften så stimulerade än vad flickorna gör.</p>					

KOMMUNENS VERKSAMHET – BARN- OCH UTBILDNINGSNÄMNDEN | 57

Styrtal	Måltal	Utfall	Utfall kvinna	Utfall man	Målupp- fyllelse
Andel elever i åk 5 som anser att deras lärare förväntar sig att de ska göra sitt bästa	100%	91%			
<p>90% av eleverna i åk 5 tycker att de har goda möjligheter att nå kunskapskraven om de försöker. Utfallet är i linje med mätningarna tidigare år. Här är det inga stora skillnader mellan flicka och pojke. Eleverna beskriver att de får lagom svåra uppgifter och att lärarna stöttar eleverna i ord och handling. Här skiljer sig kommunens resultat från övriga riket, då denna fråga får lägst resultat hos andra. Här gör Östhammars kommun något särskilt bra. Vallonskolans elever är de elever som kan beskriva mer ingående om vad lärare gör för att den här frågan ska få så gott utfall. De säger att de får mycket respons under dagen i skolan, att de får tydliga instruktioner om vad som ska hända och vad de kommer lära sig. Efter lektionen får de även återkoppling, tips och respons på vad de genomfört.</p>					
Andel elever i åk 5 som upplever att de får den hjälp de behöver i sitt skolarbete för att utvecklas	100%	90%			
<p>Nio av tio elever tycker att de får det stöd de behöver i skolan. Genomgående säger eleverna att de vet att de kan göra annat för att komma vidare med en uppgift, på olika sätt. Att behöva räcka upp handen när man behöver hjälp, gör att en del inte ber om det och gör därmed andra saker än vad som var tänkt för lektionen</p>					
Andel elever i åk 5 som upplever att de har sådan studiero att de kan utföra sina studier	100%	61%			
<p>Bara sex av tio elever tycker att de har studiero på lektionerna. Det här är den fråga som fick lägst resultat i enkäten och det resultat som har haft lägst resultat sedan 2015. Studieron är central för att eleverna ska kunna genomföra sitt arbete. Eleverna säger att studiero är olika för alla elever, en del vill ha det tyst och lugnt samtidigt som andra vill kunna prata och röra på sig. Detta är en stor utmaning för skolorna att arbeta med. Studieron är inte beroende av elevens ansträngningar. Det är lärares uppgift att möjliggöra studiero för alla elever. Faktorer som spelar in här är lärarens relation till eleverna, eleverna säger att när de känner läraren väl och har förtroende för hen så lyssnar eleverna mer noggrant. Kommer det in en ny lärare försvinner studieron. Ytterligare en faktor som eleverna lyfter fram är lärarens förmåga att göra lektionerna tydliga och att eleverna känner att det är intressant och stimulerande.</p>					
Andel elever i åk 5 som upplever att de är trygga i skolan	100%	81%			
<p>Tryggheten har sjunkit vid våra skolor. I våra intervjuer beskriver eleverna genomgående att situationerna vid omklädningsrummen, toaletter och korridorer är de som upplevs som mest otrygga. Eleverna är inte bekväma när de ska duscha, de känner sig uttittade när det är kö framför under tiden som de gör sig klara. Likväl är det oroligt på en del skolor där mobiltelefoner finns med i omklädningsrummen. Eleverna känner oro för att någon ska ta en bild och sprida den vidare. Det är svårt att vara ostörd på toaletterna då andra elever rycker i handtagen. Korridorer är oroliga särskilt där det vistas mycket elever och där äldre elever är samt på ställen som är avlägsna.</p>					
Andel elever i åk 6 som uppnått kunskapskraven i alla ämnen	100%	74,9%	78%	72%	
<p>Resultatet har sjunkit med 2,1 procentenheter mot föregående läsår. Sett över tid har resultatet legat kring 75%. Flickornas resultat har sjunkit jämfört med tidigare år medans pojkarnas har legat still.</p>					

Styrtal	Måltal	Utfall	Utfall kvinna	Utfall man	Målupp- fyllelse
Meritvärdet i åk 9		204,7	223	188	
<p>Efter meritvärdet har stigit de senaste åren fick vi läsåret 2017/2018 en tillbakagång. Skillnaderna mellan flicka och pojke är stor. Dock har skillnaden minskat något. Det beror på att flickorna minskat sitt resultat. Vi behöver se över hur vi undervisar samt vilka underlag vi använder för bedömning.</p>					
Andel elever i åk 9 som anser att skolarbetet stimulerar till att lära sig mer	100%	62,9%			
<p>Elevernas stimulans har ökat 15 procentenheter sedan 2015, utfallet är dock mycket lågt. Att eleverna känner sig stimulerade och nyfikna är en avgörande faktor i deras möjligheter att ta till sig av kunskaper. Detta i sin tur förklarar eleverna, är mycket beroende på deras relation till läraren. Det är även viktigt med vilken pedagogik läraren använder sig av. Elever i årskurs nio önskar variation under lektionerna och inte bara lyssna, läsa och skriva. Det behövs större variation för att öka elevernas stimulans.</p>					
Andel elever i åk 9 som upplever att de ges förutsättningar att utvecklas individuellt	100%	59%			
<p>Knappt sex av tio elever känner att de har de förutsättningar som behövs för att utvecklas individuellt. I detta värde räknas även ovanstående analys om stimulans in. Vad gäller extra undervisning är det hela 21,9% som inte vet om det finns möjligheter att få extra undervisning, detta är något varje elev behöver känna till och skolorna behöver där med att organisera och tydliggöra detta ytterligare. Det finns även en upplevelse av att elevernas möjlighet till högre betyg, i många fall, är beroende av elevens relation till läraren. Elever som har en sämre relation till sin lärare beskriver att det inte spelar någon roll om de anstränger sig extra, för att läraren redan har en uppfattning om eleven och dess kunskaper.</p>					
Andel elever i åk 9 som anser att deras lärare förväntar sig att de ska göra sitt bästa	100%	71,2%			
<p>Vi har uppmärksammat att frågan som ställts i enkäten har tolkats olika av eleverna. Frågan löd " Mina lärare förväntar sig att jag ska göra mitt bästa". Många har här tolkat frågan som att lärarna har en allt för hög förväntan på eleverna som eleverna omöjligt kan nå, en negativ förväntan. Det som efterfrågas är den positiva förväntan läraren har på eleven, att eleven alltid gör sitt bästa utifrån sina förutsättningar och möjligheter. Där av är detta resultat svårt att tolka. Resultatet är det tredje högsta resultatet i enkäten till eleverna i årskursen, men troligen har inte eleverna tolkat den som det var menat. Det eleverna i intervjuerna beskriver, är att det är lätt att känna av stora krav på att lyckas men möjligheterna är små. Vidare beskriver eleverna att det är svårt att veta vad lärarna förväntar sig när de inte talar om det.</p>					
Andel elever i åk 9 som upplever att de får den hjälp de behöver i sitt skolarbete för att utvecklas	100%	77,1%			
<p>Genomgående säger eleverna att de vet att de kan göra annat för att komma vidare med en uppgift. De kan gå tillbaka och titta vad de gjort tidigare, frågan en annan elev eller ta en annan uppgift. Att räcka upp handen när eleverna behöver hjälp är inget bra system. Även om flertalet elever tycker att de får den hjälp de behöver så behöver skolorna se över hur de ser till att anpassningar och extra stöd tillämpas för elever som har sådan. Elever har lyft att även om anpassningar skrivs in i Unikum så ligger det på den enskilde eleven att be om hjälpen. Likväl behöver elever som har höga betyg också stöd i att utvecklas ytterligare.</p>					

Styrtal	Måltal	Utfall	Utfall kvinna	Utfall man	Målupp- fyllelse
Andel elever i åk 9 som anser att de får lära sig att reflektera och argumentera för sin sak i skolan	100%	61,5%			
<p>Resultatet för frågorna kopplade till reflektion och argumentation får låga resultat även om de har ökat med 7,4 %. Elevernas beskrivningar går i linje med detta. Eleverna upplever inte att de arbetar så mycket med frågorna. Källkritik kommer mest in på svensk- och SO-lektioner och det eleverna känner att lärarna pratar mest om är att inte använda Wikipedia som källa.</p>					
Andel elever i åk 9 som anser att de får lika chanser till att bli uppmärksammade och bedömda av lärarna	100%	55,9%			
<p>Eleverna är överens om att könen inte har lika förutsättningar i skolan. I de kompletterande intervjuerna beskriver pojkarna att det är flickorna som får bäst förutsättningar, samtidigt som flickorna tycker att det är pojkarna som får bäst förutsättningar. Pojkarna beskriver att skolan känns mer uppbyggd för hur en flicka traditionellt sett ska vara, tyst, snäll och studerande. Pojkarna upplever att de är dömda på förhand och förutsätts vara stökiga, denna bild tycker även flickorna stämmer. Flickorna tycker att pojkarna är de som får mer chanser i skolan. Då de förutsätts vara stökiga tillåts de att vara stökiga. När pojkarna får tillsägelser och inte sköter sig tillåts pojkarna fortsätta. Flickorna upplever att när de får tillsägelser och inte sköter sig att läraren blir mer arg och hårdare tillsägelser än vad pojkarna får.</p>					
Andel elever i åk 9 som anser att de succesivt får ta ansvar för sina studier	100%	44,4%			
<p>När det kommer till ansvar för elevernas studier, kommer vi till det lägsta resultatet i elevenkäten, vilket tidigare mätningar också visat. Endast 44,4 % av eleverna tycker att de har möjlighet till inflytande eller påverkan på sitt arbete. Eleverna beskriver även här att det är lärarberoende för hur mycket de får ha inflytande och vara med och påverka. Eleverna upplever att läraren redan på förhand har bestämt hur allt ska skötas.</p>					
Andel elever i åk 9 som upplever att de har sådana studier att de kan utföra sina studier	100%	56,5%			
<p>Lite mer än hälften, 56% av eleverna tycker att de har en studier på lektionerna, vilket är mycket lågt. Om eleverna ska kunna tillgodogöra sig undervisningen behöver de möjlighet att koncentrera sig på det sätt som eleven behöver. Eleverna berättar att studier är avgörande för vilken relation eleven och klassen har till läraren. Lärare behöver därför stärka sina relationer till eleverna för att kunna höja elevernas studier.</p>					
Andel elever i åk 9 som upplever att de är trygga i skolan	100%	80%			
<p>Elevernas trygghet är mycket god i våra skolor. Hela 80% upplever att de är trygga i skolan, vilket är en upphämtning med hela 18 procentenheter sedan förra årets mätning. Eleverna nämner att alla elever inte är trygga och att det kan ligga i att det kan vara svårt att våga vara sig själv. I övrigt tycker eleverna att omklädningsrummen är de områden som behöver ses över mer. Det är inte bekvämt att duscha inför eleverna i klassen, eleverna önskar större möjligheter att få duscha avskilt från andra.</p>					
Andel elever på gymnasiet som får gymnasieexamen inom tre år	100%	66,7%	69%	65,4%	
<p>Gymnasieelever med examen inom tre år, elever i kommunens gymnasieskolor Antal elever som började på gymnasium i kommunal regi i kommunen för tre år sedan med examen, inkl. IM, är 66,7 %, (riket 64,3 %). Genomströmningen på tre år är totalt högre för kvinnor (69 %) än män (65,4 %). Gymnasieelever med examen från yrkesprogram är 88,4 % (riket 72,4 %) och elever med examen från högskoleförberedande program är 79,6 % (riket 78,8 %). Vi ser att fler elever behöver mer än tre år på sig att fullfölja en gymnasieutbildning.</p>					

Styrtal	Måltal	Utfall	Utfall kvinna	Utfall man	Målupp- fyllelse
<p>Gymnasieelever med examen inom tre år, elever folkbokförda i kommunen</p> <p>Antal elever som började på gymnasium i kommunal regi i kommunen för tre år sedan med examen, inkl. IM, är 72,3 %, (riket 64,3 %). Gymnasieelever med examen från yrkesprogram är 85,4 % (riket 72,4 %) och elever med examen från högskoleförberedande program var 76,8 % (riket 78,8 %).</p> <p>Genomströmningsmålet i den nationella statistiken tar inte hänsyn till om eleven fullföljt utbildningen på den skola och på det program som påbörjades. Målet baseras på den skola där elevens utbildning startade, och om eleven exempelvis byter skola efter en tid räknas ändå resultatet till startskolan. Ca 77 % av eleverna startade och slutförde utbildningen inom samma program i de kommunala skolorna. Av de elever som började på gymnasium i kommunal regi i kommunen 2015 gick 24 % av eleverna på något IM-program.</p>					
Andel elever i år 2 på gymnasiet som upplever att de ges förutsättningar att utvecklas individuellt	100%	79%			
<p>Nämndens styrtal "Andel elever som upplever att de ges förutsättningar att utvecklas individuellt" har tagits fram utifrån frågorna i Skolinspektionens enkät: skolarbetet stimulerar eleverna att lära sig mer (74 %); att eleverna kan få extra undervisning om de behöver det (73 %) och att eleverna kan få svårare uppgifter om de vill (90 %). Totalt anser 79 % av eleverna att de ges förutsättningar att utvecklas individuellt i jämförelse med 69 % för samtliga deltagande skolenheter.</p> <p>Eleverna upplever att lärarna ger extra undervisning och svårare uppgifter för att de ska kunna höja betygen. Detta är en viktig del i undervisningen som vi måste fortsätta att bygga vidare på. Arbetslag har lyft fram att det finns lärare som har begränsat med tid till att ge uppgifter till högpresterande då elever med andra behov, av skilda slag, behöver mycket tid. Det är oroväckande att eleverna inte i så stor utsträckning upplever att skolarbetet är stimulerande. Frågan är svåranalyserad då eleverna kanske svarar för något ämne och inte alla de läser på skolan. Att stimulera elevers motivation är en utmaning framöver. Förslag på åtgärder är att ett ökat samarbete mellan yrkesämnen och teoretiska ämnen skulle kunna väcka intresse och röd tråd. Arbetet skulle underlättas med mindre samläsningar över programmen och fler samläsningar inom samma program men olika årskurser. Det skulle kunna ge vinster som underlättande av ökad infärgning och arbete mot examensmål.</p>					
Andel elever i år 2 på gymnasiet som anser att de får lära sig att reflektera och argumentera för sin sak i skolan	100%	82,3%			
<p>Totalt anser 82,3 % av eleverna att de får lära sig att reflektera och argumentera för sin sak i skolan på gymnasiet i jämförelse med 74 % för samtliga deltagande skolenheter. Positivt att det har skett en förbättring med nästan 22 % sedan 2015. Enligt personalenkäten anser de flesta lärarna att det finns utrymme under lektionerna för gemensam reflektion och diskussion; att lärare och eleverna har diskussioner och debatter inom ramen för undervisningen och att de uppmuntrar eleverna till kritisk reflektion</p>					
Andel elever som fullföljer allmänna gymnasiala kurser inom vuxenutbildningen	85%	70%			
<p>Andelen elever som fullföljer allmänna gymnasiala kurser inom vuxenutbildningen har två värden beroende på hur man tolkar styrtalet. Dels kan vi tolka styrtalet utifrån alla elever som får ett betyg, inklusive betyget F. Dels kan vi tolka styrtalet utifrån andelen elever som når ett godkänt betyg på sin kurs. Oavsett detta kan vi under kalenderåret se en ökning av andelen elever som fullföljer allmänna gymnasiala kurser inom vuxenutbildningen.</p> <p>Andelen elever med ett betyg var under 2018 83%. Andelen elever med minst betyget E var under 2018 70%.</p>					
Andelen elever som fullföljer Sfi med godkända betyg	70%	78%			
<p>Under 2018 var andelen elever som fick ett betyg 78%, det är en ökning i jämförelse med 2017 då den andelen var 67%. Andelen elever som avbröt sin Sfi var under 2018 27% vilket i sig är en ökning sett mot 2017 där andelen var 18%. Till största del handlar avbrotten om att elever i högre utsträckning har gått mot arbete eller</p>					

KOMMUNENS VERKSAMHET – BARN- OCH UTBILDNINGSNÄMNDEN | 61

Styrtal	Måltal	Utfall	Utfall kvinna	Utfall man	Målupp- fyllelse
en praktik. En förklaring till den ökade procentandelen är antalet extratjänster som utökades under 2018. Vi ser att kvinnor fortsatt har högre betyg i jämförelse med männen. Inga elever betygsattes med ett F i en kurs under 2018.					
Antal elever som har individuella kurser i kulturskolan	625	692	477	215	

Det är glädjande att antalet deltagare på kulturskolan ökar. Mycket beror på två projekt som startats genom bidrag från kulturrådet (dans och foto/film). Dansen har fått 66 nya elever och foto/film 28 nya elever. Totalt för kulturskolan innebär det 94 nya elever, att dans erbjuds i kommunens samtliga orter samt att kulturskolan utökat sitt utbud. Vad gäller fördelningen pojkar/flickor ökar antalet pojkar marginellt och resultatet visar likt tidigare – att flickor är överrepresenterade.

NYCKETAL BARN- OCH UTBILDNINGSNÄMNDEN BOKSLUT 2018	REDOVISAT 2016	REDOVISAT 2017	BUDGET 2018	REDOVISAT 2018
Kulturskola				
Antal aktiviteter/elever i egen verksamhet (st)	550	639	545	650
Nettokostnad/aktivitet/elev (kr)	10 777	9 595	6 357	6 570
Förskola				
Antal barn i egen verksamhet (st)	892	942	958	973
Varav allmän förskola (st)	76	87	80	87
Nettokostnad/barn (kr), exkl barnomsorgsavgift	109 841	115 252	118 006	121 139
Antal barn i extern verksamhet (st)	13	10	15	10
Kostnad/barn (kr), exkl barnomsorgsavgift	147 122	148 610	127 589	157 828
Öppen förskola				
Antal kommunala enheter (st)	1	1	1	1
Nettokostnad/enhet (kr)	549 068	480 527	537 606	497 866
Pedagogisk omsorg				
Antal barn i egen verksamhet (st)	85	62	60	30
Nettokostnad/barn (kr), exkl barnomsorgsavgift	116 051	92 141	79 173	108 309
Antal barn i extern verksamhet (st)	115	129	125	153
Kostnad/barn (kr), exkl barnomsorgsavgift	73 625	71 393	88 770	72 189
Fritidshem				
Antal barn i egen verksamhet (st)	791	852	830	903
Nettokostnad/barn (kr), exkl barnomsorgsavgift	37 326	35 242	36 569	31 792
Antal barn i extern verksamhet (st)	20	20	20	23
Kostnad/barn (kr), exkl barnomsorgsavgift	34 535	39 322	36 139	40 998

62 | KOMMUNENS VERKSAMHET – BARN- OCH UTBILDNINGSNÄMNDEN

NYCKETAL BARN- OCH UTBILDNINGSNÄMNDEN BOKSLUT 2018	REDOVISAT 2016	REDOVISAT 2017	BUDGET 2018	REDOVISAT 2018
GRUNDSKOLA INKL FÖRSKOLEKLASS				
Antal elever i egen verksamhet (st)	2 170	2 235	2 263	2 264
Nettokostnad / elev (kr), exkl skolskjuts	90 975	91 790	91 415	93 875
Antal elever i extern verksamhet (st)	87	81	85	84
Kostnad / elev (kr), exkl skolskjuts	108 573	112 527	116 172	110 854
Grundsärskola				
Antal elever i egen verksamhet (st)	16	18	19	16
Nettokostnad / elev (kr), exkl skolskjuts	392 761	332 393	331 027	414 185
Antal elever i extern verksamhet (st)	0	0	0	0,2
Kostnad / elev (kr), exkl skolskjuts	0	0	0	348 650
GYMNASIESKOLA				
Antal egna elever i egen verksamhet (st)	402	383	335	356
Nettokostnad / elev (kr), exkl skolskjuts	131 225	137 073	152 601	136 224
Antal elever i annan kommun (st)	177	161	186	158
Kostnad / elev (kr), exkl skolskjuts	122 978	125 843	124 010	123 875
Antal elever i fristående skola	184	193	167	188
Kostnad / elev (kr), exkl skolskjuts	121 090	126 183	127 494	126 403
GYMNASIESÄRSKOLA				
Antal elever i extern verksamhet (st)	14	14	15	13
Kostnad / elev (kr)	378 257	398 915	380 053	417 258
VUXENUTBILDNING				
Antal elever komvux grund (st)	19	29	*	13
Nettokostnad / elev (kr)	68 545	80 060	*	91 570
Antal elever komvux gym + distans (st)	142	144	*	158
Nettokostnad / elev (kr)	41 363	25 001	*	22 196
Antal elever särsvux (st)	18	16	*	12
Nettokostnad / elev (kr)	116 701	133 345	*	170 088
Antal elever Svenska För Invandrare (st)	70	90	*	92
Nettokostnad / elev (kr)	45 390	43 585	*	52 949
Antal elever Uppdragsutbildning (st) och KAA	54	50	*	25
Nettokostnad / elev (kr)	19 561	31 429	*	61 526
Antal elever Yrkeshögskola (st)	18	14	*	21
Nettokostnad / elev (kr)	66 561	56 719	*	48 787

* I budgetarbetet fördelas inte vuxenutbildningens ram per verksamhet

Ekonomiskt utfall

Årets utfall för barn- och utbildningsnämndens driftbudget är ett underskott om 0,1 mkr, dvs en budget i stort sett helt i balans (-0,02%).

Nämndverksamheten redovisar ett mindre överskott vilket beror på lägre kostnad än budgeterat för ersättningar till nämndledamöterna. Även Kulturskoleverksamheten visar ett mindre överskott vilket beror på personalomsättningar under året.

Verksamheten barnomsorg omfattar öppen förskola, förskola, pedagogisk omsorg samt fritidshem. Verksamheten visat totalt ett underskott om 2,3 mkr (-1,5 %). Underskottet beror på mer kostnader än budgeterat bl a pga av fler barn i egen verksamheten. Under året har även två nya förskolepaviljonger anförskaffats vilket blivit något dyrare än beräknat.

Grundskoleverksamheten inklusive förskoleklass visar en budget i stort sett i balans, + 0,5 mkr (+0,2 %). Grundskoleverksamheten visar ett underskott om 0,5 mkr (-6,1%) vilket huvudsakligen beror på ökat behov under året både i egen verksamhet och i extern verksamhet.

Gymnasieskoleverksamheten visar ett överskott om 1,8 mkr (+ 1,9 %). Överskottet kommer dels av färre elever än planerat i extern verksamhet, dels sent inkomna och därmed ej förbrukade bidrag bl a från Migrationsverket i egen verksamhet.

Östhammars kommun driver ingen egen gymnasiesärskola utan köper detta av annan kommun eller friskolor. Verksamheten visar ett underskott om 0,5 mkr (-5,7 %) vilket beror på ökade kostnader för elevpeng och skolskjuts.

Vuxenutbildningen visar ett underskott om 0,3 mkr (-1,6%) vilket är en budget i stort sett i balans. Underskottet kommer huvudsakligen av ökade kostnader för svenska för invandrare (SFI) samt uppdragsutbildning.

Posten övrigt inom barn- och utbildningsnämnden består av nämndövergripande administration (bl a kostnad för BOU-kontoret) och korttidstillsyn (kostnad för tillsyn av barn och ungdomar över 12 år inom särskolans personkrets). Sammantaget visar denna post ett överskott om 0,6 mkr (+2,9%) vilket beror ej nyttjad reserv inom BOU-kontoret.

Barn- och utbildningsnämnden har arbetat med en investeringsbudget om 4,5 mkr 2018 och 3,3 mkr har utnyttjats. De största projekten under året har varit köp av inventarier till Gimos grundskolor och Österbyskolans nya skolpaviljong, utemiljö vid Öregrundskol samt inventarier till Alma förskola. Barn- och utbildningsnämnden begär flytt av 1,2 mkr av investeringsbudgeten från 2018 till 2019 för att kunna slutföra pågående projekt i förskolorna Logården i Östhammar och Furustugan och Alma i Alunda.

64 | KOMMUNENS VERKSAMHET – BARN- OCH UTBILDNINGSNÄMNDEN

RESULTATRÄKNING MNKR	2016	2017	2018
Intäkter	78,9	78,8	91,5
Kostnader	-582,2	-601,5	-628,8
varav personalkostn	-323,1	-341,0	-357,5
varav lokalkostn	-86,8	-87,7	-88,5
Nettokostnader	-503,2	-522,8	-537,3
Budget	-505,2	-522,8	-537,2
Årets resultat	1,9	0,1	-0,1

VERKSAMHETSOMRÅDEBUGET MNKR	2018	UTFALL	AVVI- KELSE
Nämnd	-1,2	-1,0	0,2
Kulturskola	-6,4	-6,2	0,1
Förskoleverksamhet	-150,0	-153,2	-3,3
Grundskola	-229,0	-227,4	1,5
Grundsärskola	-7,7	-8,2	-0,5
Gymnasieskola	-98,5	-96,7	1,8
Gymnasiesärskola	-7,9	-8,4	-0,5
Vuxenutbildning	-15,1	-15,4	-0,2
Övrigt	-21,5	-20,8	0,6
Summa	-537,2	-537,3	-0,1
Nettoinvesteringar	4,5	3,3	1,2

Socialnämnden

Socialnämndens ansvarsområden är ansvar och omsorg för äldre och för personer med funktionsvariationer (Vård och omsorg), samt individ och familjeomsorg (IFO).

Individ och familjeomsorgen ger uteslutande stöd i frågor som rör familjerätt, försörjnings, stöd vid missbruk, boendestöd samt myndighetsdelen av barn och unga. Stöd i dessa frågor sker oftast enligt SOL. Utöver denna verksamst återfinns öppna insatser för barn och unga samt verksamheten med ensamkommande barn. IFO hanterar ca 343 ärenden löpande över året med för närvarande 489 beviljade insatser.

Inom omsorgen för äldre och personer med funktionsvariationer (Vård och omsorg) återfinns förebyggande arbete, anhörigstöd, vård och omsorgsboende, hemtjänst, hemsjukvård enligt hälso-ochsjukvårdslagen (HSL), gruppboende och annan service inom ramen för lag om stöd och service (LSS), samt socialtjänstlagen (SoL). Syftet i sin förlängning är att skapa, så långt möjligt, likvärdiga levnadsvillkor för samtliga inneånare i kommunen. Antalet brukare som erhåller stöd enligt ovan uppgår till ca 160 brukare enligt LSS samt ca 1 055 brukare med insatser enligt SoL.

Ett annat ansvarsområde är färdtjänst, som regleras av färdtjänstlagen.

Vård och omsorg har ca 650 anställda och står för ca 90 % av socialnämndens totala personalstyrka. IFO organiserar ca 70 anställda och verkar inom områdena Barn och unga, försörjningsstöd, familjerätt, öppenvård, missbruk och socialpsykiatri mm.

Måluppfyllelse utifrån de strategiska inriktningsområdena.

En attraktiv och växande kommun

År 2018 har präglats av fortsatt hög personalomsättning inom de flesta verksamheterna. Detta innebär att belastningen på kvarvarande personal har varit hög och att övriga mål har påverkats negativt. Både inom IFO och VoO har organisationerna setts över för att skapa en bättre leveranssäkerhet, både avseende volym och kvalitet under tider med hög personalomsättning. Detta inkluderar även arbete med att tydliggöra chefer och medarbetares uppdrag och befogenheter. Under senare delen av året har detta börjat ge effekt och förvaltningen har i allt större utsträckning lyckats med rekryteringar bland sjuksköterskor och socionomer än vad som tidigare varit fallet. Detta torde på sikt ge resultat i det kvalitetsarbete förvaltningen bedriver och därmed en ökad arbetstillfredsställelse hos personalen.

Under december månad har barn- och utbildningsförvaltningens ledningsgrupp genomfört en genomlysning av socialförvaltningens organisation avseende ledning och styrning. Resultatet av denna genomlysning kommer att arbetas in i det organisatoriska utvecklingsarbetet som pågår inom förvaltningen i syfte att utveckla förvaltningens ledarskap.

Inom området arbetsmiljö och rehabilitering har ett stort arbete under året genomförts. Arbetsmiljöverket har genomfört en långsiktig granskning av det systematiska arbetsmiljöarbetet som förvaltningen bedriver, vilket resulterat i förbättringar inom området. Särskilt fokus har legat på uppföljning av rehabiliteringsarbetet som i sin tur lett till flera avslutade tillsynsärenden. Trots detta fortsätter sjukfrånvaron att öka.

På grund av det ekonomiska läget har förvaltningen bedrivit ett tydligare och mer operativt ledar-

skap än tidigare. På kort sikt kan detta ha påverkat medarbetarinflytande negativt, men långsiktigt skapar detta samtidigt förutsättningar för att arbeta med delaktighet och inflytande bland personalen. Arbetet med utökadesysselsättningsgrader har fortlöpande genomförts under året. Arbetet har ingått i den översyn och framtagande av en tydligare organisation inom vård och omsorg som skett under hösten, med syfte att få en ekonomi i balans,

Socialstyrelsens "Öppna jämförelser" har under årets mätning vid särskilda boenden visat på ett sämre resultat vid fyra av fem särskilda boenden jämfört med förra året, trots satsningar på att förbättra måltidssituationen, fler aktiviteter samt tillgänglighet av vårdpersonal. En utredning av de särskilda boendenas måltidshantering har skett, och åtgärder är planerade att ske under våren 2019. Inom hemtjänst och hemsjukvård har andelen brukare som är nöjda i årets mätning ökat. IFO har genomfört lokal brukarundersökning, där organisationen ges bra betyg. Tyvärr var svarsfrekvensen låg, vilket medför svårigheter att dra några mer långtgående slutsatser. Förvaltningens synpunkts- hantering har fått allt fler inkommande synpunkter. De synpunkter som inkommit avseende IFO bekräftar resultatet i den lokala brukarundersökningen.

Antalet hyrpersonal har under den senare delen av året minskat väsentligt. Detta skapar förutsättningar att förbättra kontinuiteten runt brukarna, främst inom hemsjukvården och IFO. Trots stort inslag av hyrpersonal inom IFO har kvaliteten på utredningar avsevärt förbättrats. Även utredningstiderna hålls i stor utsträckning.

Inom VoO är det vanligast med korta utredningstider under mätperiod även om en del längre utredningstider förekommer, dock inte övermåttal. Verkställighet av särskilt boende har i stort sett samma positiva måttal gällande antal dagar som

förra året, ca 20 dagars väntan innan inflyttning kan ske för den enskilde.

Det gemensamma arbetet med förändringen av den nya lagen om samverkan mellan slutenvård, primärvård och kommunerna har gett resultat. Östhammars kommun får bra betyg vid de utvärderingar som genomförts. Kostnaderna för betalningsansvar har hållits till ett minimum.

Boendestödets uppdrag och målgrupp har breddats, vilket innebär att verksamhet vuxit i volym. Boendestödet levererar från och med 2018 tjänster till både IFO samt VoO, vilket är positivt utifrån samverkan om brukarna. Det innebär också att brukarna, som ofta missats på grund av otydlighet i ansvarsfrågan, får ett ökat stöd och därmed en betydande ökning av livskvaliteten.

Under våren startade en ny verksamhet "Repslagargatan" som är en ny enhet med sammanhållna servicebostäder. Boendet är förbrukares omfattas av LSS och är ett bra komplement till gruppbo- städer.

Samarbetet med Samhall har vidare utvecklats. Nya tjänster och matdistribution utförs inom ramen för deras uppdrag.

Utvecklingen av förvaltningens verksamhetssystem sker parallellt med de LOV-företag, lagen om valfrihet, som bedriver verksamhet på socialnämndens uppdrag. Ett antal samverkans- möten och kontinuerlig dialog om verksam- hetsutveckling har skett med LOV-företagen. Samarbetet har även skett med förvaltningens LOV-företag gällande de hälso- och sjukvårdsin- satser som vård och omsorg utför till företagens brukare. Arbetet med att utveckla informationen om RUT och LOV, samt medverkan vid Al- brektsmässan har skett i dessa frågor.

En hållbar kommun

Större delen av året har använts för att få förvaltningens grundläggande kostnadsnivå att komma i balans med budget. Inom vård och omsorg har samtliga schemastrukturer setts över och gruppbestädernas organisation och struktur har setts över. En omfattande omställning av verksamheten med ensamkommande barn har skett, vilket innebär att samtliga HVB-hem för ensamkommande har stängts och endast stödboende erbjuds som boendeform för målgruppen (viss överlappning av HVB-hem in på 2019 kommer att ske). En genomlysning av samtliga ärenden inom barn och unga verksamheten har skett i syfte att: ompröva tidigare beslut, omförhandla avtal samt utvärdera genomförda insatser.

Större delen av socialnämndens verksamheter utgårifrånattstödjamänniskortillettsjälvständigt liv. Arbetet med införandet och etablerandet av individens behov i centrum (IBIC) som vedertagen arbetsform fortsätter. Samtliga brukare har nu individuella genomförandeplaner och de flesta finnsdokumenteradeiförvaltningensverksamhets-system. Övergången till IBIC innebär för utförarorganisationerna ett paradigmskifte. Paradigmskiftet består i att stödjande personal går från att överbrygga tappade funktioner till att bibehålla och utveckla befintliga förmågor hos brukaren. Teamarbete mellan professionerna biståndshandläggare, sjuksköterska, fysioterapeut, arbetsterapeut och enhetschef är ett etablerat arbetssätt på respektive ort.

Isamband med att utredning och placering av barn har ökat har samtidigt fler barn och familjer fått hjälp av öppenvårdsverksamheten Råd och stöd.

”Bryggan” har tillkommit som arbetsform i samverkan med skolan. Syftet med Bryggan är att bryta

ungdomars och unga vuxnas sociala utanförskap genom att arbeta för att motivera målgruppen till att delta i insatser mot arbetsmarknaden. Målgruppen är 16-29 år och finansieras med pengar från Samordningsförbundet i Uppsala län.

I all upphandling beaktas alltid lägsta miljöpåverkan. Nämnden ställer under året om samtlig verksamhet för att kunna bidra i arbetet med källsortering. Allt fler bilar inom förvaltningen är hybrid eller renodlade elbilar. Arbetet med att utöka antalet tillsynskameror har fortsatt under året. Förändring av nämndens riktlinjer för handläggning har möjliggjort snabbare och enklare hantering av kamerorna, som i antalet har ökat under året från 5 till cirka 18. Det motsvarar omkring 30 besök med bil med två personal per natt. Under året har ett omfattande arbete med planering av införandet för en nyckelfri hemtjänst genomförts.

En lärande kommun

Samverkan med framför allt Region Uppsala och barn- och ungdomsförvaltningen har stärkts. Inom det strategiska området har samverkan skett med Region Uppsala och ett antal rutiner har reviderats som exempelvis finansiering av egenvård, rutiner för olika former av missbruk och lag om samverkan vid utskrivning från slutenvård. Trygg hemgång från slutenvården och mobila team är några andra samverkansområden i den operativa verksamheten som har bevästs. Ett långsiktigt avtal för närvårdenheten är tecknat med Region Uppsala med en löptid om fyra år. Tillsammans med Region Uppsala har ett arbete med att processa Nära vård 2030 på central nivå påbörjats.

I samverkan med övriga kommuner har ett antal avtal reviderats, exempelvis hjälpmedelsavtalet, socialjour och chefsjour. Dessa avtal omsluter en

ganska stor del verksamhet som numer sker gemensamt med övriga kommuner i länet.

Skolan är en annan viktig part där vi under våren arbetat med att skapa en gemensam bild över varandras uppdrag inom barn och unga. Detta skapar större förståelse och underlättar framtida samverkan. Detta arbete har fortsatt under hösten för att befästa kontakter och relationer med skolan. Inom vård och omsorg är det främst samverkan med skolan rörande vård och omsorgscollegie som har varit i fokus avseende omcertifiering av verksamheten.

Som tidigare nämnts har skolans ledningsgrupp varit en resurs för socialförvaltningen där de genomfört en genomlysning av förvaltningens styrning och ledningsstruktur.

Ett omfattande arbete är nedlagt i planeringen för ett nytt äldreboende i Öregrund. På grund av ändrade förutsättningar har detta projekt flyttats på framtiden. Under projekttiden har omfattande kunskap avseende projektering av större äldreboendeobjekt byggts upp.

I samverkan med Edsvägens anhörigförening har en demensdag genomförts i Östhammar. Det var god uppslutning och cirka 300 deltagare tog del av den kunskap som presenterades där.

Avseende innovation inom främst digitaliseringen ligger socialnämnden långt fram i förhållande till många andra kommuner. Digitala larm och tillsyn, mobil dokumentation och återrapportering och GPS-tillsyn är några tjänster som vidareutvecklats under året. Socialnämnden prioriterar detta område och nya tjänster som är på gång är nyckelfri hemtjänst och dosdispensation av läkemedel. Trygghetslarmen vid särskilda boenden och gruppboendestäder

är uppgraderad med ny teknik. Livslängden på befintliga system har därmed förlängts, vilket har stor ekonomisk betydelse. Ny larmorganisation är upprättad där larmombud utsetts och utbildats vid samtliga vårdenheter.

En öppen kommun

Två medborgardialoger har genomförts i samband med planerad utbyggnad av Tallparken.

En gemensam aktivitet där samtliga berörda aktörer i civilsamhället var inbjudna har genomförts under hösten. Stor uppslutning av deltagande föreningarsom avslutades med gemensam workshop i frågan om hur gemensam utveckling kan ske. Ett antal anhörigträffar har genomförts under perioden samt att brukarråd finns inom samtliga verksamheter.

Utifrån verksamheternas olika behov har arbete med kommunens värdegrund genomförts. Målet att alla brukare ska ha en gemensamt genomförandeplan är tillgodosedd. Fortsatt arbete med IBIC ska säkerställa att kvaliteten i dessa genomförandeplaner fortsätter att utvecklas. Inom regionen har ett arbete påbörjats avseende personcentrerad vård där samtliga kommuner är delaktiga.

Verksamheten präglas av öppenhet och kontakterna med media har utvecklats. Även om nämnden inte kan uttala sig i enskilda ärendeska man alltid ta möjligheten att i kontakter med media beskriva hur vi arbetar utifrån ett generellt perspektiv.

Avseende bemötandet inom vård och omsorg kan man från öppna jämförelser utläsa goda resultat. Inom hemtjänsten den nedåtgående trenden brutits och resultatet har förbättrats med en procentenhet avseende brukarnöjdhet.

broschyrer om vård och omsorg har genomförts för att underlätta för Östhammars kommuns finskspråkiga invånare som har svårt att tillgodogöra

sig informationen på svenska. Bland annat har översättningar på finska kring hur man ansöker om olika insatser upprättats.

STRATEGISKT INRIKTINGSOMRÅDE	NÄMNDMÅL	
En attraktiv och växande kommun	Vara en attraktiv arbetsgivare som kännetecknas av ett gott ledarskap, uppmuntran av medarbetares engagemang samt en god arbetsmiljö.	
	Tillhandahållatjänster av god kvalitet som ger trygghet, delaktighet, inflytande och valfrihet.	
	Fortsätt att utveckla samarbetet med sociala företag, för att leverera värde inom socialnämndens ansvarsområde.	
En hållbar kommun	Verksamhet ska bedrivas kostnadseffektivt med största möjliga nytta för kommuninvånare.	
	Insatser ska stärka individen till ett mer självständigt liv.	
	Miljökonsekvenser ska alltid beaktas och negativa miljökonsekvenser ska förebyggas.	
En lärande kommun	Aktivt samverka med andra vårdgivare, huvudmän och civilsamhället.	
	Genom en aktiv omvärldsbevakning skapa en innovativ och förebyggande socialtjänst som kännetecknas av ständig utveckling.	
En öppen kommun	Socialnämnden ska främja delaktighet, öppenhet och allas lika värde	
	Socialnämnden ska ge god service, bra bemötande och en tydlig och förståelig myndighetsutövning.	

Måluppfyllelse

Vara en attraktiv arbetsgivare som kännetecknas av ett gott ledarskap, uppmuntran av medarbetares engagemang samt en god arbetsmiljö.

Målet bedöms inte kunna nås för helåret.

Styrtal	Måltal	Utfall	Utfall kvinna	Utfall man	Måluppfyllelse
Andel nöjda medarbetare.	72%	50%			
<p>Under året har ingen medarbetarundersökning genomförts. Det innebär att det inte finns några resultat att redovisa enligt plan. Dock har man på förvaltningen genomfört ett antal psykosocial medarbetarundersökningarsamtenomfattandeanalysav varför personer har slutatsin anställning vid förvaltningen. Förvaltningen har även fått hjälp av skolförvaltningens ledningsgrupp i en genomlysning av ledning och styrning vid socialförvaltningen. Resultaten pekar på ett antal utvecklingsområdensåsom kommunikation, tydlighet i uppdragen samt önskemål om ökad delaktighet.</p>					
Andel anställda män.	10,6%	10,1%			
<p>Inledningsvis på året har andelen män ökat på förvaltningen, och jämför man december 2017 med juni 2018 så har andelen män ökat från 9,6 procent till 10,1 procent.</p>					
Andel heltidsanställda	50%	43,8%			
<p>Förvaltningen arbetar under 2018 för öka sysselsättningsgraderna inom de yrken där deltider har varit vanligt förekommande. Bland annat så har VoO:s utannonserade tjänster i större utsträckning erbjudit heltid. Befintliga medarbetare har också i högre grad erbjudits möjlighet till högre sysselsättningsgrad. Andelen heltidsanställda juni 2018 uppgår till 43,8 procent, vilket kan jämföras med december 2017 då den låg på 42,3 procent. Tittar man på utförarverksamheten inom VoO så ligger nivåerna på 33,8 procent juni 2018, vilket är en klar förbättring från dec 2017 då den låg på 31,0 procent.</p>					

Tillhandahålla tjänster av god kvalitet som ger trygghet, delaktighet, inflytande och valfrihet.

Styrtal	Måltal	Utfall	Utfall kvinna	Utfall man	Måluppfyllelse
Brukarundersökning IFO, helhet	84%	85%	77%	92%	
<p>Brukarundersökning genomförd under oktober. Underlaget är så litet så det är svårt att göra sig en uppfattning om resultatets validitet. Vi har dock goda siffror överlag. Särskilt boendestöd har uppvisat positiva återkopplingar från brukarna.</p>					

Styrtal	Måltal	Utfall	Utfall kvinna	Utfall man	Måluppfyllelse
<p>Brukarundersökning SäBo, helhet</p> <p>Östhammar tappade på total brukarnöjdhet vad gäller våra särskilda boenden. Edsvägen och Parkvägen har låga resultat jämfört med övriga särskilda boenden. Tallparksgården har glädjande nog en positiv utveckling i år (+ 10 %) och ligger i år på 100 %. De områden där Östhammar minskat i årets mätning är måltidsmiljön, möjlighet att påverka tiden, hänsyn till åsikter och möjlighet att komma utomhus. Satsningar har under året gjorts på att genomföra fler sociala aktiviteter och stöd vid måltidssituationen.</p>	92%	76%	74%	81%	
<p>Brukarundersökning Hemtjänst, helhet</p> <p>Östhammar ligger kvar runt 90% i total brukarnöjdhet vad gäller hemtjänsten. Efter en fallande trend i två år vändnu brukarnas totala betyg. Östhammar ligger därmed 3% över riksnittet på 88% och delad fyra i länet.</p> <p>Nöjdast är brukarna som har Vallonens hemtjänst och de som har hemtjänsten i Gimo. I Gimo har trenden vänt och nöjdheten har nu ökat med ca 12 % från förra året. Även hemtjänsten i Östhammar har brukare som är mernöjda i år (ökning 8%). I Alunda ökar man med 3%. Öregrund och Österby bruk tappar dessvärre med ca 7 % vardera. Nöjdheten hos brukarna som har Aktivt Stöd har minskat med 19 % medan den har ökat med 12 % hos Vallonens hemtjänst.</p>	90%	91%	92%	89%	
<p>God samverkan med de sociala företag Socialnämnden samarbetar med.</p> <p>Ett fortlöpande utvecklingsarbete är genomfört med LOV företagen i samband med att även dessa har varit tvungna att byta verksamhetssystem. Detta inkluderar även att de ska rapportera med telefoner. Nämnden deltog på Albrektsmässan och informerade om LOV och RUT. I samverkan med Samhall breddat uppdragets som möjliggör att fler av Samhalls brukare kan komma ut på arbetsmarknaden. Fortsatt samarbete med kvinnojouren Freja</p> <p><i>Verksamhet ska bedrivas kostnadseffektivt med största möjliga nytta för kommuninvånare</i></p> <p><i>Utfall i förhållande till budget</i></p>			Uppfyllt		
<p>Insatser ska stärka individen till ett mer självständigt liv</p>					
<p>Återaktualiseringar inom ett år, Barn och unga.</p>	96%	95%	100%	93%	

Målet avser, ej återaktualiserade ungdomar 13-20 år ett år efter avslutad utredning eller insats.

Omfattande arbete har lagts på förbättrade utredningar och bedömningar. Arbetet på mottagningen har omorganiserats och utvecklats vilket gör att ärenden fångas upp i ett tidigare skede än tidigare. Trots begränsade personella resurser har kvaliteten kunna upprätthållas med stöd av konsultköp.

Återaktualiseringar inom ett år, Missbruk

75%

76%

89%

70%

Avser ej återaktualiserade vuxna med missbruksproblem ett år efter avslutad utredning eller insats. Enheten missbruk har förstärkts med en handläggare för att kunna utveckla utredningsarbetet. Detta har medfört att verksamheten har kunnat erbjuda fler brukare stöd enligt 12 steg och återfallsprevention. Vi erbjuder också anhörigstöd vilket förbättrar prognosen för brukaren.

Återaktualiseringar inom ett år, Försörjningsstöd

75%

80%

Avser andel ej återaktualiserade personer med försörjningsstöd ett år efter avslutat försörjningsstöd.

Redovisas ej könsuppdelat pga att det är hela hushållet som får försörjningsstöd och att det i första hand registreras på kvinnan i hushållet. Verksamhetens uppfattning är att 80% inte återkommer efter avslutade insatser. Övriga 20% återkommer efter avslutade arbetsmarknads- eller andra insatser.

Miljökonsekvenser ska alltid beaktas och negativa

miljökonsekvenser ska förebyggas

Andel miljöbilar i verksamheten

50%

39,6%

Aktivt samverka med andra vårdgivare, huvudmän och civilsamhället

Socialnämnden har under året fastställt ett antal samverkansdokument med externa intressenter med främst Region Uppsala men även Uppsala kommun. Exempel på samverkansdokument är avtal och överenskommelser i olika former är ex avtal om: avtal om gemensam patientnämnd samt ersättning vid utskrivningsklara. Exempel på fastställda överenskommelser är: regional överenskommelse psykiskt funktionshinder, överenskommelse gällande riskbruk, missbruk och beroende samt överenskommelse om samverkan-utveckling-föräldraskap (SUF). Aktiv kommunikation med äldreföreningar, anhörigföreningar samt brukargrupper har skett.

Samverkan med Uppsala kommun rör främst socialjour samt chefsjour vilket regleras i avtalsform.

Deltagande i SKL:s nya nationella nätverk för att stärka och utveckla system, strategier och modeller för samverkan med civilsamhället.

Genom en aktiv omvärldsbevakning skapa en innovativ och förebyggande socialtjänst som kännetecknas av ständig utveckling

Socialnämnden har under 2018 arbetat aktivt med omvärldsbevakning inom områdena välfärdsteknik och digital teknik som syftar till att behålla eller öka trygghet, aktivitet, delaktighet eller självständighet för personer som har eller löper förhöjd risk att få en funktionsnedsättning.

Viktiga källor till grund för omvärldsbevakning och som utgör underlag för omvärldsanalys är bl.a. MTVE- mässan, Kunskapsguiden, Dela digitalt, Dagens Samhälle och Dagens Medicin. Resultat av omvärldsanalys har legat till grund för beslut och verksamhetsutveckling som bedrivit i ett flertal projekt.

Arbetet med Digitalisering av samtliga särskilda boenden och gruppboendestäder har slutförts under 2018. För en effektiv drift renodlades ansvaret för larm inom ordinärt boende till att ligga kvar hos larmenheten. Driften av larm vid särskilda boenden och gruppboendestäder svarar lokala larmombud.

För att förbättra möjligheten till ökad rörlighet hos medborgare med kognitiv svikt så infördes från och med sommaren 2018 möjligheten att ansöka om gps-klocka. I övrigt fortsätter arbetet med att öka införandet av fler tillsynskamror inom ordinärt boende. Ett mindre digitalt forskningsprojekt har bedrivits inom området demens. Rapport kommer att färdigställts i mars 2019.

Omvärldsbevakningen inom området trygghetslarm är av strategisk vikt för socialnämnden då utvecklingen inom detta område i hög utsträckning leder utvecklingen inom övrig välfärdsteknik för Östhammar och också på nationell nivå

Socialnämnden ska främja delaktighet, öppenhet och allas lika värde

Genomföra Medborgardialoger

Två medborgardialoger har hållits i samband med planerad utbyggnad av Tallparken. Medborgardialog med samtliga berörda frivilligorganisationer i Östhammar har skett under hösten. Ett antal anhörigträffar har genomförts under perioden.

Socialnämnden ska ge god service, bra bemötande och en tydlig och förståelig myndighetsutövning.

Utredningstid (dagar), LSS

60

100

Handläggare för LSS har haft en hög arbetsbelastning under perioden. LSS ärenden har en stor komplexitet vilket gör att handläggningstiden har mycket individuella variationer.

Utredningstid (dagar), Missbruk

85

30

Vald arbetsmodell och styrning säkerställer att utredningstiderna hålls.

Utredningstid (dagar), BoU	120	101	109	93	●
----------------------------	-----	-----	-----	----	---

Ledningen för barn och unga har setts över. Ny struktur för mottagning har införts. Utredningstiden följs upp var tredje månad av verksamhetscontroller. Ny samordnare och specialisthandläggare har ökat kvaliteten och struktur. Del av förstärkningen har skett med statliga stimulansmedel.

Utredningstid (dagar), Äldreomsorg	14	8			●
------------------------------------	----	---	--	--	---

Det är en osäker mätning eftersom handläggarna använder verksamhetssystemet på olika sätt. Ett arbete pågår för att ensa processen vilket förväntas klart under 2019.

Ekonomiskt utfall

Förvaltningsövergripande verksamhet

De förvaltningsövergripande verksamheterna vilket omfattas av "Nämnd/Politik", "Lokaler" samt "Stab/Administration" uppvisar för året ett överskott om 3,0 mnkr. Detta kommer bland annat av större intäkter från den så kallade Ludvikamomsen (+0,6 mnkr), lägre hyreskostnader (+1,3 mnkr) samt ett visst överskott på lönebudgeten (+0,8). Samtidigt har de budgeterade intäkterna för hyror haft ett underskott (-0,6 mnkr).

Individ- och familjeomsorg

Inom blocket "Individ- och familjeomsorg" finns kostnader för placeringar, öppenvård, rådgivning, ekonomiskt bistånd och ensamkommande barn. 2018 års utfall visar ett underskott på -24,8 mnkr.

Kostnaden för myndighetsutövning inom blocket överskred budget med 3,2 mnkr vilket förklaras av höga kostnader för bemanningskonsulter som varit beställda under hela året. Under andra halvåret 2018, men framförallt under sista kvartalet, har ett arbete pågått för att minska behovet av, men framförallt beroendet av bemanningskonsulter. Detta har skett genom att avveckla vissa konsultuppdrag samt genom att anställa personal med rätt bakgrund och kompetens.

Insatsen boendestöd ges utifrån nya riktlinjer från och med oktober 2017, där bland annat målgruppen är utvidgad och både socialpsykiatri (IFO) och biståndsenheten (VoO) kan fatta beslut. Utifrån utvidgad målgrupp och förväntat ökat antal ärenden har det skett en utökning av personal. Verksamheten fick förstärkning i budgeten till 2018 och har

redovisat ett överskott på närmare 900 tkr.

Behovet av familjehem och HVB boenden för barn och unga har ökat och med den utvecklingen följer ökade kostnader. Resultatet blev en nettokostnad på 20,7 mnkr, därmed har budgeten överskridits med 10,1 mnkr

Verksamheten för mottagande av ensamkommande barn har levererat ett underskott på -12,1 mnkr. Intäkter från Migrationsverket (MIV) underskredde budgeterade intäkterna med 18,7 mnkr. Detta är bland annat en följd av periodiseringar av intäkter under årsboksluten 2017 och 2018 där 9,8 mnkr respektive 3,1 mnkr periodiserades. De faktiska intäkterna från MIV uppgick däremot till 24,8 mnkr.

Migrationsverket ersätter dels enligt en dygnschablon som är åldersbaserad, dels för faktisk dygnskostnad. För att få ersättning för faktisk dygnskostnad krävs det dock att vårdinsatsen, som ges med stöd av socialtjänstlagen (SoL), ska likna de vårdinsatser som avses i 3 § LVU. Historiskt sett har det inte alltid vid beslut tagits hänsyn till dessa kriterier och andra bedömningar har gjorts.

I och med Migrationsverkets långa handläggningstider samt hårdare bedömningar vid beslut om ersättningar har detta lett till att vi under årets sista kvartal har fått avslag på ansökningar som har gjorts under 2016 gällande dessa "LVU-liknande" vårdinsatser.

I framtiden förväntas fler avslag av denna typ inkomma och olikt tidigare år har det, vid budgetering för nästkommande verksamhetsår, endast tagits hänsyn till säkra ersättningar; det vill säga, endast ersättningar enligt dygnschablonen är inkluderad i intäktsbudgeten för

mottagande av ensamkommande barn.

Äldreomsorg

Den totala nettokostnaden för äldreomsorg blev 220,3 mnkr vilket jämfört med en budget på 185,0 mnkr resulterar i ett underskott på -35,3 mnkr. Inom detta block är ordinärt boende, insatser enligt HSL samt särskilt boende som står för de största underskotten. Utöver dessa verksamheter ingår SoL-insatser bland annat i form av ledsagning, anhöriganställning samt ej biståndsbedömda verksamheter.

Hemtjänst - Egen regi (inkl nattpatrullen samt larmenheten) har redovisat en bruttokostnad på 69,2 mnkr samt intäkter på 44,2 mnkr. Medan intäktutfallet stämmer överens med budget har däremot kostnaderna överskridit budget med 13,4 mnkr.

Vård och Omsorg (VoO) har sedan maj arbetat med att skapa och utveckla en fungerande uppföljning på såväl brukar- som utförarnivå för att på så sätt effektivisera och kvalitetssäkra verksamheten. Arbetet har försvårats utifrån en avsaknad av beslutsunderlag vilket beror på bristande möjligheter att hämta statistik ur verksamhetssystemen Combine och Phoniro. Dessa rapporter är per 22 januari 2019 på plats så att rätt utdata säkerställs för framtiden.

En konsekvens har varit att Socialförvaltningen har under 2018 betalat ut preliminära schablonersättningar (baserat på siffror från 2017) till den interna hemtjänstorganisationen istället för att betala ut ersättning för faktiskt utförd tid.

Även hemtjänsten i LOV-utförande har kostat mer än budgeterat; 12,1 mnkr jämfört med budgeterade 8,5 mnkr. Kvalitetssäkring av utförd tid inom egen regi samt inom LOV har ej varit möjlig på grund av

bristande utdata i verksamhetssystemen.

Särskilt boende, äldre har för helåret 2018 uppvisat ett resultat på -12,5 mnkr. Likt övriga verksamheter kan underskottet i stor utsträckning förklaras av att personalkostnaderna har överskridit budget. Schemaförändringar har gjorts som träder i kraft under december 2018 till januari 2019 vilket kommer att resultera i en ekonomi i balans. Det har även tillkommit ökade driftskostnader i form av IT- och leasingkostnader.

Utöver detta, tros också omsättningen av enhetschefer samt otydligt budgetansvar till följd av delat chefskap per ort istället för per verksamhet ha varit bidragande faktorer till det gångna årets ekonomiska utmaningar. Dessa faktorer ska, i och med Vård och Omsorgs nya organisation, som är planerad att träda i full kraft under första kvartalet 2019, minimeras och förhoppningsvis elimineras helt över tid.

Resultatet för insatser enligt HSL visar ett underskott på -5,1 mnkr vilket ligger i linje med prognos och förklaras av bristen på sjuksköterskor. Under 2018 har kostnader för inhyrdasjuksköterskor uppgått till närmare 9,0 mnkr.

Målsättningen är inte bara att rekrytera sjuksköterskor och på så sätt minska beroendet av dessa och minska kostnaderna, utan målsättningen är även att rekrytera annan HSL-personal så som arbetsterapeuter och fysioterapeuter. Ett aktivt arbete har gjorts under året för att nå detta mål och avveckling av ett par konsultuppdrag har redan skett samtidigt som rekryteringar av legitimerad HSL-personal har gjorts.

Hjälpmedelsheten har också bidragit till underskottet till följd av ökade kostnader inom ramen för samverkansavtalet HUL – Hjälpme-

del i Uppsala län. Hjälpmedelsenheten uppvisar ett underskottet på närmare -1,4 mnkr som beror på ökade kostnader för hjälpmedel samt ökat antal förskrivningar.

Funktionshinder

Inom blocket "Funktionshinder" uppgår budget till 79,6 mnkr med ett utfall på 81,3 mnkr. Det innebär ett underskott på -1,7 mnkr i den totala verksamheten. 1,1 mnkr av underskottet härleds till gruppboende och serviceboende. Övriga delar omfattar korttids- och elevhemsboende för barn och unga, daglig verksamhet, personlig assistans samt ledsagning, kontaktperson/familj och avlösning.

Budgeten inom funktionshinderområdet för 2018 har ökat med 20 procent jämfört med 2017 vilket beror till stor del på att daglig verksamhet under 2017 togs över från kommunstyrelsen. Daglig verksamhet genererade under perioden ett underskott på 300 tkr.

Verksamheten bostad med särskild service vuxna genererade ett underskott på -1,1 mnkr för gruppboende/serviceboende. Underskottet för gruppboendena förklaras av ökad vårdtyngd under året, med brukare som kräver extra omvårdnad i form av exempelvis nattvak. På grund av överskott i externa placeringar med 1,6 mnkr balanseras resultatet till 500 tkr plus.

Det totala överskottet för bostad med särskild service vuxna, LSS, förklaras enkelt av de medlen (2,4 mnkr) som avsågs att förbrukas till serviceboende (Repslagaregatan) inte har använts.

Externa placeringar inom SoL har likt tidigare prognoser genererat ett stort överskott (2,4 mnkr) medan boende/korttidsvistelse för barn

och unga, LSS, genererar ett underskott på -1,0.

Även personlig assistans, LSS/SFB har stött på motgångar under det gångna året som av verksamheten förklaras av brist på personal. Detta har lett till att löne- och övertidsersättningar har ökat i snabbare takt än assistansersättningen (2,65% jämfört med 1,5%).

RESULTATRÄKNING MNKR	2016	2017	2018
Intäkter	258,1	235,2	164,8
Kostnader	-639,5	-681,5	-661,0
varav personalkostn	-341,8	-368,1	-373,4
varav lokalkostn	-46,3	-56,0	-58,8
Nettokostnader	-381,5	-446,3	-496,1
Årsbudget	-404,7	-428,7	-447,6
Årets resultat	23,2	-17,7	-48,6

VERKSAMHETSOMRÅDE MNKR	BUGET 2018	UTFALL	AV- VIKELSE
Nämnd	-1,1	-0,8	0,3
Gem. Socialkont + flykting	-25,1	-38,3	-13,2
Vård o omsorg enl SOL o LSS	-372,7	-393,3	-20,6
Individ o famoms	-48,6	-63,7	-15,1
Summa	-447,6	-496,1	-48,6
Nettoinvesteringar	4,6	1,2	3,4

Bygg- och miljönämnden

Bygg- och miljönämnden handlägger frågor inom flera lagstiftningsområden, bland annat plan- och bygglagen, plan- och byggförordningen, miljöbalken, livsmedelslagstiftningen, alkohollagen, tobakslagen samt lagen om handel med vissa receptfria läkemedel.

Nämndens syfte är att bidra till en stark samhällsutveckling genom god förvaltning, som präglas av proportionalitet, service, tillgänglighet och samverkan.

Den verksamhet som bedrivs ska främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden samt en god och långsiktig hållbar livsmiljö. Detta till skydd för människors hälsa och miljön, både för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer. Detta uppnås genom bland annat planläggning, lov- och tillståndsgivning samt tillsyn enligt ovan nämnda lagstiftningar.

Måluppfyllelseutifrån strategiskainriktningsområdena

Vi lyckas inte uppnå våra mål kopplade till de strategiskainriktningsområdena "En öppen kommun", "En hållbar kommun" samt "En attraktiv och växande kommun".

Trots insatser i form av FLIP-möten för att underlätta och samordna företagares kontakter med kommunen, utbildning i bemötande och kommunikation, förtydligade strukturer och rutiner, erfarenhetsutbyte med andra kommuner och deltagande i nätverk har vi inte lyckats uppfylla våra kunders förväntningar. Våra resultat i mätningen av Nöjd Kund Index har sjunkit och vi uppnår inte våra uppsatta mål.

Vi har inte heller lyckats inventera så många avlopp vi hade planerat.

Förhandläggningstider av bygglov uppnår vi två av tre mål. Sammantaget uppfylls därför inte målet.

En attraktiv och växande kommun	Bygg- och miljönämnden ska vara öppen, inbjudande och ha en hög service-nivå mot företag och allmänheten.	
En hållbar kommun	Bygg- och miljönämnden ska verka för en minskad negativ miljöpåverkan på vatten.	
En öppen kommun	Bygg- och miljönämndens kommunikation ska kännetecknas av god kommunikation, respekt och tillgänglighet.	

Måluppfyllelse

Bygg- och miljönämnden ska vara öppen, inbjudande och ha en hög servicenivå mot företag och allmänheten.

Vi har under senaste åren bedrivit målmedvetna förbättringsarbete och lyckats påverka Nöjd Kund Index (NKI) positivt. Trots detta vänder nu våra NKI-värden nedåt och vi uppnår inte våra satta mål. Det finns flera orsaker som kan ha försämrat NKI-resultaten.

Personalomsättningen är fortsatt alltför hög. Rekrytering och infasning av ny personal tar stora resurser i anspråk. Vi har även haft sjukskrivningar under året. Dessa två faktorer har tillsammans skapat vakanser över tid vilket påverkat vår leveransförmåga.

Vi har även påbörjat en omorganisation under året. Det har skapat oro bland personalen och påverkat den allmänna stämningen negativt.

För handläggningstid avseende bygglov ser det positivare ut. Handläggningstiden baseras på en mätning av den genomsnittliga handläggningstiden över rullande tolv månader.

Vi har tre olika måltal avseende handläggningstid för bygglov. Enkla bygglov med delegation och utan grannhöran har vi satt måltalet till tre veckor. Det är ett internt mål. Enkla bygglov med delegation och med grannhöran har vi satt måltalet fem veckor. Även detta är ett internt mål. Bygglov som inte tas på delegation, det vill säga beslutas i nämnd har vi satt målet tio veckor. Att handlägga bygglov inom tio veckor är lagstadgat. Det gäller såväl förenklade bygglov, där visjälvasatt intern mål på tre respektive fem veckor, som för bygglov som beslutas av nämnd.

För tre- och tioveckors bygglov når vi målet. För bygglov med fem veckors handläggningstid uppnår vi inte målet på grund av hög belastning och vakanser.

Styrtal	Måltal	Utfall	Utfall kvinna	Utfall man	Måluppfyllelse
NKI för bygglovsärenden	75	65			
NKI för miljö- och hälsoskyddsärenden	75	42			
NKI för serveringstillståndsärenden	75	41			
NKI för ärenden enligt livsmedelstillsyn	75	69			
Handläggningstid för bygglovsansökan, med grannhöran och remisser, som kan tas på delegation.	5	5,38			
Handläggningstid för bygglovsansökan, som inte kan tas på delegation.	10	7,37			
Handläggningstid för enkla bygglov som inte kräver grannhöran och kan tas på delegation.	3	2,85			

Bygg- och miljönämnden ska verka för en minskad negativ miljöpåverkan på vatten.

Vi har under 2018 inventerat 254 stycken avlopp. Vi uppnår inte målet som vi satt till 350 stycken. Jämfört med föregående år är det dock mer än en fördubbling av antalet inventerade avlopp. Avloppsinventeringsappen har gjort det möjligt att uppnå ett betydligt högre antal under detta år. Stödet och effektiviseringen med hjälp av appen är tydlig men vi har ännu inte lyckats få full effekt av den.

Att vi inte uppnått full effekt än beror dels på fortsatt implementering av verktyget och arbetsmetoder kopplat till det. Men vi har även behövt arbeta färdigt med handläggning av ärenden genererade av tidigare inventeringar.

Styrtal	Måltal	Utfall	Utfall kvinna	Utfall man	Måluppfyllelse
Antal inventerade avlopp per år.	350	254			

Bygg- och miljönämndens kommunikation, respekt och tillgänglighet.

Styrtalen för detta mål är delvis de samma som för målet att Bygg- och miljönämndens vara öppen, inbjudande och ha en hög servicenivå mot företag och allmänheten. NKI-värdena är destyrtalsom används i båda målen. Därför blir förklaringen till att även detta mål inte uppnås samma som tidigare.

Personalomsättningen är fortsatt alltför hög. Rekrytering och infasning av ny personal tar stora resurser i anspråk. Vi har även haft sjukskrivningar under året. Dessa två faktorer har tillsammans skapat vakanser över tid vilket påverkat vår leveransförmåga.

Vi har även påbörjat en omorganisation under året. Det har skapat oro bland personalen och påverkat den allmänna stämningen negativt.

Styrtal	Måltal	Utfall	Utfall kvinna	Utfall man	Måluppfyllelse
NKI för bygglovsärenden	75	65			
NKI för miljö- och hälsoskyddsärenden	75	42			
NKI för serveringstillståndsärenden	75	41			
NKI för ärenden enligt livsmedelstillsyn	75	69			

Ekonomiskt utfall

Årets resultat är ett underskott på 1,7 mnkr. Vi har fått in drygt 1,0 mnkr lägre intäkter än budgeterat. En stor del av förklaringen är bristen på tillgång till kommunalt vatten och avlopp i kombination med en avmattning i konjunkturen. Vi får inte den typ av ärenden vi hade planerat för i verksamheterna bygglov och planverksamhet.

Även inom livsmedelsverksamheten och alkoholtillståndsprövning får vi in lägre intäkter än budgeterat. Vi har haft vakanser under året vilket innebär att befintlig personal har fått alternatet mellan de olika verksamheterna vilket fått negativa effekter på ekonomin.

Även våra kostnader avviker mot budget. Totalt drygt 600 tkr. Merparten är personalkostnader. Dels har nya ansvarsområden tillkommit under senare år. Där hade vi inte lyckats hitta rätt nivå att budgetera för. Dels har vi en alltför hög personalomsättning som blir kostnadsdrivande.

RESULTATRÄKNING MNKR	2016	2017	2018
Intäkter	14,7	14,1	14,2
Kostnader	-20,8	-22,3	-21,8
varav personalkostn	-14,9	-16,8	-17,5
varav lokalkostn	-0,5	-0,6	-0,6
Nettokostnader	-6,1	-8,2	-7,6
Budget	-6,6	-6,6	-5,9
Årets resultat	0,5	-1,6	-1,7

VERKSAMHETSOMRÅDE MNKR	BUGET 2018	UTFALL	AV- VIKELSE
Nämnd	-0,8	-0,8	0,1
Kartverksamhet	-1,0	-0,9	0,1
Bygglovsverksamhet	0,7	0,5	-0,3
Planeringsverksamhet	0,5	-0,5	-1,0
Miljö- o hälsoskydd	-5,3	-5,9	-0,6
Summa	-5,9	-7,6	-1,7
Nettoinvesteringar	0,2	0,0	0,2

Kultur- och fritidsnämnden

Kultur- och fritidsförvaltningen har i uppdrag att säkerställa att kommunens invånare har ett kultur- och fritidsutbud som de är nöjda med. Detta är ett mål som, oavsett uppnådda måttal, aldrig kan anses klart. Samhället är i en ständig förändring vilket gör att förvaltningens arbete aldrig kan vara detsamma som föregående år. Nya målgrupper kräver nya insatser och kartläggning är en konstant del i förvaltningens arbete för att säkerställa att så många målgrupper som möjlig kan nås av det utbud som finns.

Under året 2018 skedde ett antal större förändringar inom Kultur- och fritidsförvaltningen, där den största var inflytten i, och färdigställandet av, det nya kulturhuset Storbrunn i Östhammar. Detta i kombination med två chefsbyten gjorde året annorlunda än tidigare år. Arbetet kunde ändå genomföras på ett professionellt sätt tack vare rutinerade och kompetenta medarbetare med stor ansvars känsla.

En del av de uppsatta målen för 2018 har på förekommen anledning inte helt implementerats, men många aktiviteter som har genomförts under året har ändå indirekt gjort att flera av målen uppnåts.

Inledning

Enligt reglementet för Kultur- och fritidsnämnden fastslås nämndens uppdrag enligt 1 §:

Kultur- och fritidsnämnden ska verka för en meningsfull fritid för kommunens invånare, som de är nöjda med. I enlighet med de mål, riktlinjer och ekonomiska ramar som fullmäktige anger ansvarar kultur- och fritidsnämnden för följande:

- Ungdomsråd
- Ungas mötesplatser
- Stöd till föreningar, studieförbund och övriga

organisationer inom

- nämndens område
- Verksamhet i idrotts-, fritids-, kulturanläggningar
- Rörligt friluftsliv
- Simskola
- Stipendier inom nämndens område
- Biblioteksverksamhet
- Evenemang
- Kultur i vård och omsorg
- Offentlig konst
- Kulturmiljövård
- Folkhälsoforum
- Lokalbokning av utrymmen som disponeras av nämnden
- Regional och statlig samverkan inom kultur- och fritidsområdet

Rörande biblioteken ska Kultur- och fritidsförvaltningen (hädanefter förkortat KoF) förvalta och utveckla kommunens biblioteksverksamhet. Litteraturförsörjning inom förströelse- och faktalitteratur, samt punktvis och långtgående hjälp inom MIK (medie- och informationskunighet) såsom informationssökning och källgranskning mm åligger förvaltningen. Målgruppen för kommunens bibliotek är samtliga invånare i kommunen, med särskild prioritet för personer med funktionsvariationer, med annat modersmål än svenska (i synnerhet minoritetsspråkstalande) samt barn och ungdomar.

Kultur och fritidsnämnden ansvarar för föreningsstöd, omfattande dels kontant föreningsbidrag enligt nämndens föreningsbidragsnormer, delssub-

vention av lokaler som används för föreningarnas verksamhet. Inämndens ansvarområden är även rörligt friluftsliv, där den nationella friluftsmålen kan ses som vägledning.

I KoFs verksamhet ingår enheten för fritidsanläggningar, vars område innefattar sim- och sporthallar, ishallar, tempererat utomhusbad, strandbad, Idrotts- och fritidsanläggningar utomhus, friidrottsområden, elljusspår, tennisbanor, mm. Fyra av anläggningarna är bemannade med omkring 15 medarbetare för service och värdskap vid öppettider i t ex bad, gym öppettider, lokalbokning för uthyrning av utrymmen som disponeras av nämnden, på uppdrag av BuN så utförs simskola för elever.

KoF skall tillhandahålla och utveckla ungdomsgårdar, fritidsverksamhet, lovaktiviteter och attraktiva aktiviteter för ungdomar. I detta arbete strävar vi efter att skapa trygga mötesplatser för ungdomar på orten i årskurs 7 till 17 år. Vi strävar efter att erbjuda öppet varje vardagkväll på minst en ort.

Målsättningen för KoF är att erbjuda ett brett kulturutbud med både smalare och mer breda satsningar. Genomförandet ska ske både i egen regi och i samarbete med andra aktörer.

Måluppfyllelse utifrån de strategiska inriktningsområdena

De strategiska inriktningsområdena är:

- *En attraktiv och växande kommun*
- *En hållbar kommun*
- *En lärande kommun*

- *En öppen kommun*

KoF har ett stort del av det ansvar som de strategiska inriktningsmålen innebär. Genom att skapa en attraktiv fritid som kommunens invånare känner sig nöjda med stärks upplevelsen av att leva i en attraktiv kommun.

Under året har KoF fortsatt arbetet med att stötta föreningsliv, hålla anläggningar öppna och skapa en välkomnande verksamhet tillgänglig för alla.

Under 2018 uppkom ett läge där Gimo inte kändes som en trygg plats för alla riskerade att urholka flera av de strategiska inriktningsområdena. Vid kartläggning konstaterades att det handlade om ungdomsgrupper som saknade meningsfull fritid. En förvaltningsöverskridande arbetsgrupp tillsattes och uppdraget därifrån till KoF blev att utöka fritidsgårdstiderna i Gimo. Detta genomfördes och arbetet med att permanenta detta pågår. En utmaning i arbetet har varit att hitta lämpliga lokaler så att fritidsgården kan få vara i samma lokal varje gång.

Biblioteken har arbetat utifrån de strategiska inriktningsområdena på flera sätt, framför allt genom hårt arbete med tillgänglighet. Främsta insatserna där är ett nytt huvudbibliotek med stora ytor med noggrant tillgänglighetstänk, samt inrättandet av en ny heltidstjänst som bibliotekarie med särskilt tillgänglighetsansvar (3-årig projektanställning).

För att stärka transparens och underlätta för ärendehantering har arbete inletts med att tydliggöra rollerna inom förvaltningen. Målet med arbetet är att stärka upplevelsen av öppenhet gentemot medborgarna. Förvaltningens ledning har under året flyttat till det nybygda kulturhuset Storbrunn.

Strategiskt inriktningsområde	Nämndmål	
En attraktiv och växande kommun	Kommunens invånare har tillgång till ett mångsidigt fritidsutbud som de är nöjda med.	
	Kommunens unga i åldern 13-19 år erbjuds attraktiva aktiviteter	
En hållbar kommun	Kommunens invånare har tillgång till ett jämlikt och inkluderande kultur- och fritidsutbud	
	I kommunen finns goda möjligheter för målgruppen 65+ att vara aktiva på fritiden	
En lärande kommun	Biblioteken är forum för information, bildning och dialog även inom hälsa, samhällsfrågor och vetenskap	
En öppen kommun	Kommunens invånare erbjuds möjlighet att vara delaktiga i arbetet kring kommunens kultur- och fritidsutbud.	

Måluppfyllelse

Kommunens invånare har tillgång till ett mångsidigt fritidsutbud som de är nöjda med.

KoF har ett resultat nära målet men hamnar under det uppsatta målet. Vi ser att kvinnor är något mer nöjda än männen med det utbud som finns. Detta är ett utvecklingsområde som även kommer att vara i fokus för 2019. KoF behöver arbeta mer med medborgardialog för att kartlägga vilka önskemål som finns i kommunen.

Under 2018 har arbete med ett nytt kulturstöd tagits fram för att ett mångsidigt utbud ska få bättre förutsättningar. I kombinationen med detta arbetar KoF med att både uppmontra föreningar till att skapa eget utbud, och ett eget programutbud som kan komplettera utbudet för att skapa mångsidighet och nå fler målgrupper.

För att nå ut med information om kultur- och fritidsutbudet har stor vikt lagts vid kommunikation. Genom denna satsning ökas invånarnas kännedom om det utbud som finns i kommunen.

Styrtal	Måltal	Utfall	Utfall kvinna	Utfall man	Måluppfyllelse
(NRI-index Fritid) NRI Regionindex	56%	55%	56%	55%	

Kommunens unga i åldern 13-19 år erbjuds attraktiva aktiviteter

Beskrivning

Mäts enligt NMI Kultur

Måltal för NMI Kultur korrelerar inte med det nedbrutna målet och målgruppen.

Vad gäller NMI:s verksamhet är det tydligt att kvinnorna är mindre nöjda än männen. KoF behöver ta reda på vad detta beror på och vilka förändringar som krävs för att bättre kunna nå en bredare målgrupp. Kvinnor tenderar i högre grad att bevista de kulturevenemang som erbjuds medan männen inte gör det i samma utsträckning. En förklaring kan vara att det utbud som erbjuds är mer tilltalande för kvinnor som målgrupp, en annan kan vara att männen är mindre benägna att delta i kulturella event. För att stärka utbudet har ett nytt kulturstöd arbetats fram med målsättningen att stimulera föreningslivet ytterligare och skapa möjlighet att nå fler målgrupper.

Målet att erbjuda kommunens unga attraktiva aktiviteter har varit prioriterat på flera sätt under året.

Det tydligaste är att fritidsgården i Gimo startades och snabbt utökades till flera dagar i veckan. Att prioritera Gimo blev naturligt då det fanns en utbredd upplevelse av att det var stökigt och att invånare gav uttryck för att känna sig otryggakvällstid. Orsak till detta var att målgruppens saknade lokal och meningsfull sysselsättning. Vid utvärdering i den förvaltningsövergripande gruppen "Trygg Gimo" i slutet av året konstaterades att arbetet givit effekt och att uppfattningen var att det blivit betydligt lugnare.

I övrigt har tåtarensamarbeten med ungdomsgårdsverksamhet blivit möjliga genom samlokalisering mellan bibliotek och ungdomsgård i Östhammar samt start av ungdomsgård i Gimo mm.

Programpunkter speciellt för ungdomar har även genomförts på biblioteken.

Under året har lovaktiviteter riktade till målgruppen genomförts med bl a utökade öppettider på de anläggningar som förvaltningen förfogar över, fler fritidsgårdstillfällen etc.

Styrtal	Måltal	Utfall	Utfall kvinna	Utfall man	Måluppfyllelse
(NMI Kultur)	58%	56%	57%	54%	

Antal deltagare vid program för målgruppen på bibliotek/ annan lokal (inkl vid tillfällen vi ger bidrag)

Kommunens invånare har tillgång till ett jämlikt och inkluderande kultur- och fritidsutbud

Under året har flera evenemang hållits riktade till personer med funktionsvariation. Satsningen "Musikfestival med variation" var mycket

välbesökt och uppskattad och förhoppningen är att kunna hitta vägar att utveckla detta koncept. Föreställningen "Skirtpower" visade även dans och biblioteken har haft programpunkter specifikt för personer med funktionsvariationer.

Därutöver fungerar biblioteken alltmer som informationscentraler där medborgare kan komma in och fråga om digitala samhällsfunktioner, demokrati, juridik, hälsamm. Många medborgare engagerar sig också i bibliotekens verksamhet genom frågor och åsikter kring programpunkter och annat.

För att komma ännu ett steg kommer KoF under våren 2019 att göra ett försök med andra öppettider för att se om det finns möjlighet att nå fler målgrupper.

Kommunens invånare erbjuds möjlighet att vara delaktiga i arbetet kring kommunens kultur- och fritidsutbud

Mäts i LUPP-enkäten

Det saknas siffror för anknutna måltal. LUPPEN genomfördes inte 2018. Senast genomfördes denna 2017.

Enkäter har gjorts inför 2018 års flytt av huvudbibliotek, men styrtalet Antal svarande är mindre aktuella för det året. Utkomsten av svaren har dock tagits till vara inför nystarten av verksamheten.

Dialog har förts med kommunens ortsutvecklingsgrupper samt föreningar om önskemål och behov

Det saknas tydlighet i hur medborgardialog och tillvaratagande av kommuninvånarnas åsikter ska möjliggöras och arbete med att förbättra detta har inletts, bl a med en kväll på Storbrunn där tjänstemän och politiker fanns på plats för dialog.

Samarbete med Östhammar direkt är en del i medborgardialog där frågor som kommer in numera leds till rätt tjänsteman direkt. Även detta

behöver utvecklas vidare så att den som har åsikter snabbt ska kunna få välgrundade svar på de frågor och funderingar man har.

Analys av öppettider på våra anläggningar har genomförts och ledde till utökade öppettider i simhallarna under lovveckor. Detta har tagits emot väl. Nästa steg är att testa nya öppettider på biblioteken för att se om det är av intresse för kommuninvånarna.

En grupp som kan vara svår att nå är ungdomar. Ett försök med ett appsystem är därför på gång. Genom att göra det lätt att digitalt via telefonen berätta vilka behov man ser och vilka önskemål som finns hoppas KoF på att få in fler åsikter. Om utfallet blir lyckat skulle detta kunna vara möjligt även för andra målgrupper.

Ekonomiskt utfall

Intäkterna för 2018 uppgår till ca 13,6 mkr vilket är nästan 2 mkr över budget. Den största avvikelser mot budget är att bidragen är relativt mycket högre. Även intäkter för bad samt tillfälliga lokalupplåtelser har överstigit budget.

Personalkostnaden är ca 1 mkr lägre än budgeterat vilket kan förklaras med att förvaltningen har varit utan chef i mer än halva året samt att det funnits längre vakanser/tjänstledigheter.

Den enskilt största avvikelser för förvaltningen under 2018 avser kostnaden för lokalhyror vilka understigit de budgeterade kostnaderna med ca 2,5 mkr. Sim- och sporthallar samt Kulturhus Storbrunn är de verksamheter där störst avvikelse finns.

Andra större avvikelser är inhyrd personal som understigit budet med ca 0,5 mkr samt kapitalkostnader som också understigit budget med ca

0,5 mkr. Att kapitalkostnaderna blivit lägre än budget är en följd av att investeringsvolymen för 2018 varit lägre än budgeterat.

Resultaträkning mnkr	2016	2017	2018
Intäkter	11,6	11,0	13,6
Kostnader	-43,8	-45,3	-46,6
varav personalkostn	-14,7	-14,6	-15,9
varav lokalkostn	-11,0	-10,7	-12,8
Nettokostnader	-32,2	-34,3	-32,9
Budget	-33,9	-36,9	-39,3
Årets resultat	1,7	2,6	6,4

Verksamhetsområde mnkr	Budget 2018	Utfall	Avvikelse
Nämnd	-0,5	-0,5	0,0
Turismanläggningar	-0,5	-0,1	0,5
Folkhälsa	-0,3	0,0	0,3
Allmän kultur- o fritidsverks	-10,1	-8,6	1,4
Bibliotek	-12,2	-11,4	0,8
Idrotts-och fritidsanläggningar	-13,9	-10,5	3,4
Ungas mötesplatser	-1,8	-1,9	-0,1
Summa	-39,3	-32,9	6,4
Nettoinvesteringar	7,4	4,2	3,1

Hållbarhetsbokslut

Östhammars kommun har en tydlig målsättning att arbeta för en hållbar kommun, som ett av kommunfullmäktiges fyra inriktningsområden. Som ett led i arbetet för att införliva hållbarhet i den löpande verksamheten vill vi också tydliggöra hur och vad vi arbetar med på vägen till en hållbar kommun. Vi har ett antal inriktningsområden både inom social och ekologisk hållbarhet, som i flera fall även inkluderar ekonomisk hållbarhet. Alla nämnder och förvaltningar har sina bidragande delar i hållbarhetsarbetet, smått som stort.

Några särskilda satningar under 2018 är att Barn- och utbildningsförvaltningen inlett arbetet med Lärande för Hållbar Utveckling i skolan. En nyanställd pedagog har i uppdrag att tillsammans med rektorer, skolledare, lärare och elever arbeta ämnesövergripande med hållbar utveckling. Under hösten har ett samarbete med Uppasala universitet inletts för att hitta rätt verktyg för skolorna. En annan satsning som kommunen gjort är att inleda ett arbete med att koppla samman hållbarhetsarbetet vi redan gör med FN:s 17 hållbarhetsmål, Agenda 2030.

Social hållbarhet

Ett socialt hållbart samhälle är ett jämställt och jämlikt samhälle där människor lever ett gott liv med god hälsa, utan orättfärdiga skillnader. Det är ett samhälle med hög tolerans där människors lika värde står i centrum, vilket kräver att människor känner tillit och förtroende till varandra och är delaktiga i samhällsutvecklingen. Social hållbarhet är av avgörande betydelse för det demokratiska samhället och är helt nödvändig ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Ett socialt hållbart samhälle tål påfrestningar, är anpassningsbart och förändringsbenäget

(resilient). Denna text är hämtad ur kommunens hållbarhetspolicy, där delen för social hållbarhet antogs av kommunfullmäktige hösten 2018.

Trygghet, välfärd och folkhälsa

I kommunen finns ett lokala brottsförebyggande råd: Trygg i Östhammars kommun (TRÖ) med uppgiften att arbeta med brottsförebyggande åtgärder grundade på statistik från polisen och genomförda undersökningar; bland annat "Liv och hälsa ung". Rådets arbete bedrivs utifrån en samverkansöverenskommelse mellan kommunen och Lokalpolisområde Norduppland. I överenskommelsen finns aktörernas åtaganden och gemensamma ansvar beskrivna. Kommunen har tillsammans med Polisen ett tecknat samverkansavtal samt ett årligt medborgarlöfte där 2018 års medborgarlöfte var att genomföra en trygghetsvandring i Öregrund. Utifrån dessa trygghetsvandring är målsättningen att förbättra utomhusmiljöer som kan upplevas otrygga.

Barn- och utbildningsnämnden

Försämrade siffror kring andelen unga som mår bra, kan konstateras i länet som helhet, men Östhammars siffror är sämre än övriga, framför allt för flickor i åk 9. Detta är en ögonblicksbild som bör kompletteras med den löpande bild vi har av våra ungdomars mående på skolorna

Styrgruppen "Ungas välbefinnande" upphandlade en föreläsning om nätetik riktad mot åk 4-9 i Östhammars kommuns alla grundskolor. Initiativet till detta togs av Barn- och Utbildningsnämnden och föreläsare Maria Ahlin mötte skolorna under höstterminen 2018.

Kultur- och fritidsnämnden

Kommunen har ett stort antal idrottsanlägg-

ningar vilket borgar för goda möjligheter till fysisk träning. Öppettiderna har under året utökats för att passa fler målgrupper till exempel skiftarbetare, morgonpigga pensionärer. En tjänst har tillkommit med syfte att stötta motionärer med råd och instruktioner. Arbetet med att öka den fysiska folkhälsan fortlöper med nya projekt, till exempel "Rörelseglädje för alla hela livet" tillsammans med Riksidrottsförbundet.

2018 har en ungdomsgård öppnats i Gimo med öppet tre kvällar i veckan. Tryggheten har stärkts genom öppethållande och samarbete med andra instanser som polis, kyrka, socialtjänst, hyresgästförening, skola mm. Folkhälsan förbättras genom tidigt uppmärksammande av eventuella problem med t.ex. droger och psykisk ohälsa. Där är det samarbete som inletts i den förvaltningsövergripande gruppen Trygg Gimo viktig.

Socialnämnden

Allt arbete som utförs inom socialnämndens verksamhetsområde utgår ifrån att stärka samhällsbefolkningens upplevda trygghet, välfärd och hälsa. Uppdrag inom detta område som speciellt kan lyftas fram är att arbeta förebyggande kring frågor som exempelvis missbruk, psykisk välbefinnande, våld i nära relationer, stödda brottsoffer och bryta social isolering. Arbetet med trygghetsskapande hembesök har genomförts till de som önskar och övriga i målgruppen har fått materialet hemsänt. Anhörigstöd, mötesplatser och välfärdsteknik är andra områden som inverkar positivt till upplevd trygghet och folkhälsa.

Socialförvaltningen har ett upparbetat samarbete med kvinnojouren Freja som stöds ekonomisk med föreningsbidrag. Utöver det lokala arbetet har arbete med Regionen lett fram till en

kartläggning av aktiviteter inom kvinnofridsområdet. Utifrån denna kartläggning har en omfattande aktivitetslista av kompetenshöjande insatser tagits fram.

Jämställdhet och likabehandling

Redan 2016 antog kommunfullmäktige en strategi för jämställdhetsintegrering. Samtliga nämnder och förvaltningar är därmed ålagda att rapportera all individbaserad statistik konsupplad, därefter analysera dessa uppgifter och agera utifrån resultat av analyserna. Uppföljningssystemet Stratsys har anpassats för att möjliggöra den nya konsupplade rapporteringen.

Under hösten 2018 antog kommunfullmäktige Policy för likabehandling och måpnfald på jobbet. Policyn bygger på diskrimineringslagen samt Arbetsmiljöverkets forskrifter om organisatorisk och social arbetsmiljö. Den har sin förankring i Östhammars kommuns gemensamma värdegrund; öppenhet, engagemang, ansvar och tillsammans.

Barn- och utbildningsnämnden

Barn- och utbildningsnämndens uppdrag är att skolan ska vara likvärdig och alla elever har rätt till en utbildning av hög kvalitet, enligt skollagen. Skolan ska dessutom arbeta för att kompensera för elevers olika bakgrund och förutsättningar. Östhammars kommun når inte upp till det, utan det är stora variationer mellan skolorna i kommunen.

Kultur- och fritidsnämnden

Under året har arbete med att säkerställa ett aktivt värdegrundsarbete i kommunens föreningar inletts. Arbetet går under namnet High

Five och är ett samarbete mellan Kultur och Fritidsförvaltningen, Rädda barnen och Riksidrottsförbundet. I arbetet ingår utbildning för ledare, aktiva och föräldrar i hur man motverkar mobbing och arbetar aktivt med en positiv värdegrund och ett inkluderande klimat.

Bibliotekens uppdrag är att tillhandahålla ett attraktivt utbud av litteratur och kulturaktiviteter till alla medborgare. Biblioteken är öppna för alla och arbetar aktivt med att nå ut även till de som inte själva kan ta sig till biblioteket. Ny bibliotekarietjänst med särskilt tillgänglighetsansvar har inrättats för att underlätta kontakter utåt.

I arbetet med ungdomsgårdar har stor vikt lagts vid att ge lika stort utrymme (både fysiskt och verbalt) till tjejer och killar. Detta var ett incitament från ungdomarna själva som nu ingår i rutin för planering och prioritering. Målsättningen är att låta ungdomarna delta i prioriteringar och därigenom få en dialog om jämställdhet och likabehandling. Fortbildning inom allas lika rättigheter har gjorts för personal på ungdomsgårdarna.

Socialnämnden

Socialnämndens uppdrag är att män och kvinnor utifrån ibland olika behov skall ha lika goda möjligheter att uppnå bästa möjliga hälsa och livsvillkor. Socialnämnden har påbörjat ett arbete med de tre huvudområden som socialstyrelsen prioriterat; Aktivt undersöka och uppmärksamma behov av insatser hos flickor och pojkar, kvinnor och män samt följa upp insatserna. Ha ett könsperspektiv på bemötande, biståndsbedömning och utformning av insatserna samt utveckla arbetssätt för att uppmärksamma och stödja jämställdhetsarbetet inom alla social-

tjänstens områden. Något som varit de första stegen i dessa arbeten är säkerställa tillgången till könsuppdelade data. Detta är från och med år 2018 möjligt i de flesta sammanhang. Nästa steg är att vidareutveckla analyser som möjliggör uppföljning av beslutade insatser.

Delaktighet och inflytande (medborgardialog, synpunktshantering, olika målgrupper etc.)

På kommunens externa hemsida finns ett antal tjänster för att underlätta och uppmuntra delaktighet och inflytande för kommunens invånare. Under året infördes tjänsten Medborgarmotion som ersättning för tjänsterna Medborgarförslag och Namnsamling. Under året hanterades 4 medborgarmotioner, varav 2 fick tillräckligt stöd för att lämnas till berörd nämnd. Tjänsten Fråga politiken har genererat 3 frågeställningar under året och sammanlagt hanterade Östhammar direkt (ÖD) 67016 kontakter/ärenden. Av dessa var 52086 telefonsamtal och 27868 av dessa ärenden hanterades och avslutades av Östhammar direkt. Övriga (24218) av någon förvaltning. Antalet mail inkomna till ÖD under 2018 uppgår till 8130 och fysiska besök 6244.

Under året lanserades kommunens digitala anslagstavla och en gemensam synpunktshantering för Barn och utbildning, Socialförvaltningen och övriga organisationen på osthammar.se. En kampanj för delaktighet och inflytande gentemot kommunens invånare genomfördes under våren. Kommunen använder sig även av sociala medier i dialog med medborgarna; framförallt Facebook men också Twitter, Youtube och Instagram.

Barn- och utbildningsnämnden

Styrgruppen "Ungas välbefinnande" organiserade tillsammans med alla högstadieskolorna skolval under hösten 2018. De partier som fanns representerade i kommunfullmäktige inbjöds att delta vid de olika skolorna. Forum för information och debatt genomfördes under vecka 35. De flesta av de inbjudna partierna deltog. Skolvalet genomfördes under vecka 36. Efter skolvalet genomförde styrgruppen även en föreläsningsserie under begreppet demokrati, för alla högstadieskolor.

Kultur- och fritidsnämnden

Kultur och fritidsförvaltningen har som mål att uppfattas som lyhörda och positiva i all kommunikation med externa så väl som interna aktörer. Medborgardialogen behöver dock utvecklas mer och möjliga kommunikationsvägar analyseras. Vi ser t ex att ungdomar i hög grad föredrar att digitalt kunna återkoppla, ge feedback och komma med åsikter. Detta tar vi tillvara genom att anskaffa en app, speakapp, som gör detta möjligt. Om utfallet blir lyckat skulle detta kunna vara möjligt även för andra målgrupper. Förslag från ungdomarna i direkt dialog på fritidsgårdarna tas upp och genomförs så långt som möjligt för att stärka upplevelsen av delaktighet och en lyhörd kommun. För att säkerställa att kompetens finns för att stärka delaktighet har ungdomssamordnare har gått på utbildning för att göra flickor mer delaktiga inom ungdomsgårdarna.

Analys av öppettider på våra anläggningar har genomförts vilket ledde till utökade öppettider i simhallarna under lovveckor. Detta har tagits emot väl och nästa steg är att under en period testa nya öppettider på biblioteken för att se om det är av intresse för kommuninvånarna.

Biblioteken kan bidra till ökad delaktighet och inflytande genom att vara en mötesplats för dialog. Medborgare vänder sig ofta till biblioteken med frågor kring samhällsinformation och för att få hjälp med myndighetskontakter och digitala samhällstjänster.

Socialnämnden

Synpunktsvecka har hållits inom Individ- och familjeomsorg och kunskap om förvaltningens synpunktshantering kommuniceras ständigt. Ett antal möten har hållits med anhängföreningar och nämnden har en stående punkt på KPR möten. Nämnden har deltagit på öppet möte med allmänheten avseende ensamkommande barn.

I samverkan med Region Uppsala har ett långsiktigt övergripande arbete påbörjat avseende personcentrerad vård. Personcentrerad vård är ett etiskt förhållningsätt som innebär att se den enskilda personen, involvera och anpassa efter individens behov, resurser och förutsättningar. Detta arbete kommer på sikt leda till en ökad delaktighet hos i första hand brukarna men även påverka nämndens arbete mot innevånarna.

Tekniska kontoret

Arbetet med Fokusgrupper och Utvecklingsgrupper som finns representerade på varje ort har slagit väl ut och gett oss en bra medborgardialog med olika intressegrupper på orterna. Gata och Fastighet har även varit representerade i olika möten med företagare i både ett utvecklande av företagklimaten men även inför kommande upphandlingar.

Matråd genomförs minst en gång per termin

på skolor och förskolor. Dessa synpunkter och även de synpunkter vi får genom en ständigt närvarande dialog med våra gäster samlas in på måltidsenhetens respektive matsedelsmöten och gruppleadmöten. Vi har under våren 2018 skickat ut en kostenkät till våra elever i grundskolan.

Unga i kommunen

Barn- och utbildningsnämnden

Barn- och utbildningsnämndens uppdrag är ett hälsofrämjande arbete som handlar om att stärka eller bibehålla barns och elevers fysiska, psykiska och sociala välbefinnande. Skolan och förskolan ska uppmärksamma hälso- och livsstilsfrågor och sträva efter en social gemenskap som ger trygghet och lust att lära.

”Ungas välbefinnande” är en förvaltningsövergripande styrgrupp som skall verka för ett ökat samarbete. Fokusområden under 2018 var: ANDT och Ungas delaktighet och inflytande.

Bruks gymnasiet nyanlända elever har under året haft ett stort ökat behov av stöd som går utanför det rent språkliga. Det handlar om psykosocialt mående, gemenskap och framtidsplaner. Under läsåret 2017/18 har det i snitt kommit 2-3 nya elever i månaden.

Kultur- och fritidsnämnden

Målsättningen för Kultur och fritids (KoF) verksamhetsområde är att säkerställa att kommunens unga har en meningsfull fritid och lever ett aktivt liv. Gruppen mellan sju och tjugio år är prioriterad i arbetet och insatser har gjorts utifrån det.

Ett av KoFs styrdokument är bibliotekslagen

i vilken barn och unga är en prioriterad målgrupp. Genom att samlokalisera bibliotek och ungdomsgårdar stärks möjligheten att fler unga hittar till biblioteket och genom det kan få tillgång till ett utökat utbud av aktiviteter. Under 2018 har ungdomsgården i Östhammar flyttat in i samma lokaler som biblioteket, vilket gett synergieffekter som kollektivt besök vid ungdomsföreläsning, samordning av inköp av spel och maskinhårdvara mm.

Under Kulturfestivalen uppmuntrades och skapade Kultur- och fritid fler evenemang riktade till barn och unga i samarbete med föreningar och genom egen verksamhet.

KoF har under året erbjudit ungdomar attraktiva aktiviteter och utrymme för inflytande. Som exempel på detta har lovaktiviteterna utökats kraftigt, liksom marknadsföringen och medvetandegörandet av dessa.

Socialnämnden

Inom närvårdsarbetet har barn och unga varit i fokus. Politiska styrgruppen har genomfört en temadag för barn och unga där kommunens samlade resurser runt barnen deltog. I det arbetet ingick även regionens resurser. Första linjens psykiatri som startade under hösten har idag funnit formerna och förväntas få ytterligare resurser inom kort.

Socialnämnden och Barn och utbildningsnämnden har i samverkan med samordningsförbundet startat projektet Bryggan. Bryggan är en projektorganisation som ska hjälpa ungdomar mellan 16 och 29 år att bryta hemmasittande beteenden och återgå till skolgång eller praktik.

Även på regional nivå har det den senaste tiden varit fokus på barn och unga. Ett antal samver-

kansriktlinjer har tagits fram och/eller initierats, exempelvis rutin för samverkan gällande remissförfarandet vid förmodad neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

Integration

Under hösten 2018 antog Kommunfullmäktige Policy för integration. Den syftar till att fungera vägledande på integrationsområdet för kommunens verksamheter. Policyn utgår från de elva europeiska grundprinciperna för integration och kompletteras med en strategi för integration som beskriver strategiska områden och metod för planering och uppföljning.

Barn- och utbildningsnämnden

Barn- och utbildningsnämndens uppdrag är utbildning på alla nivåer, från förskola, grundskola och gymnasium till vuxenutbildning. Det tillsammans med språkutbildning och samhällsinformation är centrala delar som lägger grunden för en långsiktig hållbar integration.

Förskolan

Extratjänster har funnits som språktolkar. Det är ett tjugotal pedagoger som gått 7,5 poäng i flerspråkighet på universitetet. Det har skrivits en plan för integration i förskolan.

Grundskolan

Vi har under året haft en samordnare för mottagande av nyanlända som bekostats av Skolverket. Vi har anställt en kommunövergripande specialpedagog som arbetar som handledare för lärare i svenska som andra språk SVA eller direkt med nyanlända elever som har större problematik än bara språket. Elever som är i behov av studiehandledning på sitt modersmål får det. Modersmål erbjuds om fler i kommunen

på grundskolan har samma språk.

Gymnasieskolan

Alla elever som är i behov av studiehandledning på sitt modersmål får det. Studiehandledning på modersmål har både givits via nätet (Språkskolan) men även av handledare på plats. Modersmålsundervisning finns och ges av lärare på plats och via Språkskolan.

Under året har samarbete skett med idrotten för att stärka integrationen, teaterbesök har anordnats och eleverna har redovisat för andra grupper. Några elever har deltagit i handelprogrammets modevisning och samarbete har skett via ett samhällsprojekt med samhällsprogrammet. IMSPR har deltagit i gemensamma aktiviteter och förberett och efterarbetat mycket med eleverna vid Liv- och lustdag, luciafirande, teaterföreställningar, Brukspokalen m.m. Vi har i så stor utsträckning som möjligt försökt möjliggöra för nyanlända elever att läsa delar av eller hela nationella program.

Vuxenutbildningen

Lärcentrum

Under hösten 2018 blev vuxenutbildningen beviljade medel för att vidareutveckla ett redan befintligt Lärcentrum. Detta statsbidrag söktes tillsammans med Tierp. Bruksgymnasiet har ett mycket fint bibliotek med en inbjudande studiemiljö, en idealisk lokal för ett Lärcentrum. Lärcentrum bemannas utifrån en halvtid, samt förstärks genom befintlig bibliotekarie. Målgruppen är alla elever som behöver en lugn studiemiljö där en erfaren pedagog finns till hands för att handleda i studierna. För våra nyanlända elever ser vi att denna satsning har varit starkande och att det skapas nya förutsättningar för

att lyckas med de egna studierna.

Sfi-lotsar

Denna verksamhet har funnits på plats sedan 2017 och bemannas av extratjänster via EAS. Lotsverksamheten bedrivs utifrån en informationsdisk, centralt belägen vid Stora torget/kafeterian. Här kan våra nyanlända få stöd och hjälp på sitt modersmål (lotsarna pratar arabiska, persiska och dari). Hos informationsdisken kan eleven få hjälp med att få myndighetsbrev översatta, hjälp med diverse ansökningar osv. Lotsarna hjälper våra nyanlända att lösa individuella problem samt att närma sig och förstå vårt samhällssystem.

Extratjänster

Kommer till oss via EAS. Extratjänster bemannar informationsdisken och finns också ute i vår undervisning där de fungerar som språkstöd. Forskning visar att språkinläringen förbättras om individen får ta stöd av sitt modersmål i undervisningen. Vi har språkstödare på arabiska, persiska, dari, engelska, tigrinja.

Introgrupp

Denna grupp finns för att skapa en introduktion till elever på studieväg två och tre. Tanken är att eleven under några intensiva veckor tillägnar sig baskunskaper i det svenska språket och en förförståelse som sedan tar eleven vidare i en snabbare takt. Vi ser detta som mycket lyckosamt och det skapar också ett jämnare flöde upp på B- och C-nivå.

Kultur- och fritidsnämnden

Kommunens bibliotek erbjuder litteratur, tidningar och tidskrifter på flera språk vilket ger nyanlända och utrikesfödda möjlighet att

hålla kontakt med sitt modersmål. Biblioteken erbjuder dessutom medier på lättläst svenska. En person har under våren haft placering vid biblioteken som språkhjälper, på arabiska och kurdiska vilket varit uppskattat av besökarna. Flera personer på väg in i samhället har fått möjlighet att ha praktik/extratjänst vid biblioteket i Östhammar.

KoF är projektägare och deltar aktivt i styrgruppen för integrationsprojektet Föreningsmatchning. Projektet drivs i samverkan med Svenska Kyrkan i Östhammar och finansieras av Länsstyrelsen.

Syfte med projektet är att matcha nyanlända till befintliga föreningar med ledning av intresse och önskemål och genom det stärka språkinläringen, förståelsen för samhället och knytandet av nya kontakter.

KoF har under 2018 haft en filmregissör anställd i extratjänst som en del av integrations- och arbetsmarknadsprojektet Konsten att delta, ett samarbete mellan Region Uppsala, KRO och Arbetsförmedlingen. 60% av tjänsten utgörs av regissörens egna filmprojekt och 40% av olika filmprojekt inom SFI och för ungdomar på Gimo fritidsgård. Anställningen fortlöper under 2019.

På ungdomssidan arbetar KoF aktivt med att ungdomar ska integreras. Förvaltningen har deltagit i kommunens integrationsnätverk under året. Personal med utländskt ursprung har anställts på ungdomsgårdarna, varav en projektanställd (nämnd ovan) genomförde ett filmprojekt om att vara nyanländ.

Socialnämnden

I Socialnämndens uppdrag återfinns bland annat mottagande av ensamkommande barn och att bistå nyanlända utanför arbetsmarknaden

med stöd och hjälp till egen försörjning. Inflödet av ensamkommande barn har i stort sett upphört. Därmed så minskar antalet barn som Östhammars kommun har ansvar för i snabb takt. Detta skapar stora utmaningar i att anpassa verksamheten så att en effektiv och trivsamt boendesituation kan anordnas för kvarvarande.

Socialnämnden har under det gångna året arbetat med de strategiska områdena, språk och utbildning, som särskilt viktiga för en lyckad integration. På våra boenden erbjuds läxhjälp dagligen och ungdomarna uppmuntras att träna på att uttrycka sig på svenska i såväl tal som skrift. De erbjuds även samhällsinformation på månatliga gemensamma möten.

Tekniska kontoret

En viktig del för en bra integration i det svenska samhället är ett arbete. Möjligheterna för att göra praktik för att kunna arbeta extra och kanske få möjlighet till ett längre vikariat eller en tillsvidare anställning, är stora inom måltidsenheten. Under praktiken finns det stora möjligheter att öva det svenska språket i ord och skrift samt att lära sig en del av hantverket som köksbiträde. Under hösten 2018 har vi haft möjlighet att ta emot fler yrkes- och språkpraktikanter.

Arbetsmarknad och företagande

Barn- och utbildningsnämnden

Samhällsvecka, PRAO och studiebesök - grundskola.

Barn- och utbildningsförvaltningen har som mål att varje läsår anordna en Samhällsvecka för eleverna i åk 8. Syftet med veckan är att vi vill ge våra ungdomar möjlighet att se och

uppleva vad vår kommun kan erbjuda i form av utbildning, arbete och fritid. De ska få en inblick i vad ett bra lokalsamhälle och en attraktiv arbetsgivare är samt hur man kan vara med och utveckla vår kommun. De ska även få fundera kring olika yrkesval och vad som påverkar oss när vi väljer framtid. Skolutvecklingsenheten ansvarar för planering, innehåll och logistik för denna vecka. Utvärderingen av veckan visar att samtliga inblandade över lag är väldigt nöjda och att veckan fyller sitt syfte. Under vt 2018 genomfördes en utökad pilot med fler skolor.

För övrigt på grundskolan är studiebesök på företag vanligt, samt PRAO i åk 8 och 9.

Arbetsplatsförlagt lärande (apl)

På Bruksgymnasiet får eleven tillgång till spännande och utvecklande praktikplatser och ett arbetsplatsförlagt lärande som skapar kontakter för framtiden. Delar av kurser ges på apl för elever i årskurs 2 och 3.

Miljöpraktik

På de högskoleförberedande programmen sker inte något traditionellt arbetsplatsförlagt lärande i form av apl som Skolverket beskriver det. På Bruksgymnasiet har eleverna på ekonomi, natur och samhällsprogrammet haft miljöpraktik vilket bidragit till en starkare koppling mellan skolans mål och det omgivande samhället. Miljöpraktik erbjuds elever på externa företag, universitet samt inom kommunen på olika förvaltningar.

Samverkan och samarbete med näringsliv och högskola

Bruksgymnasiet samarbetar med näringsliv

och högskola. Bland annat har elever och lärare fältarbetat tillsammans med forskare från Stockholms Universitet på Islay i Skottland inför gymnasiearbetet. Ingenjörer utan Gränser har föreläst och hållit i "case" för ungdomar i syfte att få dem mer intresserade av ingenjörstudier och ingenjörsvrket.

Jobb- och utbildningsmessa/arbetsmarknadsdag

En halvdag kring arbetsmarknad anordnades av vuxenutbildningens och Bruksgymnasiets SYV-grupp i samarbete med arbetsförmedlingen, näringslivskontoret och andra aktörer där eleverna samt besökare fick möjlighet att möta framtidens utbildningar och arbetsgivare.

Bruksgymnasiet samarbetar sedan många år med Ung Företagsamhet (UF) och erbjuder en möjlighet att driva eget företag i utbildningssyfte som en del av gymnasiestudierna.

Vård- och omsorgscollege

Bruksgymnasiets och Vuxenutbildningens vårdutbildningar ingår i Vård- och omsorgscollege (VOC) som är en certifierad samverkan mellan arbetsgivare, fackliga organisationer och utbildningar. Syftet är att tillsammans skapa attraktiva och moderna verksamheter med hög kvalitet. Samverkan finns på lokal och regional nivå, och utgår från tio kvalitetskriterier.

Erasmus+ mobilitet yrkesutbildning

Bruksgymnasiet har sökt och blivit beviljade medel från Universitets och högskolerådet, Erasmus+ mobilitet yrkesutbildning. Det huvudsakliga målet med Erasmus+ mobilitet yrkesutbildning är att öka kompetens, yrkesskicklighet och anställningsbarhet för de som deltar samt att

höja intresset för yrkesutbildning. Tre yrkeslärare från Bruksgymnasiet besökte ADC College i London för att diskutera ett eventuellt framtida samarbete och för att besöka arbetsplatser där elever från HA, RL och VO eventuellt skulle komma att göra apl. Ansökan blev godkänd med vissa justeringar enligt våra önskemål och planer är att elever från våra tre program ska göra apl i Dublin. Projektet kommer att flytta fram projektperioden till läsåret 2019/20, men vi börjar förbereda eleverna redan i år.

Validering

Vuxenutbildningen har ett validerande uppdrag. I nuläget validerar verksamheten fem personer mot att bli undersköterskor. Bristen på utbildad arbetskraft inom flertalet områden gör att behovet av validering kommer att öka under 2019.

Utbildningskonceptet ETG

Bruksgymnasiets El- och energiprogram är ETG-partner där lärlingsutbildningen är integrerad i den 3-åriga gymnasieskolan vilket innebär att de som klarar utbildningen får ett yrkescertifikat. Det gör att de kan anställas som elektriker direkt efter studenten.

Yrkesvux

För att möta kommunens och samhällets utmaningar gällande anställningsbarhet inom flera bristyrken har vuxenutbildningen i samarbete med gymnasiet skapat en uppbyggnad och utbyggnad för yrkesvux på plats i Gimo. Idag utbildar vi undersköterskor, vårdbiträden, kockar och till hösten 2019 även installationselektriker. I planeringen finns även att kunna starta en barnskötarutbildning, ev. redan till hösten 2019.

YH-utbildning

Sedan höstern 2018 har Vuxenutbildningen en processteknisk utbildning inom yrkeshögskolan igång och i oktober 2019 planeras nästa start. Detta är en mycket kvalitativ utbildningsinsats som i hög grad leder till anställning inom utpekade bristyrken i regionen. I denna satsning har vi med oss flera av kommunens och regionens industrisektorer. YH-utbildningen ingår i Teknik College. Utbildningen arrangeras i samarbete med Gimo Utbildnings AB.

Kraft, Värme och Ventilationslaboratoriet

Vuxenutbildningen har ett uppdrag att driva Kraft, Värme och Ventilationslaboratoriet. För att kunna möta kundernas behov till ett rimligt pris har vuxenutbildningen satsat på att anställa en utbildad person för drift och utbildning i labbet. Tidigare köptes dessa tjänster in till en betydligt högre kostnad.

Forsmarks skola

Forsmarks skola ägs och drivs av Forsmarks Kraftgrupp AB (FKA) i entreprenadform med Östhammars kommun som huvudman. Forsmarks skolas huvuduppgift är att bedriva skolverksamhet för elever med en tydlig ambition att kopplingen till ägarens verksamhet ska vara stark. Det rör sig om högskoleförberedande program som även är anpassat till företagets och koncernens behov av arbetskraft. Forsmarks skola ingår i Teknik College.

Socialnämnden

Socialförvaltningen har deltagit i kommunens övergripande arbete med handlingsplanen från den arbetsmarknadspolitiska överenskommelsen mellan Arbetsförmedlingen och

Östhammars kommun. Utöver detta finns ett väl fungerande samarbete med försäkringskassan, arbetsförmedlingen och primärvården för att aktivt hjälpa personer som är beroende av försörjningsstöd till egen utkomst.

Under år 2018 har ca 40- 50 personer erbjudits arbete inom ramen för Samhalls uppdrag inom socialförvaltningen verksamheter.

Kultur- och Fritidsnämnden

Biblioteken har under 2018 kunnat erbjuda extratjänster, praktik, arbetsträning, PRAO och Operation dagsverke till personer i behov av arbetslivsträning. Dessutom har ett flertal vikariat ordnats åt studenter, arbetssökande och pensionärer.

Tekniska kontoret

Vi arbetar på flera nivåer och former för den lokala företagsutvecklingen i Östhammars kommun. Med upphandlingsenheten har vi olika möten med företagare om kommande upphandlingar och även riktade möten om en specifik upphandling. Tillsammans med företag i samverkan medverkar tekniska med information om vår verksamhet och vad vi kan göra för att förbättra företagsklimatet. Gata Fastighet tar även in när det finns möjligheter praktikanter för att prova på hur det är att jobba i en offentlig organisation. Måltidsenhetens mål har varit att möjliggöra för fler närproducenter att sälja livsmedel till vår kommun. Vi har från nov 2017 till april 2018 genomfört ett projekt med Roslagsmjölk. Detta projekt har varit ett led i dialogen för att öka vår förståelse för varandra. Allt, utifrån de krav vi ställer i upphandling och på de villkor den lokala producenten kan leverera. Tillsammans med upphandlarrepresentant

från lokal producent samt måltidsenheten har vi utvärderat projektet och diskuterat de krav eventuellt framtida samarbete ställer. Ytterligare uppföljnings- /dialogmöte planeras ske i mars 2019.

Tillsammans Östhammar har haft pågående projekt under hela 2018. Projektet drivs av Enheten för arbete och sysselsättning men medfinansieras till hälften av Arbetsförmedlingen. Projektet har arbetat med både nyanlända och ungdomar med funktionsvariationer. Samtliga i projektet blev erbjudna en praktikplats och ett flertal fick även anställningar.

Ekologisk hållbarhet

Ett ekologisk hållbart samhälle utvecklas med vetenskapen om hur vi tar hänsyn till resurser och naturens kapital. För Östhammars kommun har vi beslutat att vårt handlande ska utgå från;

Planetära gränser Vi ska förhålla oss till att naturens förmåga att producera varor och tjänster sätter gränserna för hur vi kan ta resurser i anspråk samt ta hänsyn till en rättvis fördelning av dessa. Vi inser att ekosystemtjänster är en viktig del av samhällsekonomin.

Försiktighetsprincipen Det är ofta svårt att identifiera fullständiga konsekvenser av vårt handlande. Vi ska därför förebygga både tänkbara och möjliga skador och försämringar för människors hälsa eller miljön.

Resurshushållning Vi ska i våra beslut ta hänsyn till vilka resurser som tas i anspråk och minska användningen av naturresurserna. Kommunen ska i sitt arbete minska användningen av material och naturresurser, effektivisera energianvändningen och minska påverkan

på naturmiljöer.

Kretsloppsprincipen Det som utvinns ur naturen ska på ett uthålligt sätt kunna användas, återanvändas, återvinnas som material eller energi, eller slutligt omhändertas med minsta möjliga resursförbrukning och utan att naturen skadas.

I syfte att bevara och utveckla goda miljöer för både människa, växter och djur nu och i framtiden ska vi ta hänsyn till natur- och kulturvärden samt värden för friluftsliv och folkhälsa. Kommunen ska skapa fysiska och sociala förutsättningar för miljöanpassat beteende och ha miljökrav som aktivt instrument i alla upphandlingar och inköp. Denna text är hämtad ur kommunens hållbarhetspolicy, där delen för ekologisk hållbarhet antogs av kommunfullmäktige hösten 2016.

För att bevara och utveckla goda miljöer för både människa, växter och djur nu och i framtiden ska vi ta hänsyn till natur- och kulturvärden samt värden för friluftsliv och folkhälsa. Kommunen ska skapa fysiska och sociala förutsättningar för miljöanpassat beteende och ha miljökrav som aktivt instrument i alla upphandlingar och inköp. Denna text är hämtad ur kommunens hållbarhetspolicy, där delen för ekologisk hållbarhet antogs av kommunfullmäktige hösten 2016.

Vattenkvalitet (kust, sjöar, vattendrag och grundvatten)

Inom området friskare vatten ska kommunen fokusera på att minska utsläpp av övergödande ämnen, åtgärder för att förbättra vattenkvaliteten i våra sjöar, vattendrag och kustvatten, arbeta aktivt med vattenfrågan i strategisk planering

och detaljplanering samt tillgängliggöra kommunens vatten för boende och besökare.

Dricksvatten och spillvatten

Vatten är en viktig del i den strategiska planeringen och utvecklingen av kommunen, i form av vattentillgång/ dricksvatten som tillväxtfaktor, behovet av genomtänkta vatten- och avloppslösningar och inte minst vattenmiljöer som en viktig kvalitet för boende och besökare.

Under 2018 har kommunen satsat på att tillsammans med Gästrike vatten öka kunskapen om vårt grundvatten, våra dricksvattentäkter och möjligheter att utveckla kommunen med planering för framtiden. Efter ett antal gemensamma workshops och utredningsarbete togs en Vattenförsörjningsplan fram under året. Kommunen deltar också i arbetet med att ta fram en regional vattenförsörjningsplan. Under året påbörjades en utredning kring möjligheterna att dra en vattenledning från Örbyhus till Alunda och inleda ett samarbete med Tierps kommun för att stärka robustheten och tillgången i dricksvattenförsörjningen. Östhammar Direkt hjälper löpande kunder att komma i kontakt med Gästrike vatten om de vänt sig till kommunen.

Östhammars kommun beviljar inte stöd till arrangemang som riskerar att påverka vattenkvaliteten i kommunen negativt. Ett exempel på det är att hänsyn måste tas till grundvattennivån under vintern när många önskar spola is, fylla pooler, använda vatten till bevattning av anläggningar, parker etc. Under 2018 har flera av kommunens förvaltningar uppmärksammat frågan och börja arbeta på alternativa lösningar, både för kommunala verksamheter och föreningsdrivna anläggningar.

Den torra sommaren gjorde att frågan om dricksvatten kom upp högt på agendan och det krävdes gemensamma insatser från alla invånare, besökare och företag att spara så mycket vatten som möjligt, både det kommunala och det enskilda vattnet. Kommunikationsenheten bistod Gästrike Vatten med spridning av information om kommunens vattenläge vid vattenbristen under försommaren och sommaren 2018. Det var tydligt att många minskade sitt vattenuttag vilket hjälpte situationen något. Under vintern är dock fortfarande grundvattennivåerna låga. Utmaningen i Östhammars kommun är att grundvattenmagasinen är små. Sommarens torka märktes också på sjöar och vattendrag, där vattennivåerna var lägre än normalt.

Gällande enskilda avloppslösningar ställer kommunen krav på system som anpassas till känsligheten i recipienten. Kraven kan innefatta slutna tankar, gemensamhetsanläggningar och snålspolande toaletter.

I detaljplaner och översiktsplaner måste kommunen se till att inte vattenkvaliteten påverkas negativt av expoatering. Det gör vi genom att kräva provpumpning efter dricksvatten i känsliga områden, att göra vatten-/avlopps- och dagvattenutredningar. Som en följd av resultatet från utredningarna kan detaljplaner anpassas så att vattenkvaliteten i recipienten inte ska påverkas negativt.

Minskad övergödning och bättre vattenkvalitet

En av kommunens stora utmaningar i arbetet för ett friskare vatten är att minska övergödningen. Både sjöar och kustvatten har näringshalter som inte klassas som god status enligt vattendirektivet. Vissa områden kan också ha föroreningar i sedimenten.

Östhammars kommun har under 2018 fokuserat på två områden som uppvisar effekter på övergödning; Östhammarsfjärden/Granfjärden samt Fyris östra källor/området runt Österbybruk och Dannemorasjön. Inom uppdraget att jobba med Fyris Östra källor har tekniska förvaltningen påbörjat en hydraulisk modell över sjöar och vattendrag runt Österbybruk för att skapa ett verktyg där vattenhushållningen i vattensystemet kan studeras. Syftet är att se hur vattentillgången påverkas av regleringen av sjöarna, samt vilken påverkan de ger ifall Dannemora sjön skulle höjas. Vi har tillsammans med Vattenrådet i området åkt på gemensamt studiebesök till Linköpings kommun för att lära oss hur de arbetat med att restaurera tätortsnära sjöar och våtmarker. I arbetet har vi nära kontakt med Fyrisåns vattenförbund och Uppsala kommun. Arbetet fortgår under 2019.

Under 2018 inleddes ett samarbete med stiftelsen BalticSea2020 kring Granfjärden. I april/maj sattes med byalagens/samfälligheternas tillstånd en försöksstation ut i Granfjärden. Det är ett så kallat inneslutningsförsök där man testar om det är möjligt att binda fosfor med järn för att minska övergödning från sedimenten. Det är en liknande metod som används i många sjöar och även använts i Björnöfjärden på Värmdö, men då med aluminium som bindare. Baserat på Granfjärdens kemi och morfometri kan järn vara ett alternativ. Försöket fortgår under 2019. Kommunen har också startat ett samarbetsprojekt med Gästrike Vatten AB gällande Karö våtmark där rening i Östhammarsfjärden är en viktig parameter, men även grundvattenförutsättningar och rekreativomöjligheter vid våtmark belyses. Tillsammans söktes bidrag från Lokala naturvårdsmedel, där delar av dem beviljats under början av 2019.

En solig dag i slutet av maj genomfördes Östhammarsfjärdens dag vid Krutudden med ca 120 skolbarn i årskurs 4-6 och allmänhet, som alla fick lära sig om fisk, vattenkvalitet, enskilda avlopp, fåglar med mer som har med fjärdarnas vattenkvalitet att göra.

Under 2018 har kommunen fortsatt arbetet med att inventera enskilda avlopp med fokus längs kusten. Även lantbrukstillsynen prioriteras utifrån områden med sämre vattenkvalitet. Ett av kommunens mål är att en större andel av nya vattentoaletter ska ha kretsloppslösning. Detta följs upp genom vilka avloppstillstånd som ges. Under 2018 hade en mindre andel av tillstånden kretsloppslösning än 2017. Målet är 75 %, vilket gör att målet inte nåtts och att det behöver sättas in ytterligare insatser för att få fler kretsloppslösningar. Orsaken till den långsamma ökningen i områden med hög skydds nivå bedöms vara att det för sluten tank krävs snålspolande toalett, vilket ännu kan uppfattas som en ovan teknisk lösning. Detta trots att minireningsverk är en dyrare lösning vid nybyggnation.

Utvecklingsprojekt och samarbeten med andra aktörer

Flera utvecklingsprojekt drivs inom vattenområdet och kommunen är aktiv i att söka medel för att i samverkan arbeta för friskare vatten. Under 2018 har projekten främst varit kopplade till Fyris östra källor, Östhammarsfjärden/Granfjärden och kunskapshöjande åtgärder om vatten. Upplandsstiftelsen ansökte tillsammans med Östhammars kommun medel för att restaurera Lortfjärden utanför Öregrund. ansökan blev beviljad och under senhösten inleddes arbetet med att fräsa och röja i och kring fjärden, med syfte att öppna upp landskapet och vattenspegeln och förbättra området för fisklek.

Ett flerårigt projekt som handlar om utveckling och planering av kust och skärgård avslutades under 2018. Resultatet från projektet har utmynnat i ett antal noder längs kusten som kan utvecklas för besöksnäring och turism, men också i ett underlag för bedömning av naturvärden i grunda vikar. Som ett resultat från projektet har kommunens beviljats medel från regionstyrelsen för att utveckla tillgänglighet vid Äpskärs på södra Gräsö, som en av moderna längs kusten.

Kommunen är medlem i Svealands kustvattenvårdsförbund, Fyrisåns vattenförbund, organisationen Mälaren en sjö för miljoner och samarbetar inom länets vattenvårdsgrupp med grannkommuner, Upplandsstiftelsen, Uppsala universitet, SLU, Länsstyrelsen, region Uppsala med fler regionala aktörer.

Naturvård och friluftsliv

Östhammars kommun har som målsättning att arbeta med naturvård både för att bevara och utveckla biologisk mångfald och som en viktig del av stadsplanering, rekreation och friluftsliv.

Grönstruktur i planeringen

Under året har en omfattande inventering av kommunens mark gällande naturvärden och friluftsvärden avslutats. Kommunen har genom bidra från Lokala naturvårdsmedel givit Upplandsstiftelsen i uppdrag att inventera all kommunal tätortsnära mark. Syftet med detta är att få ett planeringsunderlag och i tidigare skede kunna avgöra vilka områden som är lämpliga att bevara och utveckla som naturmark, park och friluftsområden, och vilka områden som är lämpliga att bebyggas.

För områden som ska detaljplaneras är naturvärdesinventeringar ett viktigt underlag. Under de senaste åren har planenheten tillsammans med miljöskunnig utarbetat en rutin för att handla upp, tolka och omsätta resultatet från dessa inventeringar av naturvärden in i planarbetet, med möjlighet att anpassa planer så att växter, djur och miljöer bevaras men så att områden också kan bebyggas med bostäder med tillgång till tätortsnära natur.

Under hösten påbörjades ett arbete med att inventera naturområden som används av skola och förskola. Arbetet inleddes i Östhammar inkl Snesslinge, Öregrund och på Gräsö. Syftet är att få en samlad bild av områden som används för pedagogik och lek och som kan utvecklas så att skolor och förskolor får tillgång till platser och miljöer som kan användas i undervisningen.

Tillgängliggörande av natur

Östhammars kommun samarbetar med lokala föreningar och Upplandsstiftelsen i både naturvårds- och friluftslivsfrågor. Kultur och Fritidsförvaltningen har ett stort uppdrag att stärka förenings- och friluftsliv, miljöskunnig har ett stort uppdrag i att söka medel och utveckla naturvärden i kommunen och Tekniska förvaltningen har ett stort uppdrag i att sköta natur och markinnehav.

Tekniska förvaltningen har i sitt uppdrag att vårda skog och mark som är i kommunalt ägande, det innebär att upprätta skogsvårdsplaner för att omhand skog i rätt tid och skapa miljöer för friluftsliv. På uppdrag av Kultur- och fritidsförvaltningen utför tekniska förvaltningen förbättringar vid befintliga friluftsområden och anlägger nytt. Under 2018 har ett samarbetsprojekt mellan förvaltningarna påbörjats i att skriva

gemensamma skötselplaner för kommunens friluftsbad inklusive omgivande natur- och friluftsområden. Syftet är att se till att flera aspekter tas med i löpande skötsel och utveckling.

Under 2018 har kommunen deltagit i EU:s Central Baltic-projekt S:t Olav Waterway, världens första pilgrimsled över havet. Den del av rutten som kommer att gå genom Östhammars kommun kallas Vikingaleden och an knyter befintliga Upplandsleden från Grisslehamn. Projektet leds av Åbo Akademi och KoF sitter med i styrgruppen. Invigning av leden sker i Maj-Juni 2019.

Kultur och Fritidsförvaltningen delar årligen ut stöd i olika former till föreningar som på olika sätt verkar inom friluftslivet. Under loven och även under övriga året genomförs uteaktiviteter på fritidsgårdarna. Kommunen har inom flera områden också samarbeten med Upplandsstiftelsen, bland annat genom arbetet med Smultroställen som syftar till att kartlägga särskilt fina områden att vistas i i naturen. I augusti 2018 genomfördes Lokala naturvårdens dag i samverkan med Upplandsstiftelsen och ideella föreningar, både i Tallparken/Yttre Hummel-fjärd och vid Gimodamman/Upplandsleden.

Kommunens natur och koppling till livsmedel

Östhammars kommun har som mål att 25 % av inköpta livsmedel ska vara ekologiska. Många kommuner har en högre målsättning. Målet är dock för kommunen satt i den nivån för att parallellt arbeta med att öka andelen närproducerade livsmedel, som inte alltid är ekologiska. Måltidsenhetens mål har varit att möjliggöra för fler närproducenter att sälja livsmedel till vår kommun. Från november 2017 till och med april 2018 har kommunen genomfört ett projekt med

Roslagsmjölk. Detta projekt har varit ett led i dialogen för att öka vår förståelse för varandra. Allt, utifrån de krav vi ställer i upphandling och på de villkor den lokala producenten kan leverera. Tillsammans med upphandlar, representant från lokal producent samt måltidsenheten har vi utvärderat projektet och diskuterat de krav evn.framtida samarbete ställer. Ytterligare uppföljnings- /dialogmöte planeras ske i mars 2019.

Utifrån Östhammar kommuns livsmedelspolicy har vi endast delvis nått våra inriktningsmål. Vi har genom att ställa de krav på livsmedel, som är jämbördiga med de djurskydds krav som ställs i Sverige, ökat andelen svenska livsmedel. Vi har ännu ej nått intentionen att öka andelen närproducerade livsmedel. Detta trots goda ambitioner hos både upphandlings- och måltidsenheten men vi behöver genom dialog med närproducenter strukturera och analysera hur vi ska upphandla för nå det politiska målet. Genom årliga möten med gröna näringar arrangerade av kommunen och Företag i samverkan, hoppas vi få ytterligare underlag för att kunna öka andelen närproducerade livsmedel.

Samarbeten med andra aktörer

Stora delar av kommunens naturvårdsarbete innefattar samarbete med andra aktörer. Det starkaste samarbetet har kommunen med Upplandsstiftelsen/region Uppsala och lokala föreningar. I övrigt ingår kommunen i den regionala Gröna gruppen med grannkommuner, universitet, Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen. Kommunen ingår också i flera friluftsgupper med föreningslivet och större markägare, samt är en part i stiftelsen Gräsöfonden

Energi och klimat

Kommunens energi- och klimatarbete syftar till att minska vår organisations utsläpp av klimatpåverkande gaser genom att minska och effektivisera vår energianvändning samt genom att styra om mot förnybara energikällor. Kommunen arbetar även, främst genom energi- och klimatrådgivningen, utåtriktat mot företag, organisationen och privatpersoner i samma syfte.

Lokaler och verksamheter

I varje projekt som tekniska förvaltningen genomför tittar man även på vad som kan göras för att energieffektivisera fastigheten men även att material och system väljs som påverkar miljö så lite som möjligt. Energikonverteringar har gjorts på Alunda brandstation från elpanna till värmepump. Pålkällan har konverterats från elpanna till fjärrvärme. Vid renoveringen av biblioteket i Österbybruks nya lokaler har värmesystemet setts över och nytt radiatorsystem har dragits in. Fönstren har också förbättrats avsevärt. Den sammantagna målsättningen att minska energianvändningen per m² lokalyta med 20 % 2014-2018 har dock ej kunnat nås, vilket framöver måste analyseras.

Under 2016 togs nya miljömål, med bl.a. en målsättning om fler solcellsinstallationer på kommunägda fastigheter. Nu har vi en installerad effekt på 53 kW fördelat på två byggnader, kommunhuset sedan tidigare samt ny solcellsinstallation på Alma förskola som färdigställdes under 2018. En utredning om var vi kan placera fler solceller på våra fastigheter har slutförts med en flerårsplan som nu ligger för politiskt beslut 2019. Sedan flera år tillbaka är all el som kommunen köper in för vår verksamhet utestående Bra Miljöval-märkt el. De anläggningar kultur och fritidsförvaltningen förfogar över

har under året uppdaterats på flera sätt för att minska klimatpåverkan. Arbete med att se över fler anläggningar, t ex ishallar, pågår. Medarbetarna väljer i första hand att åka kommunalt. På biblioteken finns information kring energi- och klimatfrågor.

Måltidsenheten har arbetat fram en modell för minska svinnet kallad "Östhammar modellen" som är en modell för hur vi kan påverka och åtgärda matsvinn i vår verksamhet.

Transporter

Östhammars kommun arbetar för att minska klimatbelastningen från våra transporter och har 2018 ca: 40 elbilar och laddhybrider, med ambitionen att byta ut samtliga fossilbränsle drivna bilar när marknaden kan erbjuda fungerande alternativ. I kommunens bilpool är nu 5 av 7 fordon laddbara. Östhammar Direkt hjälper tjänstemännen med att ge service vid utlåning av dessa och vara behjälpliga vid problem och osäkerheter som kan uppstå när man är ovan att köra elfordon. Satsningen på elbilar i poolen har mottagits väl och med utbyggnad av laddare för övriga verksamheter kan denna satsning på sikt ge kraftigt minskade CO₂-utsläpp. Vi ser också för första gången en minskning av totala utsläpp från kommunen tjänstebilar, från 438 ton 2017 till 394 ton 2018. För att öka intresset också bland allmänheten erbjuder vi provkörning av kommunens elbilar.

För att minska växthusgasutsläppen från våra resor krävs förutom satsningen som görs på elfordon att vi i hela organisationen har ytterligare fokus på att ersätta tjänsteresor med bil med kollektiva färdmedel. En ny resepolicy med riktlinjer kring hur vi reser har tagits fram och antogs av kommunfullmäktige 2018. För att öka

kännedomen om denna har även in informationsfilm gjorts. Under året har kommunen tillsammans med UL genomfört en resvaneundersökning bland anställda och vi har även erbjudit anställda som bilpendlar att kostnadsfritt prova på att resa kollektivt under en månad, att bli så kallad testresenär. Detta har tidigare fallit väl ut, 2018 års aktivitet är inte utvärderad ännu. Kommunen har också färdigställt ny gång- och cykelväg i Gimo och arbetat med trafiksäkerhetshöjande åtgärder för oskyddade trafikanter på flera tätorter samt säkerhets- och tillgänglighetsåtgärder för busspåstigningsplatser.

Utåtriktad verksamhet

Även under 2018 har Östhammars kommun arbetat mycket med informationsinsatser inom solenergi. Vi har sett ett kraftigt ökat intresse och rådfrågningar till energi- och klimatrådgivningen kring dessa frågor. Det finns målsättningar nationellt för solceller och vi deltar i Insatsprojekt solel som leds av Energimyndigheten där syftet är att få till fler investeringar i solcellsanläggningar bland företag, föreningar och allmänhet. Positivt är att vi nu i kommunen har två lokala leverantörer av solcellsprodukter.

Under året har vi även ordnat studiebesök, föreläsningar, visat kommunkontorets egen solcellsanläggning och deltagit som utställare på Svenska solelmässan i Uppsala. Vi har också fokuserat på att sprida information på välbesökta evenemang som Albrektsmässan, Fallens dag men även Framtidsveckan där vi visat solceller och berättat om förutsättningarna, men också erbjudit provkörning av kommunens elbilar, i syfte att få fler att satsa på fossilfria fordon. I slutet av mars hölls den världsomspännande klimatmanifestationen Earth Hour. Östhammars kommun stödde manifestationen bl.a.

genom en tävling där klasser och förskoleavdelningar i kommunen deltog med olika aktiviteter. Klasserna arbetade bl.a. med WWF:s material och funderade kring hur man kan göra för att minska energianvändningen och utsläppen av klimatpåverkande gaser. Klasserna som engagerade sig deltog i utlottningen av 10 priser á 1000 kr att användas på valfritt sätt av klassen.

Under 2018 har kommunen instiftat ett miljöpris för föreningar, företag och invånare som gjort insatser för miljö och klimat. Detta första år vann gruppen Klimatvrålarna för sitt engagemang i klimatfrågan.

Kemikalier och hälsa

Arbetet med att minska kemikaliehantering är ett omfattande område som kräver både internationella och nationella krav och lagar för att vi ska kunna hantera alla kemikalier som finns i vårt samhälle. Men i det lokala kan vi arbeta med de områden vi har rådighet över, och Östhammars kommun har därför valt att fokusera på några områden.

Giftfri skola och förskola

Östhammars kommun har tagit fram en handlingsplan för giftfri förskola, som nu används på samtliga förskolor. Syftet är att minska riskerna för våra barn att utsättas för onödiga kemikalier i sin vardag på förskolan. Åtgärderna omfattar utbyte av vissa produkter och säkrade material vid renovering och nybyggnation. Kommunfullmäktige har också satt upp mål att motsvarande inventering ska påbörjas i skolor. Detta arbete har påbörjats under 2018 med syfte att även skolmiljöerna ska vara sundare och friskare för våra barn.

Tekniska förvaltningen har i samarbete med

förskolorna i Östhammar kommun målsättningar för att minska användningen av plast i våra förskolekök. I arbetet med att ta fram målsättningar och tidsplaner för minskning och/eller utslussning av vissa material/redskap har samtliga kockar på förskoleenheterna medverkat. Arbetet har medvetandegjort kockarna som arbetar med ständiga utvärderingar och förbättringar i sitt arbete.

Ekologiska livsmedel och mer närproducerat

Andelen ekologiska livsmedel inom kommunal verksamhet ska vara 25 % enligt kommunfullmäktiges mål. Redan under 2017 nåddes målet och målet för 2018 har varit att hålla den nivån genom avrop och krav i nya upphandlingar. Kommunen arbetar parallellt med att ge större möjligheter för lokala livsmedelsproducenter att lägga anbud till kommunens upphandling av livsmedel. Då ligger fokus på lokala naturvärden, minskade transporter och om möjligt, även ekologiska livsmedel som är lokalt producerade.

Kemikaliekrav i upphandling och inköp

Kommunfullmäktige har som mål att all material och inredning ska vara giffri vid inköp. Särskilt fokus läggs på förskola och skola. Under 2018 har tjänstemän från kommunen deltagit i en kompetensutveckling arrangerad av Kemikalieinspektionen och Upphandlings-

myndigheten för att utveckla metoderna att ställa relevanta miljökrav i upphandlingar med fokus på plast. I flera upphandlingar under 2018 har kommunen ställt miljökrav. Den nya upphandlingsorganisationen inom kommunen kommer också arbeta med metodutveckling för att kunna göra bättre uppföljningar av inköp och upphandlingar, en av grundförutsättningarna för att se till att våra kemikalie- och andra miljökrav på upphandlingar gör nytta och efterlevs.

I alla vår nybyggnadsprojekt bygger vi enligt Sweden Green Building Council certifiering miljöklass silver, som Tekniska förvaltningen anser är en rimlig nivå utifrån miljö och kostnadseffektivitet. Stadenhetens målsättning är att minska kemikalier inom kommunens verksamhetslokaler, det innebär att kemikalier endast används där andra alternativ inte finns att tillgå och under 2018 har kemikalieförbrukningen minska avsevärt.

Samarbeten med andra aktörer

Kommunen deltar i Uppsala kemikalienätverk tillsammans med region Uppsala, länets övriga kommuner och Länsstyrelsen, i syfte att samverka och öka kompetensen inom kemikalieområdet och arbeta med gemensamma fokusområden.

STYRTAL BESLUTADE AV FULLMÄKTIGE

	Basår 2014	År 2017	År 2018	Mål 2018
Andel av befolkningen som är ansluten till kommunens allmänna spillvattenförande ledningsnät	68%	66%	65%	71%

Flera utbyggnader av det kommunala ledningsnätet är på gång för att kunna ansluta nya detaljplanerade områden i både Östhammar och Alunda, men under 2018 har fokus legat på att ta fram underlag för dricksvattenförsörjningen genom en kommunal Vattenförsörjningsplan. Denna kommer tillsammans med VA-plan vara en viktig del i att prioritera områden för utbyggnad av kommunalt vatten och avlopp.

Rening av kväve genom Karö våtmark	0%	40%	40%	50%
------------------------------------	----	-----	-----	-----

Under 2013-2015 anlades en teknisk våtmark i området. I projekteringen ingick också beskrivning av en kompletterande naturnära våtmark som en viktig del i helheten för att skapa ytterligare vattenrening och så många mervärden som möjligt gällande biologisk mångfald och rekreation men även hålla vatten kvar i landskapet. Utifrån de mätningar som görs i fjärden utanför utloppet idag, beräknas ca 40 % av kvävet i utgående vatten från Östhammars reningsverk renas genom våtmarken. Vi har under början av 2019 fått beviljat Lokalt naturvårdsbidrag för att anlägga en provtagningsstation för att kunna mäta resultatet med högre precision.

Andel av nya avloppstillstånd med vattentoalett som har kretslopps-lösning	50%	39%	23%	75%
--	-----	-----	-----	-----

Andelen av nya avloppstillstånd med vattentoalett som har kretsloppslösning fortsätter att minska. Från Bygg- och Miljönämndes sida har åtgärder vidtagits i form av avgiftsreducering för vattentoalett som har kretsloppslösning. Det har dock inte haft någon påverkan. Inom normal skyddsnivå är det naturligt att kunderna hellre väljer infiltrationsanläggningar eftersom dessa anses vara de enklaste och billigaste lösningarna. Inom hög skyddsnivå brukar valet stå mellan slutna tank i kombination med en BDT-anläggning (hanterar gråvatten), eller ett minireningsverk. Allt fler väljer det senare alternativet.

Nämnden kan ännu inte ställa krav på kretsloppslösning eftersom hygieniseringsanläggningen för slam från slutna tankar ännu inte är i drift. Många av de avlopp som anlagts under året har gjorts efter att det gamla avloppet utdömts i samband med avloppsinventering. Många fastighetsägare tycker att det är krångligt att installera slutna tank i befintliga hus eftersom det kväver dels toalettbyte, dels separata rör ut ur huset vilket kan innebära ingrepp i husgrunden. Man väljer då gärna ett minireningsverk så att inga förändringar behöver göras i huset.

Andel kommunala vattentäkter med skyddsområde	45 %	50 %	50 %	100 %
---	------	------	------	-------

Gästrike vatten och Östhammars kommun har under året arbetat fram en vattenförsörjningsplan. Som en resultat av det arbetet pågår en prioritering kring vilka av vattenskyddsområdena som inte har skydd eller gamla skydd, som ska ligga först på tur för utarbetande av skyddsområde.

Energianvändning i kommunens lokaler	192kwh / m2	250kwh/ m2	-20 %
--------------------------------------	-------------	------------	-------

Från 2014 påbörjades det en sänkning av energianvändningen med att ändra på drifttider på ventilationen och att i vissa fall stänga av nattetid. I en del verksamhetslokaler sänktes även temperaturer för att med det spara på energi. Effekten av dessa åtgärder blev väldigt dåliga arbetsmiljöer och negativa effekter på huset. Idag har vi gått tillbaka till normala driftinställningar för att få bra arbetsmiljöer men med en öka energianvändning. Idag arbetar vi med andra insatser för att sänka energiförbrukningen med att byta värmesystem, byta fönster, belysning mm. Energianvändningen måste även ta hänsyn till arbetsmiljöer och förutsättningen i en fastighet att sänka energiförbrukningen.

STYRTAL BESLUTADE AV FULLMÄKTIGE				
	Basår 2014	År 2017	År 2018	Mål 2018
Andel kommunala vattentäkter med aktuella skyddsföreskrifter, efter 1980	20 %	6 %	6 %	100 %
Gästrike vatten och Östhammars kommun har under året arbetat fram en vattenförsörjningsplan. Som en resultat av det arbetet pågår en prioritering kring vilka av vattenskyddsområdena som inte har skydd eller gamla skydd, som ska ligga först på tur för utarbetande av skyddsområde				
Utsläpp av växthusgaser från tjänsteresor med bil totalt	412 ton CO2- ekv	438 ton CO2- ekv	394 ton CO2-ekv	-20 %
Vi har under perioden 2014-2018 ej minskat med 20% men med 4,5 %. Glädjande är att 2018 är första året vi kan se en tydlig minskning. Anledningen bedömer vi är en kombination av att vi inlett en övergång till elbilar och laddhybrider i kombination med ny resepolicy som tydliggör att vi ska resa mer kollektivt i tjänsten.				
Area installerade solceller för elproduktion i kommunens drift	70 m2	70 m2	320 m2	500 m2
Målsättningen 500 m2 har ej nåtts, utfallet blev 320 m2 eller 53 kW installerat effekt. Flerårsplan för utökning av antalet solcellsanläggningar på kommunala byggnader har dock tagits fram under 2018, för antagande under 2019.				
Skötselplaner/ skydd av naturområden vid skolor	0 st	0 st	0 st	5 st
Under 2018 har en inventering inletts av vilka naturområden som används av kommunens skolor och förskolor. Under 2018 färdigställdes också arbetet med en grönstrukturplan som beskriver naturvärden och friluftsvärden samt skötselplaner på kommunalägd mark i alla fem större tätorter. Arbetet har bedrivits genom ett Lokalt Naturvårdsprojekt i samverkan mellan Östhammars kommun och Upplandsstiftelsen. Det finns ännu inga färdiga skötselplaner för dessa områden kopplat till värden och hur de används, men båda dessa inventeringar ger en god grund för att upprätta så kallade skolskogar, det vill säga områden som bör bevaras och skötas med syfte att fungera som en utvidgning av skolgårdar för pedagogik och lek, samt fungera som friluftsområden för allmänheten. Trots att skötselplaner inte upprättats bedömer vi att en viktig del av grunderna för målet är uppnått.				
Andel förskolor med påbörjad kartläggning av material och inredning	0%	100%	100%	50%
Handlingsplanen följs och checklista används för utfasning för en giftfri förskola. Barn- och utbildningsförvaltningen samarbetar med tekniska förvaltningen, måltidsenheten och lokalvård deltar i arbetet. Förvaltningen har skrivit ett funktionsprogram för när vi ska bygga nya förskolor eller renovera, hur det ska gå till när det gäller till exempel materialval. Personalen fasar ut materiel allteftersom.				
Andel förskolor med påbörjad kartläggning av material och inredning	0%	0%	20%	20%
Vi har under året påbörjat kartläggningen och kommer att skriva ihop dokumentet handlingsplan giftfri förskola med giftfri skola. Handlingsplanen beräknas vara färdig första kvartalet 2019				
Andel av material och inredning som är giftfri vid inköp	0%	-	-	100 %
Styrtalet är mycket svårt att följa upp. En bedömning är att vi ställer miljökrav i 20-50 % av upphandlingar och inköp, men vi använder i flera fall också oss av Kommentus, där miljökrav redan ställt. Arbetet inom giftfri förskola och ekologisk mat samt miljöklass silver i byggnationer ligger alla i linje med styrtalet. Innan den nya upphandlingsenheten hunnit arbeta fram metoder för uppföljning av krav i upphandlingar kommer vi ha svårt att mäta denna typ av styrtalet.				
Andel ekologiska livsmedel	0 %	25%	29%	100 %
Inköp ekologiska livsmedel är mätt i svenska kronor. Resultatet har viss påverkan från beslutet om att enbart svenska köttprodukter skulle handlas upp under hösten, eftersom en del av de upphandlade svenska produkterna var även ekologiska vilket ökade andelen både svenskt och ekologiskt.				

Resultaträkning

mnkr		Kommunen 2017	Kommunen 2018	Koncernen 2017	Koncernen 2018
VERKSAMHETENS NETTOKOSTNADER					
Verksamhetens intäkter	Not 1	350,1	317,7	524,4	518,9
Verksamhetens kostnader	Not 2	-1 465,2	-1 489,9	-1 573,8	-1 622,1
Avskrivningar	Not 3	-59,8	-62,2	-96,3	-102,4
Summa verksamhetens nettokostnader		-1 175,0	-1 234,3	-1 145,7	-1 205,7
SKATTEINTÄKTER MM					
Skatteintäkter	Not 4	1 026,8	1 029,5	1 026,8	1 029,5
Generella Statsbidrag o utjämning	Not 5	171,0	204,7	171,0	204,7
Finansiella intäkter	Not 6	1,6	2,1	1,7	1,1
Finansiella kostnader	Not 7	-1,0	-0,9	-9,1	-7,8
Summa skatteintäkter mm		1 198,4	1 235,4	1 190,4	1 227,5
Resultat före extraordnina poster och skatter		23,5	1,1	44,8	21,8
Extraordinära poster		0,0	0,0	0,0	0,0
Bokslutsdispositioner	Not 8	0,0	0,0	0,0	0,0
Skatter	Not 8	0,0	0,0	-7,9	-0,4
Summa extraordinära poster mm		0,0	0,0	-7,9	-0,4
ÅRETS RESULTAT		23,5	1,1	36,9	21,5

Kassaflödesanalys

mnkr		Kommunen 2017	Kommunen 2018	Koncernen 2017	Koncernen 2018
DEN LÖPANDEVERKSAMHETEN					
Årets resultat		23,5	1,1	36,9	21,5
Ökning (+) /minskning (-) av avsättningar	Not 17	0,4	0,4	6,4	-4,9
Rearesultat avyttring av anläggningstillgångar		0,0	-3,0	0,0	0,0
Justering för bokslutsdispositioner o skatt	Not 8	0,0	0,0	-7,9	-0,4
Koncernmässig justering		0,0	1,1	0,0	0,0
Justering för av- och nedskrivningar	Not 3	59,8	62,2	96,3	102,4
Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital		83,7	61,8	131,7	118,7
Ökning (-)/minskning (+) kortfristiga fordringar	Not 14	25,1	11,4	-13,1	1,4
Ökning (-)/minskning (+) förråd mm	Not 13	0,0	0,1	0,0	0,1
Ökning (+)/minskning (-) kortfristiga skulder	Not 19	36,5	-17,3	10,9	103,2
Medel från den löpande verksamheten		145,3	55,9	129,5	223,4
INVESTERINGSVERKSAMHETEN					
Förvärv av immateriella anläggningstillgångar	Not 9	-12,0	-2,2	-12,0	-2,2
Förvärv av materiella anläggningstillgångar	Not 10,11	-114,7	-134,2	-360,8	-196,1
Förvärv av finansiella anläggningstillgångar	Not 12	-30,1	-11,2	-10,0	-11,3
Försäljning av materiella anläggningstillgångar	Not 10,11	166,9	0,0	171,2	
Försäljning av finansiella anläggningstillgångar	Not 12	0,0	0,0	0,0	0,0
Omfört till omsättningstillgångar (expl.fastighet,tomt)	Not 13	0,0	0,0	0,0	0,0
Medel från investeringsverksamheten		10,1	-147,6	-211,6	-209,6
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN					
Ökning (+)/minskning (-) av övriga långfristiga skulder	Not 18	-24,1	-3,9	241,3	-103,5
Ökning (-)/minskning (+) av långfristiga fordringar		0,0	0,0	0,0	0,0
Medel från finansieringsverksamheten		-24,1	-3,9	241,3	-103,5
ÅRETS KASSAFLÖDE	Not 15	131,3	-95,7	159,2	-89,7
Likvida medel vid årets början		99,5	230,8	99,5	247,2
Likvida medel vid periodens slut		230,8	135,1	258,7	157,5

Balansräkning

mnkr		Kommunen 2017	Kommunen 2018	Koncernen 2017	Koncernen 2018	
TILLGÅNGAR						
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR						
	Immateriella anläggningstillgångar	not 9	18,1	16,4	18,1	16,4
	Mark, byggnader och tekniska anläggningar	not 10	978,9	1 055,7	2 003,2	2 114,1
	- varav pågående byggnadsproduktion		130,4	171,7	190,2	142,9
	Maskiner o inventarier	not 11	68,4	65,1	88,9	85,0
	Finansiella anläggningstillgångar	Not 12	57,8	73,6	6,2	14,0
	Summa anläggningstillgångar		1 123,2	1 210,8	2 116,5	2 229,4
OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR						
	Förråd/exploatering	not 13	1,0	0,9	1,0	0,9
	Kortfristiga fordringar	not 14	151,2	139,9	160,7	159,3
	Kassa och bank	not 15	230,8	135,1	247,1	155,6
	Summa omsättningstillgångar		383,1	275,9	408,9	315,8
	Summa tillgångar		1 506,3	1 486,6	2 525,4	2 545,3
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER						
	Eget kapital	not 16	734,7	735,8	897,6	922,6
	- varav resultatutjämningsreserv		22,3	22,3	22,3	22,3
	- varav årets resultat		23,5	1,1	36,9	21,5
	AVSÄTTNINGAR	not 17				
	Avsättningar för pension och likn. förpliktelser		28,2	28,3	28,2	28,3
	Uppskjuten skatt		-	-	37,7	32,1
	Övriga avsättningar		14,8	15,2	15,0	15,6
	Summa avsättningar		42,9	43,5	80,8	75,9
SKULDER						
	Långfristiga skulder	not 18	440,2	436,2	1 159,5	1 056,0
	Kortfristiga skulder	not 19	288,5	271,2	387,5	490,7
	Summa skulder		728,7	707,4	1 547,0	1 546,6
	Summa eget kapital, avsättningar och skulder		1 506,3	1 486,7	2 525,4	2 545,2
BORGEN OCH ANSVARFÖRBINDELSER						
	Borgensåtaganden	Not 20	710,1	724,4		
	Pensionsförpliktelser äldre än 1998, inkl löneskatt	Not 21	467,1	456,8		
	Avtalade leasingkontrakt	Not 22	9,6			
	Externa hyresavtal	Not 22	450,2			

Noter

mnkr	Kommunen 2017	Kommunen 2018	Koncernen 2017	Koncernen 2018
NOT 1 VERKSAMHETENS INTÄKTER				
Verksamhetens intäkter enligt driftredovisningen	726,8	675,2	567,7	568,1
- varav reavinst vid avyttring av anläggningstillgångar	0,0	3,0	0,0	3,0
Interna poster kommunen/elimineringar inom koncernen	-376,7	-357,4	-43,3	-49,2
Summa verksamhetens intäkter	350,1	317,7	524,4	518,9
NOT 2 VERKSAMHETENS KOSTNADER				
Verksamhetens kostnader enligt driftredovisningen	-1 842,0	-1 847,3	-1 617,1	-1 671,3
-varav reaförlust vid avyttring av anläggningstillgångar	-	0,0	-	-
Interna poster kommunen/elimineringar inom koncernen	376,7	357,4	43,3	49,2
Summa verksamhetens kostnader	-1 465,3	-1 489,9	-1 573,8	-1 622,1
NOT 3 AVSKRIVNINGAR				
Planenliga avskrivningar	-58,4	-62,2	-94,9	-102,4
Nedskrivningar av anl.tillgångar	-1,4	0,0	-1,4	0,0
Summa avskrivningar	-59,8	-62,19	-96,3	-102,4
NOT 4 SKATTEINTÄKTER				
Preliminära skatteintäkter	1 024,8	1 034,1	1 024,8	1 034,1
Slutavräkning föregående år	-0,6	-3,2	-0,6	-3,2
Slutavräkning innevarande år, prognos	2,7	-1,3	2,7	-1,3
Mellankommunal utjämning	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa skatteintäkter	1 026,8	1 029,5	1 026,8	1 029,5
NOT 5 GENERELLA STATSBIIDRAG OCH UTJÄMNING				
Utjämningsbidrag för inkomstutjämning	152,0	169,2	152,0	169,2
Strukturbidrag	0,0	0,0	0,0	0,0
Regleringsbidrag	-0,2	3,5	-0,2	3,5
Generella bidrag	9,4	8,6	9,4	8,6
Regleringsavgift	0,0	0,0	0,0	0,0
Kommunal fastighetsavgift	51,7	58,8	51,7	58,8
Kostnadsutjämningsbidrag	-19,0	-9,9	-19,0	-9,9
Avgift för LSS utjämning	-22,8	-25,4	-22,8	-25,4
Summa generella bidrag och utjämning	171,0	204,7	171,0	204,7
NOT 6 FINANSIELLA INTÄKTER				
Ränteintäkter	1,6	2,1	1,7	1,1
Utdelning aktier och andelar	0,0	0,0	0,0	0,0
Övriga finansiella intäkter	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa finansiella intäkter	1,6	2,1	1,7	1,1

Noter

mnkr	Kommunen 2017	Kommunen 2018	Koncernen 2017	Koncernen 2018
NOT 7 FINANSIELLA KOSTNADER				
Räntekostnader	-0,8	-0,4	-8,9	-7,4
Övriga finansiella kostnader	-0,2	-0,4	-0,2	-0,4
Nedskrivning av finansiell anläggningstillgång	0,0	0,0	0,0	0,0
Räntekostnader pensionsavsättning	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa finansiella kostnader	-1,0	-0,9	-9,1	-7,8
NOT 8 SKATTER OCH BOKSLUTSDISPOSITIONER				
Avsättning till periodiseringsfond	-	-	0,0	0,0
Uttag från periodiseringsfond	-	-	0,0	0,0
Skatt på årets resultat	-	-	-7,3	1,1
Justering obeskattade reserver	-	-	-0,6	-1,4
Summa skatter	-	-	-7,9	-0,3
NOT 9 IMMATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR				
Redovisat värde vid årets början	5,1	18,1	5,1	18,1
Årets investeringar	12,0	2,2	12,0	2,2
Värde av avyttringar och utrangerade anläggningstillg.	0,0	-0,4	0,0	-0,4
Årets avskrivningar	-2,4	-4,2	-2,4	-4,2
Överföring från eller till annat slag av tillgång	3,4	0,6	3,4	0,6
Redovisat värde vid årets slut	18,1	16,4	18,1	16,4
Avskrivningstid	3-5 år	3-5 år	3-5 år	3-5 år
Linjär avskrivningstid för alla immateriella tillgångar				
NOT 10 MARK, BYGGNADER, TEKNISKA ANLÄGGNINGAR				
Anskaffningsvärde	1 680,3	1 798,4	3 112,3	3 323,4
Ackumulerade av- och nedskrivningar	-701,4	-742,6	-1 109,0	-1 209,3
Bokfört värde	978,9	1 055,7	2 003,2	2 114,1
Avskrivningstider	10-50 år	10-50 år	10-100 år	10-100 år
Linjär avskrivning tillämpas för samtliga tillgångar				
Redovisat värde vid årets början	1 090,6	978,9	1 892,0	2 003,2
Förvärv av andelar i dotterbolag	0,0	0,0	0,0	11,5
Investeringar	102,1	122,961	360,8	183,8
Värde av avyttringar och utrangerade anläggningstillg.	-166,9	0,0	-170,1	-0,3
Avskrivningar	-42,5	-41,2	-75,1	-78,9
Överföring från eller till annat slag av tillgång	-4,3	-4,9	-4,3	-5,3
Redovisat värde vid årets slut	978,9	1 055,7	2 003,2	2 114,1

Noter

mnkr	Kommunen 2017	Kommunen 2018	Koncernen 2017	Koncernen 2018
NOT 11 MASKINER OCH INVENTARIER				
Anskaffningsvärde	192,3	201,2	234,4	247,1
Ackumulerade av- och nedskrivningar	-123,9	-136,1	-145,4	-162,2
Bokfört värde	68,4	65,1	88,9	85,0
Avskrivningstider	3-20 år	3-20 år	3-20 år	3-20 år
Linjär avskrivning tillämpas för samtliga tillgång				
Redovisat värde vid årets början	69,9	68,4	76,0	88,9
Förvärv av andelar i dotterbolag	0,0	0,0	0,0	0,5
Investeringar	12,6	11,208	29,0	12,2
Värde av avyttringar och uttrangerade anläggningstillg.	-0,6	-6,6	-1,1	-6,6
Avskrivningar	-13,5	-12,2	-15,0	-14,4
Överföring från eller till annat slag av tillgång	0,0	4,3	0,0	4,3
Redovisat värde vid årets slut	68,4	65,1	88,9	85,0
NOT 12 FINANSIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR				
Aktier och andelar koncernföretag				
Östhammars Industrifastigheter AB	0,6	0,6	-	-
Östhammars Vård och Omsorg AB	1,0	1,0	-	-
Hargs Hamn AB	36,0	44,6	-	-
Östhammars Vatten AB	10,0	10,0	-	-
Grundfondskapital Östhammarshem	4,3	4,3	-	-
Summa aktier och andelar koncernföretag	51,9	60,5	0,0	0,0
Aktier och andelar				
Gästrike Vatten AB	0,5	0,5	0,5	0,5
SKL företag	0,0	0,0	0,0	0,0
Kommuninvest	1,3	8,5	1,3	8,5
Visit Östhammar AB	0,1	0,1	0,1	0,1
Övriga	0,1	0,1	0,4	1,0
Summa aktier och andelar	2,0	9,2	2,3	10,1
Förlagsbevis Kommuninvest	3,8	3,8	3,8	3,8
Bostadsrätter	0,1	0,1	0,1	0,1
Långfristiga fordringar				
Ideella föreningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Dannemora Förvaltning AB	-	-	0,0	0,0
Summa långfristiga fordringar	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa finansiella anläggningstillgångar	57,8	73,6	6,2	14,0

Noter

mnkr	Kommunen 2017	Kommunen 2018	Koncernen 2017	Koncernen 2018
NOT 13 FÖRRÅD				
Exploatering bostadstomter	1,0	0,9	1,0	0,9
Övriga förråd och lager	-	-	-	-
Summa förråd	1,0	0,9	1,0	0,9
NOT 14 KORTFRISTIGA FORDRINGAR				
Kundfordringar	14,1	17,6	24,2	34,5
Upplupna intäkter och förutbetalda kostnader	67,7	82,2	71,6	83,6
Övriga kortfristiga fordringar	69,4	40,0	80,2	41,4
Summa kortfristiga fordringar	151,2	139,9	160,7	159,3
NOT 15 KASSA OCH BANK				
Plusgiro	0,0	0,0	16,3	13,8
Bank	230,8	135,1	230,8	141,8
Summa kassa och bank	230,8	135,1	247,1	155,6
NOT 16 EGET KAPITAL				
Ingående eget kapital enligt fastställd balansräkning	711,2	734,7	857,9	897,6
- varav resultatutjämningsreserv	22,3	22,3	22,3	22,3
Eliminering internt aktieinnehav	-	-	2,0	-9,6
Eliminering obeskattade reserver BR	-	-	-2,1	13,1
Resultatöverföring VA till Östhammar vatten	-	-	2,1	0,0
Korrigerig Östhammar vatten	-	-	0,8	0,0
Årets resultat	23,5	1,1	36,9	21,4
Summa eget kapital	734,7	735,8	897,6	922,6
NOT 17 AVSÄTTNINGAR				
Avsättning till pensioner				
Ingående avsättning	28,1	28,2	28,1	28,2
Pensionsutbetalningar	-1,2	-1,3	-1,2	-1,3
Nyintjänad pension	-1,6	-1,3	-1,6	-1,3
Ränte- och basbeloppsuppräknings	0,6	0,4	0,6	0,4
Förändring löneskatt	0,0	0,0	0,0	0,0
Övrigt	2,3	2,3	2,3	2,3
Summa utgående avsättning till pensioner	28,1	28,3	28,1	28,3
- varav löneskatt	-5,5	5,5	-5,5	-5,5
Del av avsättningen som tryggats genom försäkring	22,1	0,0	22,1	0,0
Övriga avsättningar				
Återställande av deponi ingående värde	14,4	14,8	14,4	15,0
Nya avsättningar	0,4	0,4	0,6	0,6
Utgående avsättning deponi	14,8	15,2	15,0	15,6

Noter

mnkr	Kommunen 2017	Kommunen 2018	Koncernen 2017	Koncernen 2018
Avsättning obeskattade reserver och uppskjuten skatt				
Redovisat värde vid årets början	-	-	31,6	37,7
Tidigare års ej eliminerade obeskattade reserver	-	-	-	-0,3
Nya avsättningar	-	-	6,1	-5,3
Utgående avsättning	0,0	0,0	37,7	32,1
Summa övriga avsättningar	14,8	15,2	52,6	47,7
NOT 18 LÅNGFRISTIGA SKULDER				
Lån i banker och kreditinstitut	420,0	420,0	1 014,8	1 014,8
Anslutningsavgifter och investeringsbidrag	14,6	13,3	39,4	38,3
Medfinansiering Citybanan	0,6	0,0	0,6	0,0
Medfinansiering Hargshamnsbanan	2,0	0,0	2,0	0,0
Övriga långfristiga skulder	2,9	2,9	2,9	2,9
Summa långfristiga skulder	440,2	436,2	1 059,6	1 056,0
NOT 19 KORTFRISTIGA SKULDER				
Leverantörsskulder	109,2	103,3	128,6	126,9
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	156,3	146,9	170,2	162,4
Övriga kortfristiga skulder	23,1	21,0	88,8	201,5
- varav VA-verksamheten	-	-	-	-
- varav Renhållningsverksamheten	1,0	1,5	1,0	2,0
Summa kortfristiga skulder	288,5	271,2	387,4	490,6
NOT 20 BORGENSÅTAGANDEN				
Stiftelsen Östhammarshem	539,2	539,2	539,2	539,2
Östhammar vatten AB	140,9	137,4	140,9	137,4
Hargs Hamn AB	25,0	42,9	25,0	42,9
S:a kommunägda företag	705,1	719,4	705,1	719,4
Egna hem och småhus	0,2	0,2	0,2	0,2
Föreningar	4,8	4,8	4,8	4,8
Summa borgensåtaganden	710,1	724,4	710,1	724,4

”Östhammars kommun har i juni 2009 ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB:s samtliga nuvarande och framtida förpliktelser. Samtliga 278 kommuner som per 2018-12-31 var medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingått likalydande borgensförbindelser.

Mellan samtliga medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingåtts ett regressavtal som reglerar fördelningen av ansvaret mellan medlemskommunerna vid ett eventuellt ianspråktagande av ovan nämnd borgensförbindelse. Enligt regressavtalet ska ansvaret fördelas dels i förhållande till storleken på de medel som respektive medlemskommun lånat av Kommuninvest i Sverige AB, dels i förhållande till storleken på medlemskommunernas respektive insatskapital i Kommuninvest ekonomisk förening.

Vid en uppskattning av den finansiella effekten av Östhammars kommuns ansvar enligt ovan nämnd borgensförbindelse, kan noteras att per 2018-12-31 uppgick Kommuninvest i Sverige AB:s totala förpliktelser till 404 804 079 439 kronor och totala tillgångar till 406 323 006 299 kronor. Östhammars andel av de totala förpliktelserna uppgick till 1 285 822 905 kronor och andelen av de totala tillgångarna uppgick till 1 292 338 757 kronor.

Noter

mnkr	Kommunen 2017	Kommunen 2018	Koncernen 2017	Koncernen 2018
NOT 21 PENSIONS FÖRPLIKTELSER				
Ingående ansvarsförbindelse	480,1	467,1	480,1	467,1
Pensionsutbetalningar	-18,5	-19,4	-18,5	-19,4
Nyintjänad pension	-0,7	8,3	-0,7	8,3
Ränte- och basbeloppsuppräknig	9,5	7,2	9,5	7,2
Förändring av löneskatten	-2,5	-2,0	-2,5	-2,0
Ändring av försäkringstekniska grunder	3,8	0,0	3,8	0,0
Övrigt	-4,5	-4,4	-4,5	-4,4
Summa utgående ansvarsförbindelse	467,1	456,8	467,1	456,8
varav löneskatt	91,2	89,2	91,2	89,2
Del av ansvarsförbindelsen som tryggats genom försäkring	0	1,9	0	1,9
Utredningsgrad	96%	96%	96%	96%
Antal visstidsförordnanden				
Politiker	3	3	3	3
Tjänstemän				
NOT 22 FÖRPLIKTELSER OPERATIONELL LEASING				
Årets avgifter				
Leasing	4,1	4,5		
Serviceavtal	0,0	0,0		
Externa hyresavtal kostnader	49,9	54,2		
Summa årets avgifter	54,0	58,6		
Framtida avgifter				
Leasing	9,6	5,4		
- varav förfaller inom ett år	4,3	3,4		
- varav förfaller senare än ett år men inom fem år	5,2	2,0		
- varav förfaller senare än fem år	0,0	0,0		
Serviceavtal	0,0	0,0		
- varav förfaller inom ett år	0,0	0,0		
- varav förfaller senare än ett år men inom fem år	0,0	0,0		
- varav förfaller senare än fem år	0,0	0,0		
Externa hyresavtal	450,2	433,8		
- varav förfaller inom ett år	47,0	54,2		
- varav förfaller senare än ett år men inom fem år	147,1	150,5		
- varav förfaller senare än fem år	256,1	229,1		
Summa framtida avgifter	459,8	439,1		

Redovisningsprinciper

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med lagen om kommunal redovisning och gällande rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning. Intäkter har bokförts i den omfattning det är sannolikt att de ekonomiska tillgångarna kommer att tillgodogöras kommunen och att de kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. Tillgångar och skulder har upptagits till anskaffningsvärde där inget annat anges. Periodiseringar av inkomster och utgifter har gjorts.

Sammanställd redovisning

Den sammanställda redovisningen syftar till att ge en sammanställd bild av kommunens och bolagens ekonomi och verksamhet. I den sammanställda redovisningen ingår samtliga bolag där kommunen har ett avgörande inflytande. Stiftelsen Östhammarshem är formellt sett självbestämmande men då kommunen står som borgenär för stiftelsens lån bedöms kommunen ha ett avgörande inflytande över verksamheten. Ingående i sammanställd redovisning är förutom kommunen, Östhammarshem, Hargshamn, Östhammar vatten och Dannemora gruvfastighet.

Skatteintäkter

Den preliminära slutavräkningen för skatteintäkter är SKL:s decemberprognos. Det innebär att kommunen i bokslutet har intäktsfört den definitiva slutavräkningen för 2017 och den preliminära slutavräkningen för 2018.

Kassa och bank

I kassaflödesanalysen är samtliga kommunkoncernens likvida medel medtagna. Den del av kommunkoncernens likvida medel som finns i bolaget Östhammar vatten AB är dock inte placerade i kommunens koncernkonto i banken. Östhammars vattens likvida medel återfinns hos Gävle kommun eftersom det är genom deras koncernkonto m som Östhammars vattens likvida medel hanteras. Detta gör att kassa enligt balansräkning och likvida medel i kassaflödesanalysen inte överensstämmer med faktiskt banktillgodohavande enligt kontoutdrag från banken.

Pensioner

Pensioner är redovisade enligt blandmodellen. Pensioner intjänade före 31 december 1997 redovisas som en ansvarsförbindelse utanför balansräkningen. Pensionsåtaganden som intjänats under 2018 har kostnadsförts under året. Det gäller både den premiebestämda delen på 4,5 procent upp till 7,5 basbelopp och den förmånsbestämda delen överstigande 7,5 basbelopp. Pensionsutbetalningar avseende pensioner som redovisats som ansvarsförbindelse har kostnadsförts med fakturabeloppet som fakturerats kommunen under året. Detta skiljer sig från lämnad prognos från pensionsadministratören. Pensioner för förtroendevalda är redovisade.

Revisionsberättelse

Östhammars kommun
Stångörsgatan 10, Box 66 • 74221 Östhammar
Tel: 0173-860 00 • E-post: osthammardirekt@osthammar.se
Hemsida: www.osthammar.se • Orgnr: 212000-0290